

Universitat de Lleida
Servei d'Història. Documentació i Patrimoni
Departament d'Història

**LES PROMOCIONS D'HABITATGES D'ADIGSA I LA SEVA NOMENCLATURA
D'ORIGEN FRANQUISTA. ESTUDI HISTÒRIC I SOCIOLÒGIC**

Jaume Barrull Castellví
Marta Sabata Mercader

Direcció:
Jaume Barrull Pelegrí

Lleida, abril de 2006

ÍNDEX

Introducció	pàg 3
Introducció historiogràfica	pàg 4
Introducció a la realitat social	pàg 6
Fitxa de les promocions	pàg 11
Fitxes de Lleida	
○ Franco de Gaminde	pàg 12
○ Baró Bonet	pag 21
○ Ramiro Ledesma	pàg 31
○ José Antonio	pàg 41
○ Ruiz de Alda	pàg 51
○ Onesimo Redondo	pàg 59
○ 3 d'Abril.	pàg 68
○ Arqués Vallverdú	pàg 76
○ Recassens Gassió	pàg 84
○ Carrera Cejudo	pàg 91
Fitxes de les altres localitats	
○ Germans Abizanda (Torres de Segre)	pàg 98
○ José Torregassa (Solsona)	pàg 105
○ Francisco Boldú (Palau d'Anglesola)	pàg 113
○ Francesc Puyol Reñé (Artesa de Lleida)	pàg 115
○ Eduardo Torroja (Pont de Suert)	pàg 122
○ La Sindical (Cervera)	pàg 129
Observacions globals respecte els resultats obtinguts	pàg 130
Annexos	
○ Propostes de noms	pàg 134
○ Diccionari historiogràfic	pàg 138

INTRODUCCIÓ

El present treball, realitzat entre l'agost de 2005 i el març de 2006, és un estudi encarregat per ADIGSA a la Universitat de Lleida. A instàncies del Parlament de Catalunya, s'havia d'investigar les promocions públiques heretades de la dictadura franquista per tal de veure quines mantenen, encara ara, simbologia i noms amb significat franquista. En aquest cas, l'estudi es centra en Lleida ciutat i el conjunt de la província. En tant que la finalitat última és democratitzar la nomenclatura pública, calia fer una recerca que combinés la historiografia i la sociologia.

Així, en aquest estudi s'hi actualitza la situació pel que fa a les restes de simbologia franquista, es fa una biografia dels personatges, un context històric i un estudi sobre l'oficialitat dels noms i l'opinió dels veïns respecte el tema. En general, la majoria de noms corresponen a personatges de l'àmbit local, tant de la dreta tradicional com falangistes, la majoria d'ells morts com a represàlia pels fets del juliol de 1936, però també n'hi ha d'altres dedicats a "jerarquias del Movimiento", provincials o genarals. Malgrat la seva rellevància durant el franquisme, avui en dia, gairebé ningú no sap res d'aquests personatges, cosa que posa de relleu l'escassa eficàcia de la tasca adoctrinadora de la dictadura.

La majoria d'habitants de les promocions hi són des del primer moment, tot i que amb el temps, i segons la zona, aquesta ha patit alguns canvis significatius. L'objectiu principal de la recerca és, doncs, estudiar la retirada dels noms franquistes i substituir-los per uns altres.

En aquest sentit, cal assenyalar en primer lloc, que la majoria dels enquestats es mostra indiferent o partidària de la substitució. Només en aquelles promocions on el canvi suposi, també, un canvi de les l adreces i, per tant en tota la documentació, hi ha una certa reticència a les modificacions.

INTRODUCCIÓ HISTORIOGRÀFICA

El 17 de juliol de 1936 una part de l'exèrcit africà comandat pel General Franco s'alçava contra la República. El dia següent, el 18 de juliol, a la ciutat de Lleida, sortiran al carrer armats i potser amb recolzament de les forces militars, una sèrie de grups de joves de dretes, gent de la CEDA, Falange i les JAP. Aquests grups es mouran al voltant d'una sèrie de personatges com el notari de la CEDA, Josep Abizanda Puntas, el carlista Joan Recasens Gassió, el falangista Francesc Boldú o Josep Baró Bonet.

A Lleida es proclamava l'estat de guerra. La classe obrera, contraria a l'alçament, convocava una vaga general pel dia 20, dia que, gràcies en part a la rendició dels insurrectes a Barcelona, la causa rebel, vacil·la i, finalment, es derrotada. A Lleida, a nova situació, es caracteritzarà, entre altres aspectes, per l'organització institucional que creada per les organitzacions obreres per tal de dirigir la revolta.

Tanmateix, allò que va caracteritzar, substancialment, les primeres setmanes que van seguir al fracassat alçament militar, va ser que es va generar una situació d'extrema violència contra les persones i els edificis i monuments religiosos, més o menys espontània i descontrolada. Una de les principals manifestacions d'aquesta violència van ser les matances col·lectives, de nit, anomenades "saques".

En aquestes "saques" van ser afusellats una part dels personatges que avui donen nom a una sèrie d'habitatges, uns altres van ser conemnats a mort pel Tribunal Popular i, també, afusellats contra la tàpia del cementiri municipal. Aquesta mort els va convertir, un cop acabada la guerra, en màrtirs de l'anomenada "causa nacional" i durant la dictadura se'ls va rendir homenatge, entre altres maneres dedican-los carrers o aquestes promocions d'habitatges.

Així, doncs durant el primer mes, a la ciutat de Lleida es van produir quatre matances col·lectives:

- La primera va ser la de la nit del 25 de juliol: prop del Camp Escolar, van ser afusellats 27 caps i oficials de l'exercit i de la Guardia Civil, implicats en l'alçament; al cementiri, un sacerdot claretà i 14 estudiants de la mateixa ordre, tots procedents del seminari de Cervera, van corre la mateixa sort.
- La nit del 5 d'agost, al cementiri, son afusellades 21 persones, entre elles el bisbe Huix, així com destacats polítics implicats en els fets de juliol, com ara: Josep Abizanda Puntas, Ramon Arqué Vallverdú o Josep Baró Bonet

- El 20 d'agost, també de nit i al cementiri, son assassinats entre 73 o 74 sacerdots i religiosos i entre 4 o 6 seglars, segons les fonts, entre ells: Miquel Baró Bonet. Aquell dia, val a dir, ja s'havia creat el Tribunal Popular, tot i que no havia començat actuar.
- Finalment, l'última matança va coincidir amb l'estada a Lleida de la columna anarquista "Los Aguiluchos", comandada per Joan Garcia Oliver, els dies 24 i 25 d'agost: al Camp de Mart van ser assassinades 21 persones més, entre elles: Lluís Abizanda Puntas.

Una vegada acabada la Guerra Civil s'instaura la dictadura franquista, la qual es recolzarà, en l'exèrcit, remodelat per la guerra, l'església, les forces tradicionals de la dreta social i econòmica i la Falange.

La repressió sistemàtica, de tota manifestació contrària al règim o de suport a la causa republicana, catalanista o obrerista, serà un altres dels suports substancial del franquisme. Amb aquesta finalitat es promulgarà tot un seguit de lleis d'excepció, entre les que destaca la militarització de la justícia i altres tribunals especials.

L'esforç per crear un nou consens al voltant de la dictadura i trobar nous suports, encara que fossin passius, es va valer d'un poderós aparell de propaganda. Un pilar important d'aquesta propaganda fou el constant homenatge que rebien els "màrtirs" que van lluitar a favor de l'alçament. A cada església hi havia una creu i una làpida amb el nom de José Antonio Primo de Rivera seguit de cadascun dels "Caidos" de la localitat, ja fossin morts al camp de batalla, en el nostre cas, ens trobem amb Josep Torregassa, l'únic solsoní que va morir lluitant amb l'exèrcit franquista, o tots els altres personatges anteriorment esmentats morts a causa de la repressió republicana o revolucionària, com ara, el mateix fundador de la Falange, José Antonio Primo de Rivera o mort en combat com Onesimo Redondo.

INTRODUCCIÓ A LA REALITAT SOCIAL

Qualsevol treball sociològic, independentment de la finalitat que es persegueixi, ha de reconèixer, delimitar amb més o menys concreció, la població que centra l'objecte d'estudi. Hem de saber quin col·lectiu es vol observar, definir-lo, prendre consciència dels propis límits alhora de començar a treballar.

Aquesta tasca, en el present estudi, és relativament senzilla. En tant que l'objectiu es centra en les promocions de protecció oficial heretades del franquisme (amb noms de prohoms o màrtirs de la dictadura) de Lleida ciutat i altres poblacions de la província, són els que habiten aquestes promocions els qui centren el treball. Tot i això, resten un parell de consideracions que hem de tenir en comte.

Per una banda, alguns habitatges són llogats, així que el canvi de nom té efectes sobre el propietari, que viu en una altra finca, i el llogater. En aquest cas, l'amo de l'habitatge queda fora de l'estudi. El treball de camp, realitzat porta per porta en totes les promocions, dóna per vàlida l'opinió d'aquells que l'ocupen, independentment de la seva condició. En aquesta decisió no existeix cap intenció discriminatòria, sinó un fet pràctic, d'operativitat laboral.

En un altre terreny, la recollida d'informació entre el veïnat sobre el canvi de nom es fa entre els qui viuen en les promocions, obviant que els noms dels espais públics, més enllà dels mateixos veïns, també són qüestions que afecten el conjunt de la ciutat o el poble del qual formen part. En aquest cas, però, es planteja la necessitat d'un diàleg entre els veïns afectats, ADIGSA, i les distintes administracions locals per tal d'afrontar el tema amb el màxim de representativitat possible. Així, s'accepta els ens municipals com a representants del conjunts de la ciutadania.

Una vegada fetes aquest parell d'observacions, salvables per raons evidents, entrem a fer certes reflexions necessàries per entendre l'enquesta, el seu context i alguns dels seus resultats.

EL MODEL D'ENQUESTA

Una de les qüestions més importants alhora d'encarar una consulta veïnal és l'elaboració de l'enquesta. Qui l'encarrega? Quin és l'objectiu marcat per aquest? Què volem saber? Què volem preguntar? Com formulem aquests interrogants? Etc. El primer que hem de tenir en compte és prendre consciència de què és allò que pretenem investigar, quina és la informació que volem extreure de l'estudi.

En el terreny de la investigació científica que cerca nous coneixements respecte la societat, cal distingir dues línies bàsiques de treball: Aquella que formula unes hipòtesis per explicar certs aspectes de la societat i aplica mètodes de recerca per contrastar-les amb la realitat; i els estudis pensats per avaluar l'estat d'una situació, l'opinió dels ciutadans respecte algun tema concret.

El treball que ens ocupa, en termes generals, s'enquadra en aquest segon grup. El nostre objectiu no és contrastar la realitat amb cap teoria, sinó simplement radiografiar el conjunt de població que ocupa les promocions públiques citades al voltant de la qüestió que centra el treball: les promocions de protecció oficial amb noms franquistes.

A grans trets, per tant, ens interessa saber qui hi viu, què sap dels noms, i què en pensa del canvi. Una vegada assumim aquestes línies generals, es procedeix a la concreció, a la plasmació en una estratègia concreta. Abans, però, hem de tenir present que no totes les promocions tenen la mateixa realitat. És a dir, no tots els noms tenen la mateixa importància administrativa. Alguns són merament testimonials i d'altres són, per contra, un nom oficial en la nomenclatura dels carrers de la ciutat. En aquest sentit, l'enquesta ha d'estar pensada per salvar les diferents realitat i tenir capacitat per comparar-les. Així, doncs, aquestes són les línies generals de la consulta.

IDEES CENTRALS EN EL MODEL D'ENQUESTA

1. Radiografia general dels seus habitants:

- sexe
- edat
- procedència (lloc de naixement)
- anys de residència en l'immoble

Aquesta primera part ens serveix per saber, a grans trets, quin tipus de població ocupa els edificis. L'existència de mobilitat o estancament generacional, la mobilitat social de la immigració i, per defecte, l'arrelament dels habitants a l'edifici.

A banda de saber aquestes qüestions, el sentit d'aquesta primera imatge ens pot servir per entendre o justificar les altres preguntes.

2. Grau de coneixement sobre el nom i la història de l'edifici:

- coneixement del personatge que hi dóna el nom
- coneixement del règim que posà el nom

Aquest segon bloc de preguntes ens ha de servir per plasmar sobre el paper què saben els habitants de l'origen de les seves cases, la vinculació amb la dictadura franquista, i el sentit del nom que duen. Ens permet saber fins quin punt, els seus habitants, són conscients del perquè duen aquest nom i la història que l'acompanya.

3. Opinió sobre els canvis de noms franquistes dels espais públics:

- opinió sobre la retirada de noms franquistes en general
- opinió sobre la retirada del nom concret de la seva promoció
- en cas d'oposició al canvi, saber el perquè
- preferències en el cas que la retirada sigui inevitable

En tercera instància ens interessa saber què pensa la gent dels canvis de nom en general, a tall d'introducció i contrast amb la següent pregunta sobre la retirada del nom que porta la seva promoció. A banda de poder veure si existeix cap alteració entre una i altra pregunta, en el cas que s'oposin al canvi concret, és interessant saber el perquè. Aquesta negativa es pot donar per diverses raons, per ideologia política, per costum o per por als problemes burocràtics que se'n derivaran.

Al final, es planteja el fet que la retirada sigui inevitable i, per tant, es demana l'opinió sobre quina és la millor solució en el nou nom.

Una vegada acceptada aquesta organització de l'enquesta, es decideix l'elaboració concreta de les preguntes. L'enquesta utilitzada per al treball es troba en l'annex.

CONTRUCCIÓ DE LES MOSTRES

Cap administració no té dades oficials sobre el número d'habitants que hi ha a cada d'aquestes promocions. Per altra banda, no és factible un estudi exhaustiu sobre el terreny per averiguar-ho. No obstant, hem d'utilitzar algun tipus de referència per tal de no partir de zero.

Arribats en aquest punt, s'opta per prendre les dades del padró com a referència. Aquest es pot trobar a la pàgina web de l'Institut d'Estadística de Catalunya (www.idescat.net); l'última actualització és de 2004.

Per tal de saber quin tamany de mostra és prou significatiu, assumim com a vàlid la mitjana per habitatge que hi ha en el municipi on està ubicada la promoció. A Lleida, per exemple, es comptabilitza oficialment una mitjana de 2,76 persones per habitatge. Si sabem el número de pisos que hi ha en una promoció i ho multipliquem per la citada mitjana, ens dóna el total estimat d'habitants que hi ha.

Hem de tenir presents, però, que aquesta xifra no és del tot exacta, però és el més aproximat que podem assolir a partir de xifres oficials i dels nostres recursos.

Aleshores arriba el moment de decidir quanta gent s'ha d'entrevistar per tal que la mostra sigui prou representativa. Abans d'això, però, s'ha de fer un apunt: en la investigació quantitativa es limiten les mostres a partir de formules matemàtiques que les quantifiquen segons el nivell de confiança i el marge d'error. Tot i això hem de ser conscients que com més petit és el volum de població, més elevada és percentatge de persones que s'han d'entrevistar respecte el total.

Per exemple, si volem assumir un interval de confiança del 90% i un marge d'error del 10%, per a una població de 100 persones n'hauríem d'entrevistar 41 (el 41% del total). Per contra, per un conjunt de 1000 persones, la mostra hauria de ser de 64 (el 6,4% del total). Així mateix, si augmentem la confiança al 95% i l'error el reduïm al 5%, les mostres varien considerablement. 80 enquestes per una població de 100, i 278 per una població de 1000.

Aquest apunt ens serveix per justificar el fet que s'utilitzi en aquest treball, per una qüestió pràctica:

- un interval de confiança del 90%
- un marge d'error del 10%.

A partir d'aquí, hi ha un altre tema que hem de tenir en compte, la distribució per edats dels enquestats. Sobre el paper, abans de començar el treball de camp, utilitzem les dades del padró, és a dir, l'estructura de població per sexe i edat que s'ha registrat oficialment.

Per altra banda es descarten els menors de 15 anys, i per una altra es fan quatre grans grups d'edat:

- de 15 a 34 anys
- de 35 a 54 anys
- de 55 a 74 anys
- 75 anys o més

Aquests grups s'han construït a partir d'una certa relació generacional amb el franquisme. Entre els 15 i els 34 anys, han crescut bàsicament en el règim actual de representació parlamentària. Els que tenen entre 35 i 54 anys, a grans trets, han estat educats durant el franquisme però han assolit la vida adulta en el tardofranquisme. Per altra banda, els que tenen entre 55 i 74 anys, més o menys, han viscut la primera postguerra i/o les dècades dels 50. Els majors de 75 anys, a banda d'haver sobreviscut a tota la dictadura, també foren testimonis de la Guerra Civil.

Tot i això, no deixen de ser intervals amb una certa arbitrietat, ja que hi ha més proximitat entre els 34 i els 36 que no pas entre els primers i els 18, per exemple. Malgrat aquestes certes contradiccions, és necessari elaborar talls generacionals per tal d'organitzar millor la mostra i l'estudi.

Apunt:

Una vegada començades les primeres enquestes, ens adonàrem que la piràmide de població d'aquestes promocions és diferent a la resta de la ciutat. Hi ha una presència més elevada de gent gran que al conjunt total. Aquesta realitat s'explica pel fet que les promocions tenen, majoritàriament, uns 50 anys. El fet que la majoria de les parelles que hi anaren a viure eren joves, fa que existeix un tap generacional força evident.

ORGANITZACIÓ DEL TREBALL DE CAMP

En tant que les enquestes s'han de realitzar a la població que habita les promocions, s'opta per la tècnica del porta per porta. És a dir, trucar casa per casa per tal d'enquestar, sobre el terreny, els veïns afectats pel possible canvi.

En aquest sentit, i segons cada promoció, s'ha efectuat treball de camp els migdies i els vespres entre setmana així com algun dissabte, entre els mesos de setembre de 2005 i març de 2006.

TRACTAMENT DE LES DADES

Una vegada passades totes les enquestes, per tal d'extreure'n conclusions són tractades amb el programa d'estadística SPSS, el qual permet ordenar la informació, extreure'n freqüències i elaborar les gràfiques corresponents en funció dels nostres interessos.

FITXES DE LES PROMOCIONS

A continuació es detallen cadascuna de les promocions estudiades. Des de la situació actual a nivell tècnic, passant per la biografia concreta de cada personatge; s'hi concreta, també, el resultat de les enquestes i les conclusions a les quals hem arribat després d'analitzar tota la informació recollida.

Les primeres són de Lleida ciutat, després hi ha les dels diferents pobles de la província de Lleida.

FRANCO DE GAMINDE

FÍTXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció: 1954

Número d'habitatges: 120 pisos

Promotor: Obra Sindical del Hogar

Actualment es una promoció que queda a la vora de la plaça Europa, dins el barri de Balàfia. El conjunt consta de sis blocs, estructurats en una illa rectangular, però sense formar cap pati conjunt ni cap ordenació afilerada. Per la banda d'Alcalde Porqueres, tot i tenir-hi paret, no hi ha cap casa amb numeració en aquest carrer. Per la banda de Priorat, quatre blocs hi tenen sortida amb els números del 2 al 10. Les puntes de bloc que donen al carrer Cerdanya tenen tres portes (1,3 i 5). La banda del carrer de Valls correspon al bloc més llarg, i hi tenen sortida els pisos del 38 al 58. La resta de portes, majoritàriament corresponents a escales de veïns, es numeren de la primera fins la 23.

Originàriament hi havia una placa amb els símbols de Falange Española i de l'Obra Sindical del Hogar. Actualment, d'aquesta, només en queda el nom la següent inscripció: "GRUPO HNOS. FRANCO GAMINDE. 112 VIV. 1954".

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

Els blocs de Franco Gaminde es construeixen en la mateixa època que la majoria de les promocions estudiades, els anys cinquanta. Com gairebé totes, s'aixequen en terrenys cedits per l'administració als afores de la ciutat. Encara que ara, cinquanta anys més tard, estan integrades arran del creixement urbanístic.

De dimensions reduïdes, entre 37 i 44 m², els blocs foren adquirits per gent de classe treballadora, majoritàriament de Lleida. Tot i això, una part important els compraren immigrants de la resta de l'estat.

BLOCS DE FRANCO GAMINDE

Amb aquest nom, a la pàgina de la Paeria, no troba res. Són els situats entre Cerdanya, Priorat, Alcalde Porqueres i Vallès.

Malgrat al plànol no hi surt el nom, una vegada són localitzats, sí que surt la numeració dels blocs i es desdibuixen dins l'illa de cases.

GERMANS FRANCO DE GAMINDE

Els germans Franco de Gaminde (Eugenio, Alfonso, Luís Carlos i Consuelo), eren fills d'Alfonso Franco i Eloisa Gaminde. El pare, era natural de Saragossa (1883), exercia de metge a Lleida, ciutat on s'havia traslladat als volts de 1910. Una vegada acabada la guerra, Alfonso Franco ostentà els càrrecs de Jefe Provincial de la Obra Sindical 18 de Julio i el de Jefe del Servicio de Sanidad de FET-JONS. Acabada la guerra la mare va formar part del Consell Diocesà d'Acció Catòlica.

El matrimoni va tenir quatre fills¹, tots militants tots de l'extrema dreta, i amb sorts diverses durant la guerra:

- Eugenio, "camisa vieja" de Falange, era Alferez de Navio de l'Armada Española i morí a bord de l'Espanya num. 3" el 15 d'agost de 1936. Tenia 25 anys.
- Alfonso, falangista i estudiant de Dret. Participa en l'aixecament en armes contra la República a Lleida. És afusellat el 25 d'agost de 1936 al Camp de Mart. Tenia 23 anys.
- Luís Carlos, falangista. Combatent voluntari per les milícies falangistes durant la Guerra Civil, és nomenat Delegado Provincial del SEU a Lleida els anys 1939 i 1940. Els tres anys següents és Cap de la Secció Nacional del SEU i cap de la Secretaria Política del mateix Sindicat. Tot i això, el 1941 es fa voluntari de la División Azul.
- Consuelo, secretària provincial de la Sección Femenina entre 1939 i 1977.

Tot i el nom genèric, sense cap mena de dubte els habitatges estan dedicats als germans Eugenio i Alfonso.

ELS VEÏNS

El tipus de construcció, a partir de pisos de 37 o 44 metres quadrats, estava pensat per a famílies de classe treballadora de rendes baixes. I foren aquest tipus de ciutadans els que les ocuparen des d'un començament. Balàfia, malgrat no ser un barri residencial de classe alta, queda lluny de l'estigmatització de la Mariola. Els veïns de Franco de Gaminde, com la majoria de gent del barri, són treballadors, amb un índex important de gent gran.

¹ Aquests personatges, tot i ser militants històrics del Falangisme de Lleida, no són persones amb una vida pública que vagi gaire més enllà del feixisme local. Aquest fa que sigui possible que hi hagi algun error.

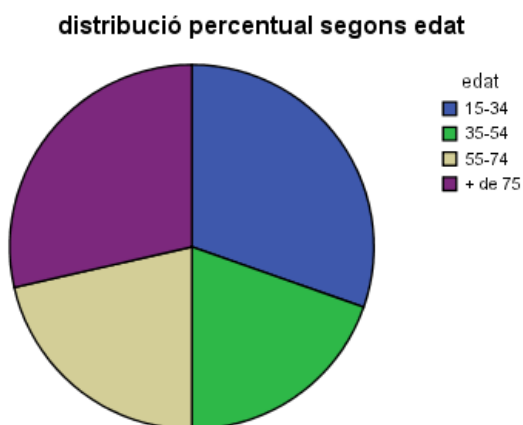
DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

Es pren com a referència les dades del padró de 2004 d'IDESCAT.

- Població estimada: 331 persones
- Amb un 10% de marge d'error, i un interval de confiança del 90%
- La mostra realitzada és de 56 persones majors de 15 anys.
- Les enquestes es van fer durant el mes de febrer de 2006

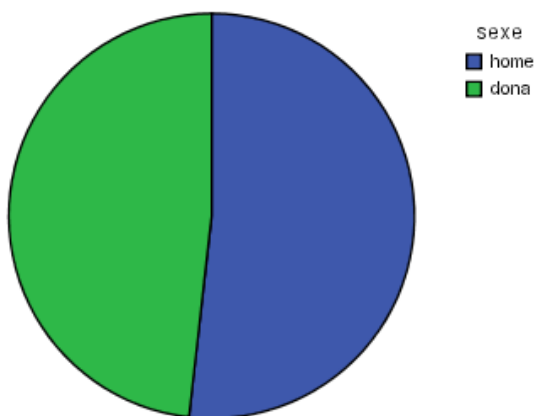
ELS RESULTATS

En aquesta promoció hi ha un grup força gran de gent jove (30%), i de gent major de 75 anys (29%). Els altres dos intervals, entre els 35 i els 74 anys, representen el 40% restant a parts iguals.

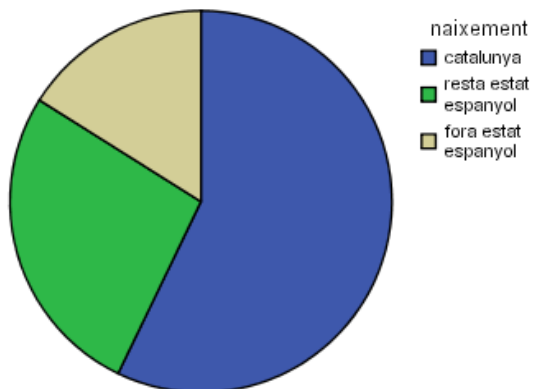
En la distribució per sexes, s'han entrevistat un 52% d'homes en relació al 48% de presència femenina.

distribució percentual segons sexe

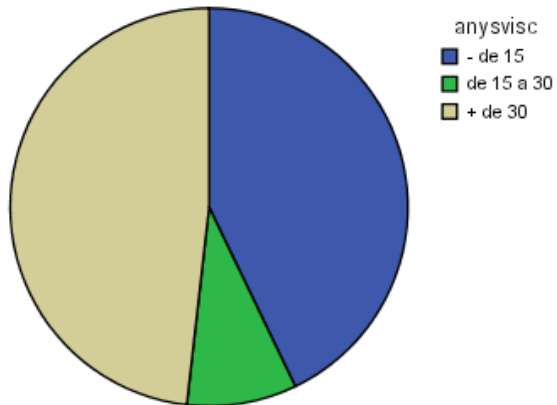
Si observem la distribució de naixements, un 57% ha nascut a Catalunya. El 27% són nascuts a la resta de l'Estat. Aquests, majoritàriament, són gent gran que va venir el mateix any que varen construir els blocs. El 16% restant correspon a immigrants extracomunitaris.

distribució percentual segons lloc de naixement

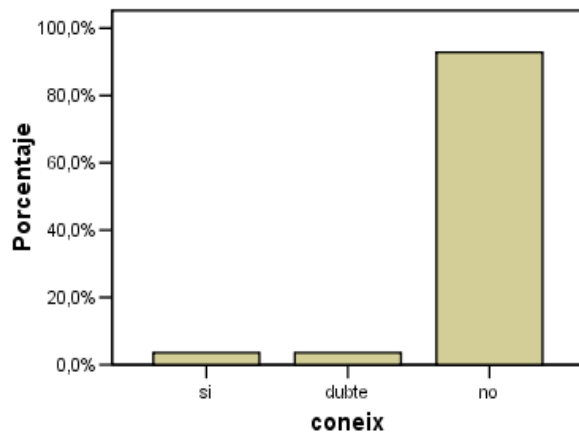
El fet que molta gent encara sigui de quan feren la casa, quan eren joves, fa que existeixi un cert pinçament generacional entre els que resten d'aquella època i les generacions joves. A banda, és clar, de les cases rellogades o revenudes a nous inquilins. Així, un 43% fa menys de 15 anys que hi viu i 48% en fa més de 30.

distribució percentual segons anys viscuts a l'edifici

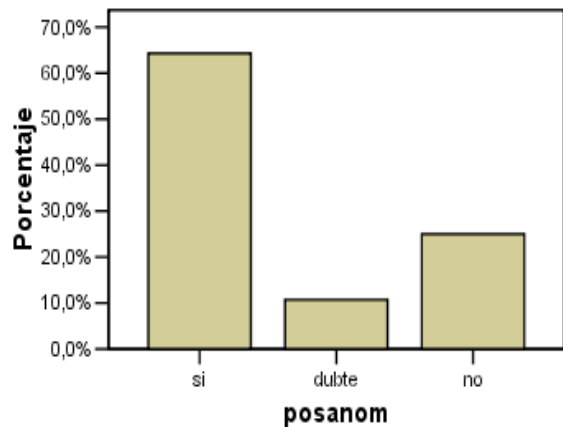
Malgrat que bona part dels veïns hi són des del començament, només un 4% sap, més o menys, qui eren els germans Franco de Gaminde. A banda d'un altre 4% que dubta, un 92% afirma que no en sap res.

grau de coneixement del personatge que dona el nom

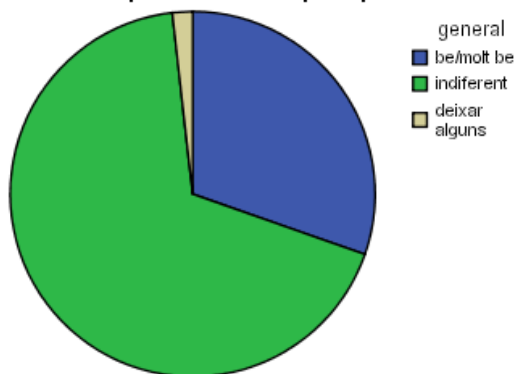
En canvi, si preguntem sobre el règim polític que hi havia quan es va fer el bloc, un 64% sap que fou durant el franquisme. Tot i així, un 11% dubta i un 25% no ho sap.

grau de coneixement del règim que posà el nom

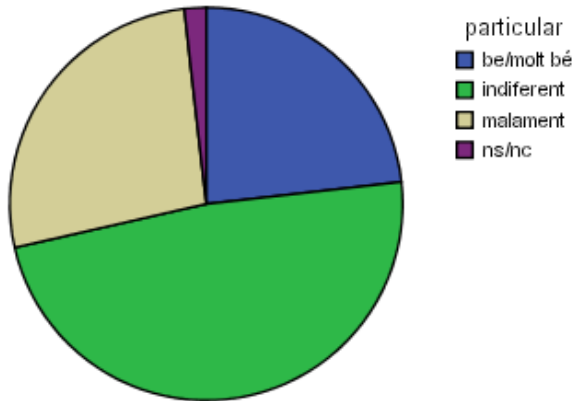
En preguntar els veïns sobre el canvi de noms franquistes, un 30% diu que li sembla bé, mentre que una majoria (68%) es mostra indiferent. En aquest sentit, només un 2% en deixaria alguns i ningú no s'hi oposa obertament.

opinió sobre la retirada dels noms franquistes dels espais públics

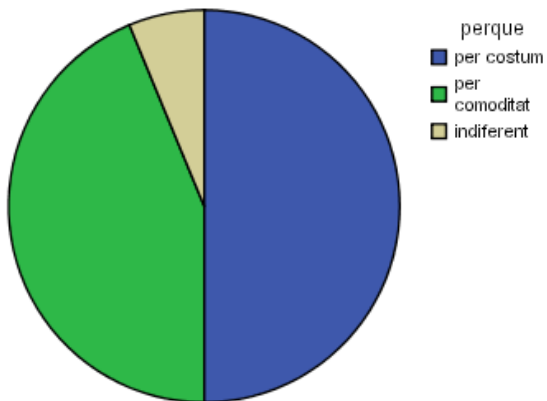
Tot i les opinions sobre la retirada general, quan es tracta de canviar el nom de Franco de Gaminde, els partidaris es redueixen fins el 23%, els indiferents retrocedeixen fins el 48% i, del total, s'hi oposa el 27%.

opinió sobre el canvi de nom d'aquesta promoció

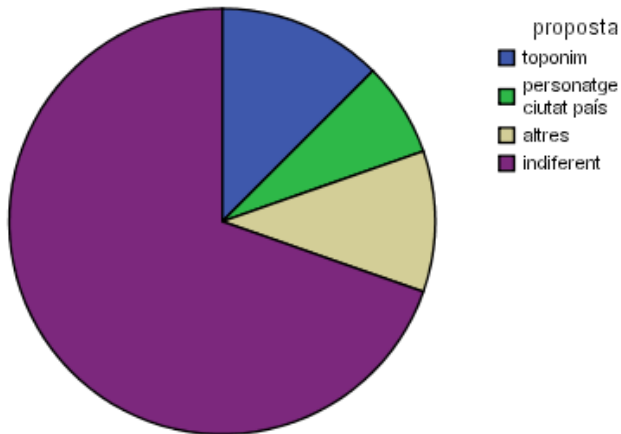
El raonament pel qual s'hi oposen és, com en les altres promocions, una qüestió de costum i de por als problemes burocràtics.

motius pels quals s'oposa al canvi de nom

Al finalitzar l'enquesta, quan es pregunten les preferències en cas que el canvi sigui inevitable, un 70% contestar que li és igual. Tot i això, un 13% opta per un topònim, mentre que un 7% està a favor d'un personatge il·lustre de la ciutat.

preferències de nom en cas que es retiri l'actual

CONCLUSIONS I PROPOSTA

Els veïns de Franco de Gaminde no s'identifiquen amb els blocs més enllà del costum de viure-hi durant cinquanta anys. Tot i això, una part important no fa ni quinze anys que hi resideix. La gran majoria, per tant, no té cap simpatia pel nom ni nostàlgia ideològica, sinó un costum arrelat que, a més a més, és un referent legal, és la seva adreça oficial.

A més a més, si s'observa la distribució dels blocs en relació als carrers, els fa molt difícils d'integrar. La seva forma desordenada només permet dues sortides.

1. El canvi de nom de tots els blocs.
2. La reconversió del concepte de blocs pel de plaça. I el conseqüent canvi de nom.

En ambdues solucions no és possible integrar-los en els carrers que hi ha sinó que, com es veu, canviar el nom directament.

BARÓ BONET

FÍTXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció: 1956

Número d'habitatges: 72 pisos

Promotor: Obra Sindical del Hogar

Aquest conjunt de cases, situat en l'actual casc antic de Lleida, es troba entre el mercat del Pla, el carrer sant Martí i la plaça del Dipòsit. Tot i això, és la promoció que genera més controvèrsia en el reconeixement oficial. Com es veu en els annexes, ni el mateix Ajuntament no en descriu correctament la situació, a banda dels errors existents en altres mapes comercials.

Si s'observa sobre el terreny, s'hi veu la mateixa lògica que en la resta de promocions que encara conserven els noms: les cases exteriors es varen integrar als carrers de fora, les que queden als patis interiors mantenen el nom. Malgrat aquesta lògica, fàcil de localitzar en les altres, aquesta promoció, com ja s'assanyalat, és plena d'equívocs en mapes i sobre el terreny.

De la placa commemorativa original només se'n tragué la simbologia franquista, quedant de la següent manera: "Grupo J y M Baró i Bonet, 72 viv., 1954." Aquesta xifra es contradiu amb l'exposada en la tesi doctoral de Joan Vilagrassa, però la dada no és gaire important.

Els pisos de planta baixa que donen de cara al mercat, són els números del 3 al 9 en el carrer de la Universitat. Els que limiten per la part nord, corresponen a les portes del 5 a l'11 del carrer Sant Martí. La resta de cases a peu de carrer, que baixen per la banda oest i la sud, corresponen als números del 10 al 19 de l'estranya plaça dels Gramàtics. Aquesta, tot i que en cap moment deixa entreveure cap fisonomia de plaça, fa una U. Baixa per un costat dels blocs, empalmant entre els números 11 i 13 del carrer Sant Martí, voreja els blocs de Baró Bonet, el Mercat del Pla i torna a pujar cap al carrer Sant Martí, sota les escales del castell, coincidint amb l'encreuament on comença el carrer Cavallers i la Tallada.

A aquesta distribució tant estranya cal incloure-hi el fet que l'Ajuntament, anys enrera, instal·là tres plaques a la part interior del blocs sota el nom "Blocs Germanes Bonet". Així, respecte els noms originals, no només desapareix el primer cognom de Baró, sinó que a més els canvià el sexe. Aquesta modificació, a banda d'ajudar encara més a la confusió, només pot tenir dos sentits. O fou un doble error, o aprofitant la coincidència,

BLOCS BARÓ BONET

Amb el nom de Baró Bonet, la web de la Paeria no reconeix cap carrer ni plaça. Situats entre els carrers de Sant Martí, Universitat i plaça Gramàtics, tot i ser una adreça oficial, no surten al plànol. En aquest, només hi surten ressenyades les portes a peu de carrer que donen als carrers que voregen els blocs.

es modificà el nom a fi i efecte d'homenatjar una altra parella, les desconegues germanes Bonet.

Segui quina sigui la resposta correcta, és evident que els blocs de Baró Bonet són objecte de contradiccions i confusió, així com d'ignorància per part de la mateixa administració local.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

Com alguns dels altres blocs, aquest fou aixecat en la dècada dels anys cinquanta, al vell mig de Lleida. Tot i la posició cèntrica, els seus habitants foren persones de classe treballadora. Els pisos, que tenen entre 36 i 45 m², parlen per sí sols del model d'habitatge que es projectava per les classes populars. Uns pisos que contrasten amb altres promocions més ben acabades i de dimensions més útils.

GERMANS BARÓ I BONET

Josep Baró Bonet regidor de l'Ajuntament de Lleida i metge. Miquel Baró i Bonet capellà i advocat, ambdós d'ideologia tradicionalista. El primer col·laborà al diari *El Correo*, portaveu de les dretes lleidatanes entre 1931 i 1936; el segon, també, va tenir activitat política durant la República.

Josep Baró Bonet era metge a l'hospital Provincial, especialitzat en els pulmons. La seva activitat política es porta a terme dins de les files de la CEDA. Va ser regidor a l'Ajuntament governatiu després dels Fets d'Octubre de 1934. La seva acció política durant les eleccions de 1936 havia estat manifesta com ho demostra la seva intervenció al míting de la CEDA al Teatre Victòria de Lleida, del dia 13 de febrer, en el que es retransmetia per ràdio el discurs pronunciat a Saragossa per José Mª Gil Robles.

Dins de la preparació del cop militar la col·laboració dels elements civils és molt important a Lleida, dels diversos grups que hi participen, carlins, falangistes, cedistes, etc., Josep Baró Bonet, encapçala la direcció del grup de la CEDA. Després del fracàs de la insurrecció és detingut i empresonat com tots els companys de la conspiració a la presó provincial. El dia 5 d'agost un sergent d'Assalt es presenta a la presó amb un manament per traslladar 22 reclusos cap a Barcelona, destí al que no arribaren perquè foren conduïts al cementiri de Lleida i assassinats. La gran majoria de les víctimes pertanyen als diversos sectors de la dreta local i juntament amb Josep Baró moren també el cedista José Abizanda, el tradicionalista Humberto Bahillo i el falangista Pedro Valledor. També hi ha entre aquests el Bisbe de la Diòcesi de Lleida Salvi Huix

Miralpeix. Tots aquests morts majoritàriament participants en la rebel·lió militar entraran a formar part de la memòria oficial de reconeixement als màrtirs de la pàtria que el nou estat franquista honrarà i recordarà com per exemple amb l'esquela publicada a *La Mañana* el 5 d'agost de 1939.

Miquel Baró Bonet va néixer a Lleida l'any 1898, llicenciat en Teologia va prosseguir els estudis fins aconseguir el doctorat per la Universitat de Lobaina, Bèlgica. Als 24 anys, l'any 1921, fou ordenat sacerdot iniciant els seus treballs pastorals a la Parròquia de Tamarit de Llitera. Poc després, va traslladar-se a Lleida a la Parròquia de Sant Josep i Sant Martí. Exercí d'advocat i durant la República, destacà amb les seves activitat a la dreta local, on militava el seu germà Josep, regidor de l'Ajuntament de Lleida.

Els primers dies de la revolta, fou tancat a la presó Provincial on va restà fins la saca del 20 d'agost de 1936, quan uns milicians assassinaren al cementiri un grup de 74 religiosos, entre ells Miquel Baró i Bonet.

ELS VEÏNS

Els blocs de Baró Bonet, com s'ha vist, es troben al casc antic. Actualment és un barri en procés d'enderroc i reconstrucció. Aquesta aposta urbanística afectarà, evidentment, la radiografia social de la zona. De moment però, continua sent una de les zones amb més marginalitat social de Lleida. El fet que la ciutat visqués, durant dècades, d'esquenes al seu propi centre, va facilitar la degradació urbanística i, en conseqüència, la marxa dels ciutadans que s'ho podien permetre. Ara per ara, a banda de famílies amb risc d'exclusió social, conviuen una població autòctona molt envellida i unes fortes comunitats d'immigrants extracomunitaris que troben, en la zona, habitatges assequibles per a les seves economies.

DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

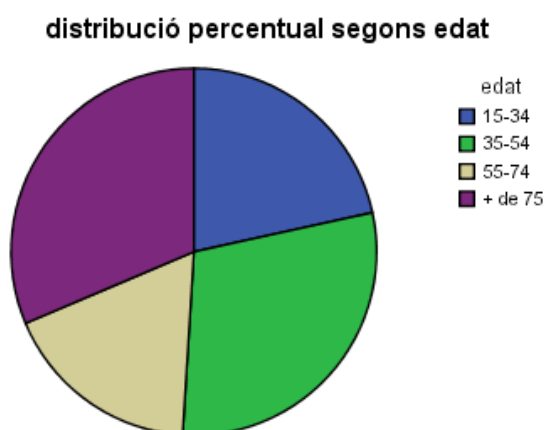
Es pren com a referència les dades del padró de 2004 d'IDESCAT.

- Població estimada: 199 persones
- Amb un 10% de marge d'error, i un interval de confiança del 90%
- La mostra realitzada és de 51 persones majors de 15 anys.
- El treball de camp es va du a terme el febrer de 2006

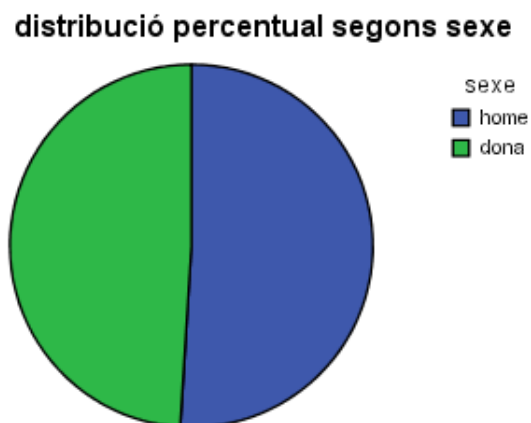
ELS RESULTATS

DADES GENERALS

En la primera gràfica es pot comprovar com en aquesta promoció existeix una part important de població gran (31% majors de 75 anys), majoritàriament primers compradors.

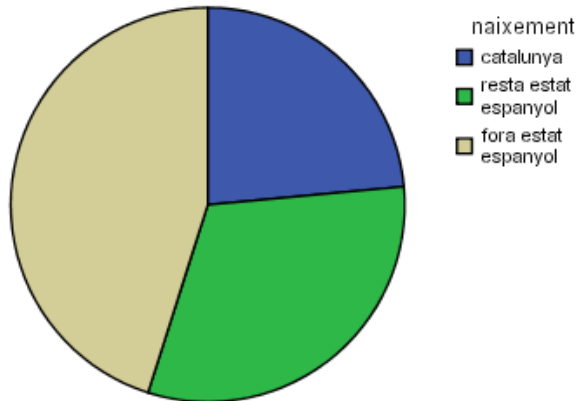

En aquest promoció s'ha enquestat, gairebé, un 51% d'homes.

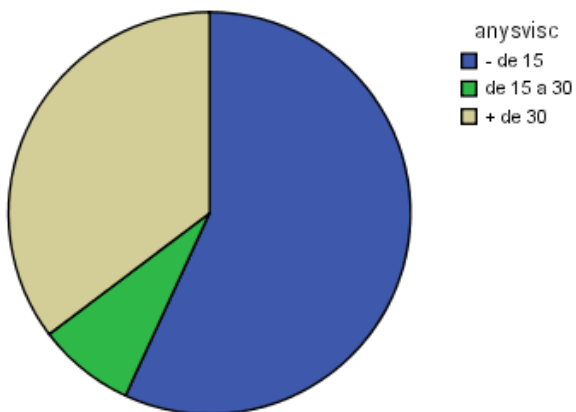
Ja s'ha afirmat, en començar aquest punt, que al casc antic hi ha una presència d'immigració extracomunitària molt gran. En conseqüència, els blocs de Baró i Bonet no en resten al marge. Segons aquest estudi, al voltant d'un 41% dels habitants són nascuts fora de l'Estat espanyol, mentre que només un de cada quatre dels habitants afirma haver nascut a Catalunya. Així, un 32% són o foren vinguts de la resta de l'Estat.

distribució percentual segons lloc de neixement

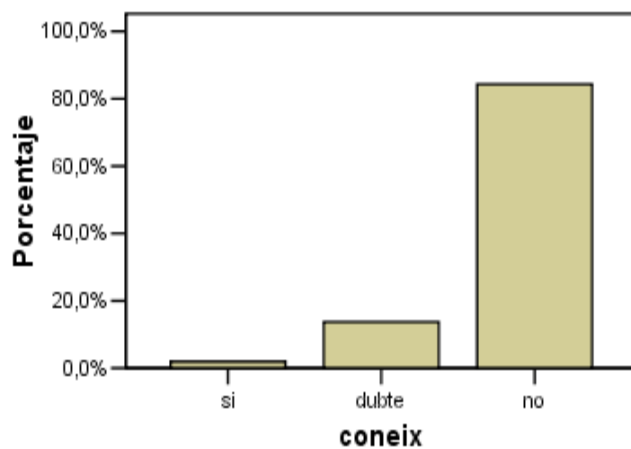
La presència majoritària d'immigrants extracomunitaris es reflexa, també en els anys que duen, els habitants, en aquest edifici. La combinació enunciada de gent gran i aquesta nova població queda clara en la següent gràfica, on es comprova que una majoria no porta més de 15 anys vivint-hi. Per altra banda, un 35% fa més de 30 anys que hi viu. Només un 8% dels entrevistats du en aquesta casa entre 15 i 30 anys.

distribució percentual segons anys viscuts a l'edifici

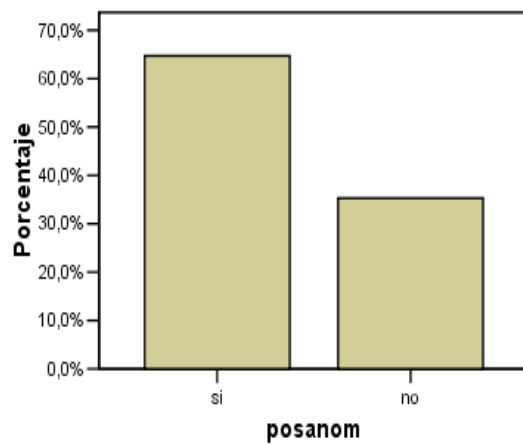
Quan es pregunta als habitants sobre qui eren els germans Baró Bonet, només un 2% afirma saber-ho. Per altra banda, mentre que un 14% dubta, un 84% confessa que no en sap res.

grau de coneixement dels personatges que donen el nom

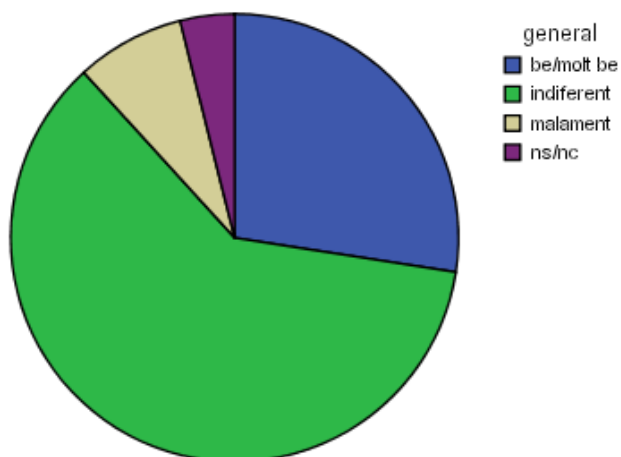
En aquesta promoció, segurament per l'alt índex d'immigrants que hi ha, també és força elevada la taxa de gent que no sap el règim polític que hi havia (35%). Tot i això, és una proporció inferior a la mateixa presència d'immigrants.

grau de coneixement del règim polític que posà el nom

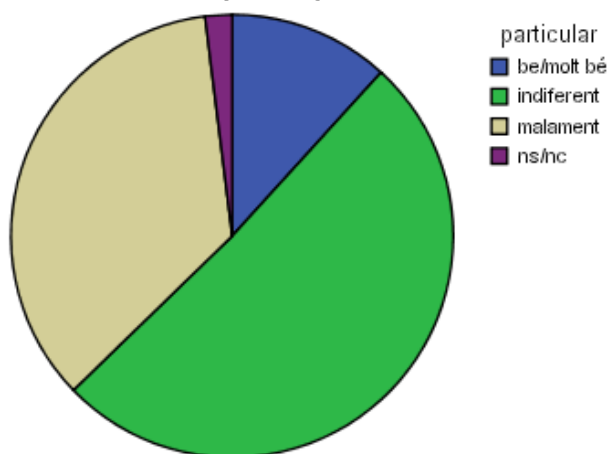
Una vegada es pregunta sobre la retirada dels noms franquistes dels espais públics, la proporció d'indiferents es dispara fins el 61%, mentre que els partidaris són poc més d'una quarta part (28%). Només un 8% hi està en contra, i un 3% no contesta

opinió sobre la retirada dels noms franquistes dels espais públics

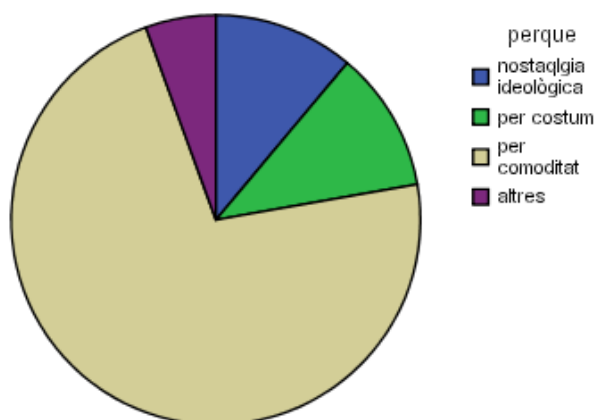
Malgrat la indiferència majoritària respecte els canvis en general, les dades varien quan es tracta de la seva promoció. Només un 12% continua afirmant que hi està a favor, i un 51% es manté indiferent. Així, un 35% es mostra contrària al canvi, una xifra quatre vegades superior que en la pregunta anterior.

opinió sobre la retirada del nom concret d'aquesta promoció

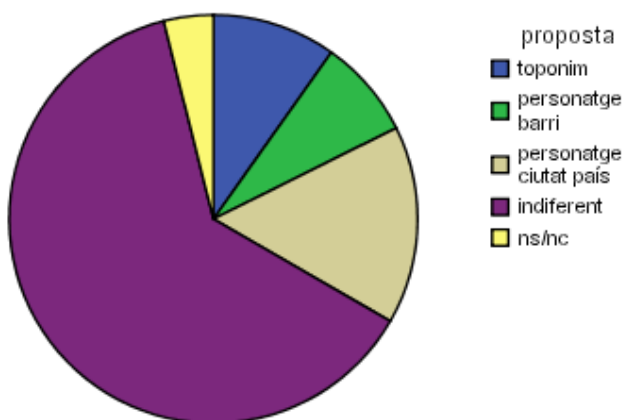
El raonament, entre aquells que són reticents al canvi, és majoritàriament per qüestions burocràtiques. Dos de cada tres argumenten aquesta lògica, mentre que la resta es reparteixen gairebé equitativament entre els que parlen de raons històrico-ideològiques, tradicionals o que no contesten a la pregunta.

motius pels quals s'oposa al canvi de nom

Al final de l'enquesta, quan es pregunta quines són les seves preferències en el cas que es canviï, un 63% contesta que li és igual què facin. De totes maneres, un 16% preferiria un personatge de la ciutat o el país, mentre que un 10% opta per un topònim i un 8% per algú del barri.

preferències de nom en cas que es retiri l'actual

CONCLUSIONS I PROPOSTA

Ja s'ha vist que existeix, en aquesta promoció, un desgavell de noms i distribució. És possible que la illa de Baró Bonet i la plaça dels Gramàtics sigui la zona de Lleida on existeix més confusió a l'hora de definir les adreces.

Aquesta realitat ofereix dos plantejaments. Per una banda optar per canviar els blocs i tota la plaça dels gramàtics, fent més intel·ligible la situació, o canviant exclusivament el nom dels blocs.

De totes maneres, el fet que sigui una illa que mira cap al seu interior, fa que sigui impossible d'integrar les portes de dins en cap estructura de fora. Malgrat això, i tenint en compte que els blocs fan una forma quadrada al voltant del pati interior, el qual queda obert per totes bandes i connectada amb tots els carrers, l'opció més viable és reconvertir-la en una plaça. Si es deixen totes les portes de fora en la numeració dels altres carrers (sant Martí, Universitat i plaça gGamàtics), els blocs de dins poden perdre la idea de blocs i transformar-se en una nova plaça, fet que ajuda a perdre el concepte de Blocs a favor d'una integració a la nomenclatura general de Lleida.

RAMIRO LEDESMA

FÍTXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció: primera fase, 1954. Segona fase, 1957

Número d'habitatges: 268 entre ambdues.

Promotor: Obra Sindical del Hogar

Construïdes, com altres promocions de protecció oficial, als afores de Lleida, les dues fases de Ramiro Ledesma es troben, actualment, dins el barri de la Mariola. Aquesta promoció manté el nom en les adreces actuals malgrat que, com veurem, una part s'ha integrat en els carrers que els voregen o travessen.

Ramiro Ledesma es divideix en vuit blocs allargassats, ordenats de la A a la H. En la banda més oriental hi trobem el primer bloc. Les portes a peu de carrer que donen al carrer de la Mariola es troben integrades en aquest carrer, del número 41 al 51.

Els blocs, fins al carrer Cardenal Cisneros que els voreja a l'altra banda, puguen franquejats pel carrer Júpiter, el qual només té numeració senar a l'altra banda de vorera, i el carrer Mart, que puja entre promocions de Blocs amb patis i jardins al seu voltant.

Entre els blocs E i F, passa el carrer músic Vivaldi. Totes les cases que donen a aquest travessia entren en la seva numeració. Del 32 al 50 en el cas del bloc E i del 41 al 59 pel bloc F.

Per la banda nord, tal com passa en el carrer primer, les portes es numeren a Cardenal Cisneros entre el 36 i el 54.

Els blocs que oficialment encara són Ramiro Ledesma, a banda d'ordenar-se alfabèticament, estan subdividits per escales.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

Els blocs, en dues promocions construïdes amb pocs anys de diferència, s'aixecaren a les afores de Lleida. El creixement urbanístic anà apropant les cases al nucli de la ciutat. Tot i això, encara ara, els blocs de Ramiro Ledesma són gairebé al límit de Lleida amb l'horta.

BLOCS RAMIRO LEDESMA

Els blocs de Ramiro Ledesma tampoc no surten quan es busquen a la web de la Paeria. S'han de buscar, com els altres, a través dels carrers que els voregen, Cardenal Cisneros, Júpiter, Mart, Mariola i Músic Vivaldi.

Els blocs també apareixen dibuixats en les illes de cases, però enlloc de numerar-se els blocs per lletres i escales, ho fan amb un ordre totalment desquadrat de la realitat.

RAMIRO LEDESMA RAMOS

Alfaraz (Zamora) 1905 – Aravaca (Madrid) 1936

Fundador de les Juntas Ofensivas Nacional Sindicalistas (JONS), fou un dels teòrics que més va influenciar en el pensament del Movimiento Nacional.

Amb només 25 anys ocupà la direcció de la revista *La Conquista del Estado*, acabava d'integrar-se plenament en la política.

L'any 1931 serà empresonat durant deu dies a la presó Model per participar en les protestes del viatge de Macià a Madrid. Al juliol del mateix any es va anunciar la pròxima fundació de l'organització política anomenada J.O.N.S. Finalment es van fundar el 30 de novembre de 1931. El programa de las JONS posava l'accent en la unitat d'Espanya i respecte cap a la tradició religiosa, alhora que reclamava una revolució social-econòmica basada en la sindicalització obligatòria i el reconexement de la plena dignitat del treballador.

Al mateix any tornarà a la presó per uns successos antirepublicans i dos anys més tard, al 1933, serà empresonat durant dos mesos.

A l'abril de l'any 1933 es trasllada a viure a Portugal on coincidirà amb Onésimo Redondo. Publicaran el primer número de la revista *JONS*, fet que conduirà de nou a la presó a Ramiro Ledesma per complot contra la República.

A finals del mateix any viatjarà a Madrid per anar a l'acte fundacional de la Falange Española, fet que el portarà, el febrer de l'any 1934, a reunir el Consejo Nacional de las JONS per discutir la unificació amb la Falange. Una vegada decidida la unificació, Ramiro Ledesma es reunirà amb Primo de Rivera, fundador de la Falange, per signar l'acord. El nou nom serà "Falange Española y de las J.O.N.S" que passava a ser dirigida, fins el setembre de 1934, per Primo de Rivera, Ruiz de Alda i Ramiro i Ledesma Ramos.

Poc després, al mes de gener del 1935 decideixen escindir les dues organitzacions per diferències classistes i ideològiques.

Finalment, poc dies després de l'alçament militar de juliol del 1936, es detingut i empresonat a la presó de Lass Ventas de Madrid d'on el van agafar i conduït a Aravaca (Zamora) per afusellar-lo un 29 d'octubre de 1936.

ELS VEÏNS

Originàriament, els blocs de Ramiro Ledesma foren adquirits per famílies de classe treballadora, majoritàriament de rendes baixes. Malgrat ser als afores, el creixement al seu voltant ha estat a base de "cases barates" i altres promocions de

protecció oficial. Aquesta realitat d'habitatges assequibles per a famílies amb pocs ingressos ha ajudat a convertir la Mariola amb una barriada amb un alt índex de marginalitat social. Aquest fet ha estat un estímul per tal que, poc a poc, marxessin del barri les famílies amb un cert ascens social. El procés de degradació i les borses de marginalitat han generat una barriada on hi conviuen matrimonis grans, primers compradors dels pisos, en un entorn que viu de forma diferent als paràmetres establerts per les classes dominants.

DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

Es pren com a referència les dades del padró de 2004 d'IDESCAT.

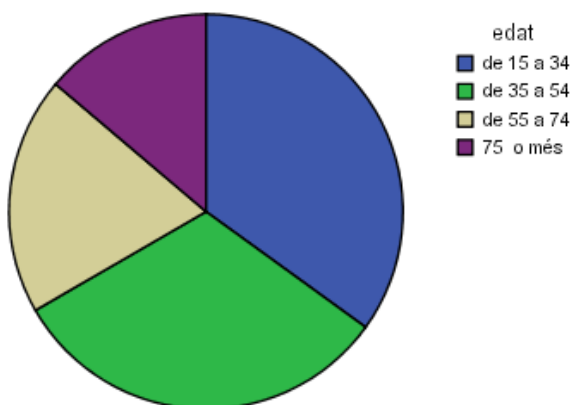
- Població estimada: 1292 persones
- Amb un 8,4% de marge d'error, i un interval de confiança del 95%
- La mostra realitzada és de 118 persones majors de 15 anys.
- Les enquestes es van fer entre setembre i novembre de 2005

En aquests blocs cal destacar que hi ha un petit percentatge d'enquestats que deixen en blanc, que no contesten algunes de les preguntes. Aquest fet ens dona algunes respostes com a valors perduts o no contestats.

ELS RESULTATS

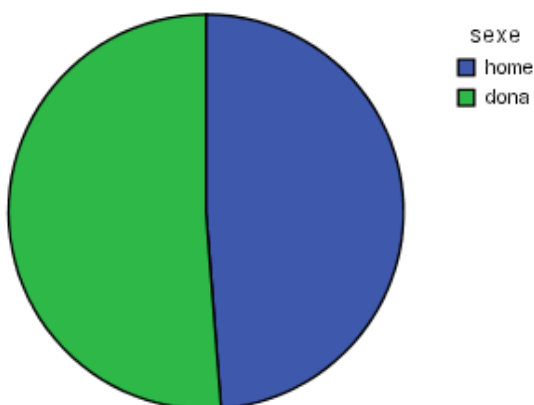
En aquesta promoció, a diferència de la majoria de les altres, hi ha una proporció important de gent jove. Entre els hereus dels primers habitants, famílies noves i d'ètnia gitana, la proporció de gent menor de trenta (35%) és força elevada en comparació a altres promocions. En aquesta, els majors de 75 anys enquestat és d'un 14%, una proporció semblant a la mitjana de la ciutat.

distribució percentual segons edat

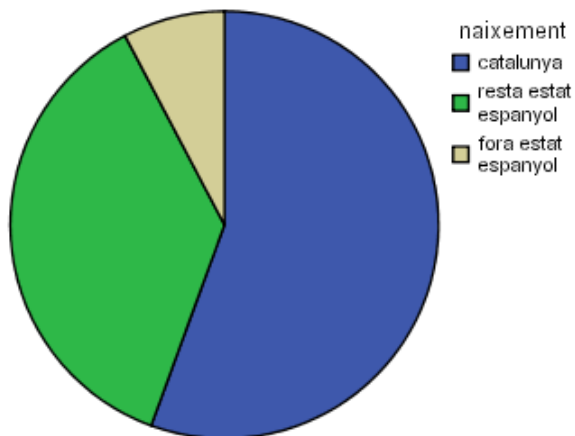
A Ramiro Ledesma es van entrevistar un 51% de dones.

distribució percentual segons sexe

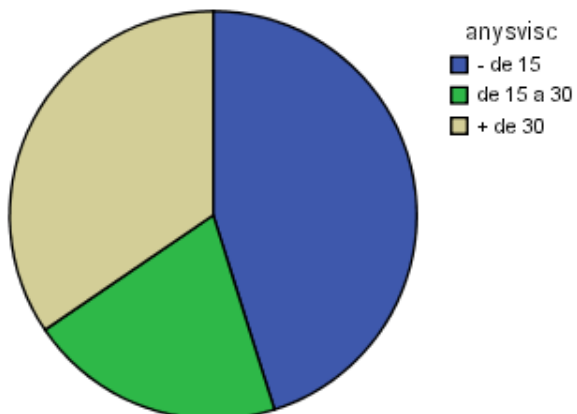
Tot i que a la Mariola s'hi està acumulant un percentatge elevat d'immigrants extracomunitaris, en aquests blocs, majoritàriament, són nascuts a Catalunya. Aquests representen el 52% dels enquestats. Per altra banda, un 35% van néixer a la resta de l'Estat. Per contra, només un 7% de les persones entrevistades eren nous immigrants extracomunitaris.

distribució percentual segons lloc de naixement

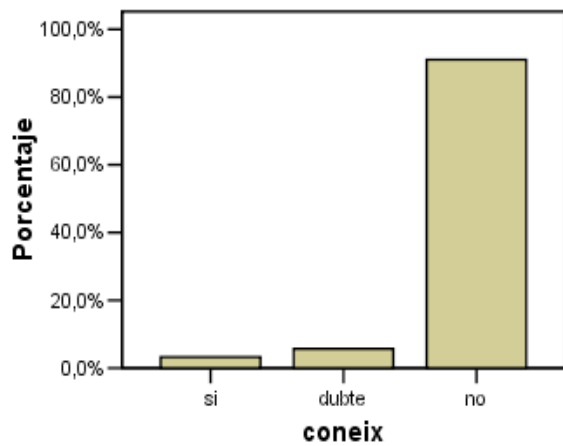
Un 41% dels veïns entrevistats duen menys de 15 anys vivint a l'edifici, mentre que un 31% hi viuen des de fa més de 30 anys.

distribució percentual segons anys viscuts a l'edifici

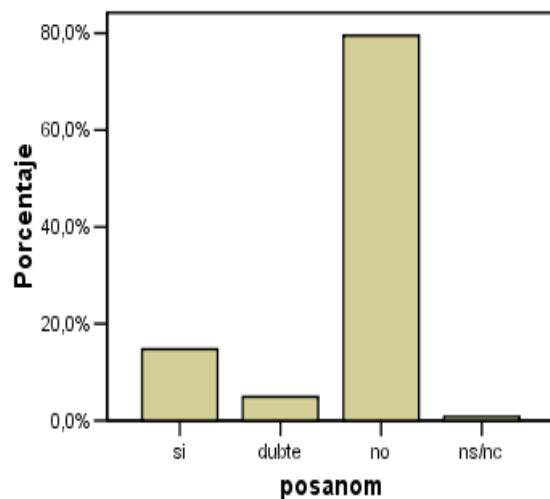
En ser preguntats sobre el personatge que dóna nom als blocs, un 91% no sap de qui es tracta. Per contra, només un 3% sap alguna cosa del Ramiro Ledesma.

**grau de coneixement del personatge que
dóna nom a l'edifici**

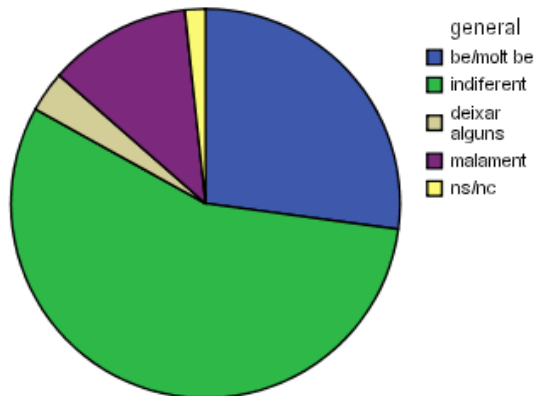
Aquí, quan es pregunta sobre el règim polític que batejà els blocs, el grau d'ignorància manifestada és molt elevada. A banda que potser no tothom diu tot el que sap, un 79% afirma que no sap res. Amb una presència d'immigrants extracumunitaris baixa, aquest percentatge és molt més alt a l'expressat en altres blocs. De fet, només un 15% afirma que es construïren durant l'època franquista.

**grau de coneixement del règim polític que
posà el nom**

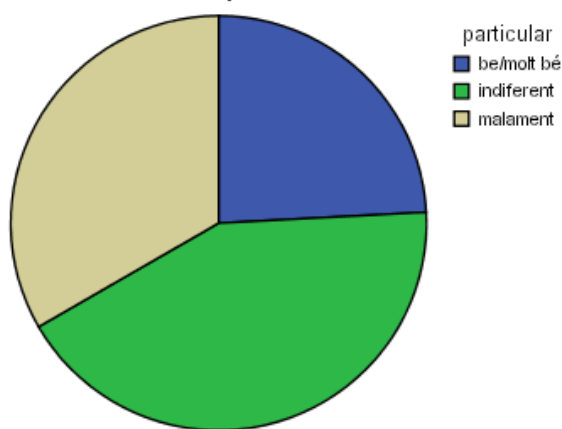
En la pregunta relacionada amb la retirada de noms franquistes, un de cada quatre (26%) afirma que hi està d'acord. Tot i això, la majoria es mostra indiferent (53%). Un 11% es declara obertament contrari als canvis i 3% pensa que potser se n'hauria de deixar alguns.

opinió sobre la retirada de noms franquistes dels espais públics

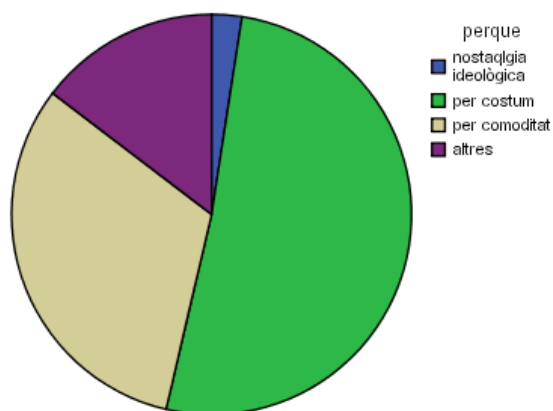
Gairebé el mateix percentatge de partidaris de retirar-los en general accepta el canvi concret de Ramiro Ledesma (23%). En canvi, bona part dels indiferents en la pregunta anterior es posicionen a la contra quan es tracta del nom concret (32%). Malgrat això, un 41% es declara indiferent quan se l'interroga respecte aquesta qüestió.

opinió sobre el canvi de nom d'aquesta promoció

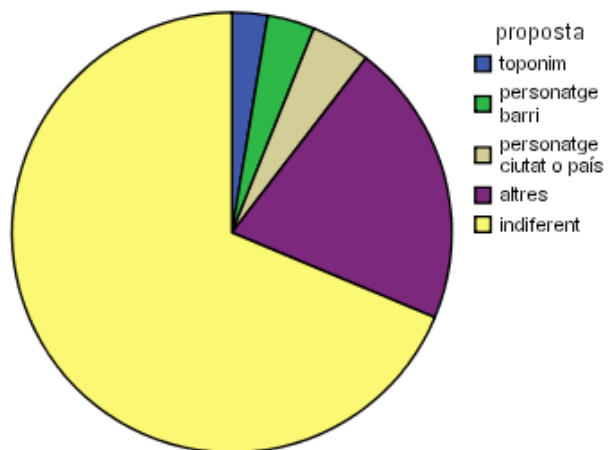
De la tercera part contraria al canvi, la meitat argumenta una qüestió de costums. Per una altra banda, una part important parla de problemes burocràtics per justificar la seva opinió. En aquest sentit, són una minoria els que raonen motius ideològics o històrics per entendre el seu posicionament.

motius pels quals s'oposa al canvi de nom

Al final de l'enquesta, quan es pregunta sobre les preferències en cas que el canvi sigui inevitable, un 64% no es posiciona. Per altra banda, un 20% dóna alternatives, les quals són recollides en les enquestes i exposades en els annexes corresponents.

preferències en cas que es retiri el nom actual

CONCLUSIONS I PROPOSTA

Els blocs de Ramiro Ledesma són subjectes a uns problemes estructurals d'oportunitats, de marginació social, d'encaixament cultural. La presència generalitzada de veïns d'ètnia gitana ajuda a la construcció del gueto, una realitat que demana una atenció especial si es vol combatre aquestes mancances de la ciutat de Lleida. La Mariola en general i aquests blocs en particular són estigmatitzats a partir d'aquests paràmetres. La construcció d'una certa identitat col·lectiva a partir de la identificació amb els blocs, a més a més, ajuda a aquesta estigmatització.

Per una altra banda, és evident que Ramiro Ledesma era un personatge vinculat al Franquisme, un fet que no podem obviar alhora de plantejar els canvis. Com en altres blocs, existeixen dues possibilitats. Continuar mantenint el nom genèric dels blocs, (al marge de carrers, avingudes o places), o integrar-los dins de l'estructura de carrers de la ciutat. Per això es plantegen aquestes alternatives:

1. Es manté la lògica de blocs i es canvia el nom de Ramiro Ledesma per un altre. En aquest cas, a banda de les propostes més aviat còmiques d'alguns veïns, la millor opció és un nom neutral políticament.
2. Integrar els blocs al carrer Júpiter. Com s'ha apuntat al primer punt, aquest carrer només està numerat en els senars per la vorera que queda enfront de tots els blocs. Així, els blocs que actualment van de la A a l'H, poden passar a ser els números del 2 al 16 del carrer Júpiter. I cada número, alhora, subdividit per les corresponents escales, pisos i portes.

Exemple. Fins ara: Blocs Ramiro Ledesma, Bloc B, escala 2a, 3r-1a;

Proposta: carrer Júpiter 4, escala 2a, 3r-1a.

JOSE ANTONIO

FÍTXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció: 1955

Número d'habitatges: 118 cases

Promotor: Obra Sindical del Hogar²

La promoció, formada per quatre blocs amb diferents escales, està situat a peu de l'Avinguda de Madrid, entre aquesta, el carrer de República de Paraguai i el de Ramon Soldevila

En l'actualitat, els blocs estan relativament integrats als carrers que els envolten. Per la banda de la República del Paraguai, hi ha els pisos baixos que es numeren del 7 al 21 en aquest carrer. Per una altra banda, el bloc situat més al sud, té els locals comercials i una escala a l'Avinguda de Madrid, tots integrats sota el número 47. El mateix edifici, per la part posterior, té dos pisos de planta baixa amb numeració al carrer Ramon Soldevila, el 19 i el 21. Les escales del primer bloc, el tercer i quart, són les que oficialment duen el nom de blocs José Antonio, amb numeracions correlatives de l'1 fins al 10.

Tot i això, enlloc no queda cap placa commemorativa original, a banda de les plaques que hi donen nom com en qualsevol altre carrer.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

Aquests blocs, construïts a l'antiga carretera de Fraga, en direcció al Camp escolar, eren situades a les afores de Lleida en el moment de la seva construcció. El nom que duen, com veurem a continuació, és el més conegut de tots els franquistes que resten als espais públics de Lleida.

² Joan Vilagrassa Ibarz: *Creixement urbà i agents de la producció de l'espai: el cas de la ciutat de Lleida 1940-1980*. Barcelona, 1990. Editat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya

BLOCS JOSÉ ANTONIO

En aquest cas tampoc no surt res quan es busquen a la pàgina de la Paeria

Situats entre Ramon Soldevila, Madrid i Paraguai, al plànol no hi surt el nom però sí que marquen les portes. S'observa, a més a més, que dos dels blocs duen la numeració 42 i 44 de l'Avinguda de Madrid.

PRIMO DE RIVERA, JOSÉ ANTONIO

Madrid, 1903 – Alacant, 1936

Fill del dictador Miguel Primo de Rivera, José Antonio no comença la seva vida pública i política fins la caiguda del poder del seu pare. Molest per l'evolució i els esdeveniments finals de la dictadura, i en un intent de recuperar l'honor del seu pare, a través de les eleccions de 1931, a les que es presenta per la Union Monarquica Nacional. En aquest primer intent però, fracassa estrepitosament. Admirador del feixisme italià i el nazisme alemany, Primo de Rivera comença a gestar una ideologia política nacionalista, anticomunista i profundament conservadora que el porta, entre altres, a participar d'un fracassat intent de cop d'estat d'agost de 1932, encapçalat pel general Sanjurjo.

Tot i això és excarcelat i participa a les eleccions de 1933 per una coalició conservadora. Aconsegueix una acta de diputat a les Corts i, gràcies a la projecció pública del càrrec i els seus encesos discursos ultraconservadors, aconsegueix fundar Falange Espanyola, un moviment autodenominat revolucionari que pretén emular els moviments italià i alemany citats.

José Antonio, juntament amb Ruiz de Alda i altres dirigents del moviment, aconsegueix una forta notorietat pública. Tot i que Falange no és un moviment de masses, la seva agitació, sovint violenta i força agressiva, els dona una important notorietat en la vida política espanyola.

L'ideari polític de José Antonio, el qual s'expressa en les bases ideològiques de Falange, reverteixen en un anticomunisme innegable, el reclam d'un moviment interclassista i ultra conservador, la reivindicació d'una gran Espanya, pàtria única i indivisible, i la conseqüència d'un estat totalitari i centralista. Per tal d'avançar en aquest procés contra la II República, la Falange de José Antonio i Ruiz de Alda es fusiona, el 1934, amb les JONS d'Onésimo Redondo i Ramiro Ledesma.

Tot i la confluència ideològica de les dues organitzacions i el fet de ser un moviment força jove i políticament molt actiu, només la seva violència aconseguia mantindre'ls en l'escenari polític de l'època. L'escàs suport popular del seu discurs és constata en el fracàs a les eleccions de 1936, a les quals s'hi presenten sols. La victòria aclaparadora i indiscutible del Front Popular.

Aquest fet aguditza el discurs colpista i antidemocràtic de la Falange així com la seva involucració en activitats de marcat caràcter violent i desestabilitzador. El març del mateix any, Falange és ilegalitzada en tant que protagonista de desordres públics i actes violents varis. Els seus dirigents, entre ells José Antonio Primo de Rivera, són detinguts i empresonats a Madrid. Posteriorment va ser traslladat a la presó d'Alacant

on, després del cop militar i l'absoluta connivència del moviment falangista amb aquest, és jutjat i condemnat a mort.

ELS VEÏNS

Els blocs de José Antonio, que avui en dia es troben dins de Lleida, en la zona sud de la ciutat, es distingeixen clarament dels altres edificis del seu entorn pel fet de formar un espai propi, amb doble placeta, un xic per sota del nivell de carrer respecte l'Avinguda de Madrid. La gent que ocupà en primera instància els blocs eren de classe treballadora, generalment manual. D'origen dispar entre els nascuts a Catalunya i els immigrants espanyols, ara són uns blocs amb una forta presència de nousvinguts extracomunitaris. Tot i això, no són un reflex del barri, ja que no és apreciable un percentatge tant elevat d'immigrants pels carrers de la zona.

DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

Es pren com a referència les dades del padró de 2004 d'IDESCAT.

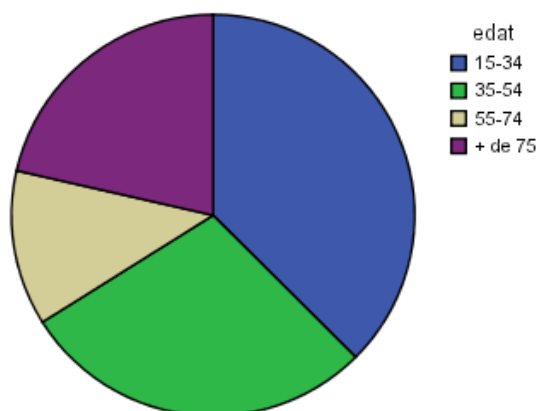
- Població estimada: 326 persones
- Amb un 10% de marge d'error, l'interval de confiança és del 90%
- L'enquesta és sobre 56 persones majors de 15 anys.

ELS RESULTATS

DADES GENERALS.

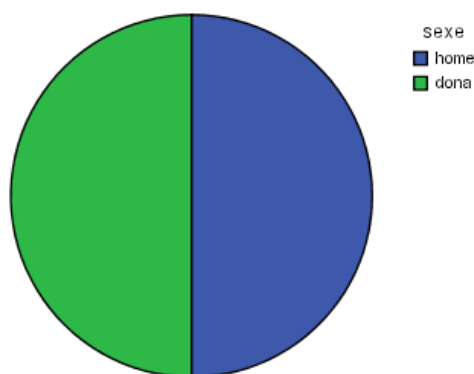
En aquesta promoció, segurament per la presència immigrant, el percentatge de gent jove és més elevada que en les altres promocions (37%). Aquesta és la característica més important en aquest sentit.

descripció proporcional segons edat

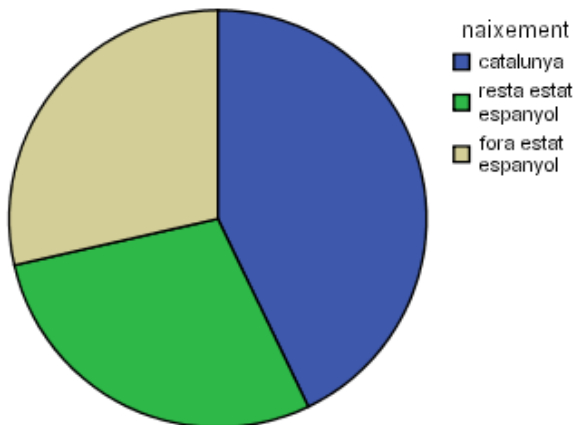
Aquesta vegada s'ha complert una paritat exacta, al 50% entre homes i dones.

descripció proporcional segons sexe

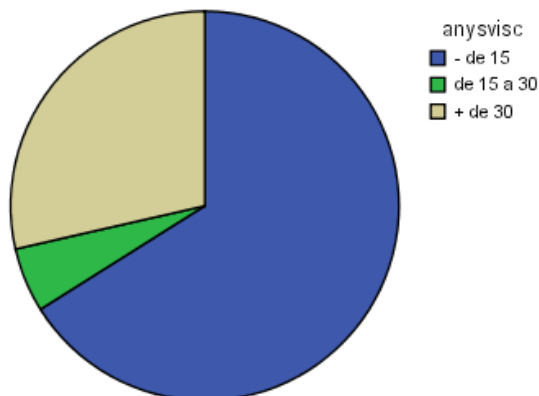
Encara que en aquesta promoció també sigui majoritària la presència de persones nascudes a Catalunya, aquests representen el 43%, mentre que els veïns procedents de la resta de l'estat i els extracomunitaris es reparteixen gairebé de la mateixa manera la resta (29% i 28% respectivament). Aquesta presència tant important d'immigrants és exagerada en relació al conjunt global de la població. Aquest fenomen, protagonitzat majoritàriament per gent jove, fa baixar la mitjana d'edats, com s'ha vist en la primera gràfica.

descripció proporcional segons lloc de naixement

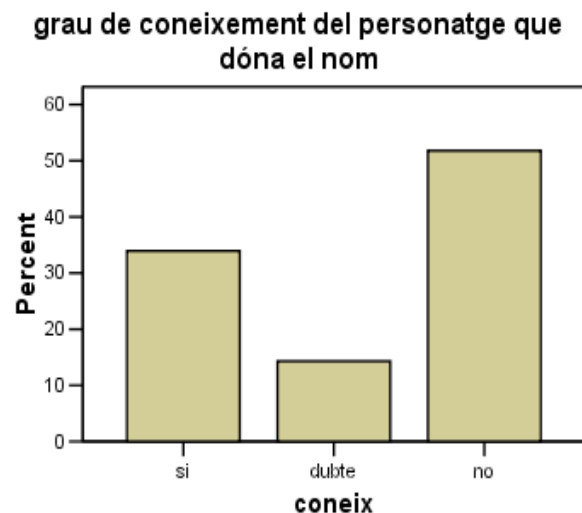
Aquesta realitat fa, també, que dos de cada tres habitants (66%) no faci més de 15 anys que hi resideixen, a l'edifici. Mentre que en altres promocions són d'un pes molt important els veïns amb molta antiguitat a la casa, aquí són tres de cada deu (29%). Les dades ens demostren que existeix un salt generacional entre els primers inquilins, molts dels quals encara hi viuen, i una onada de joves que responen als hereus, a parelles joves o a immigrants que han llogat o comprat els pisos. Això fa que existeixi un tall en el qual només el 5% fa entre 15 i 29 anys que hi viu.

descripció proporcional segons els anys viscuts a l'edifici

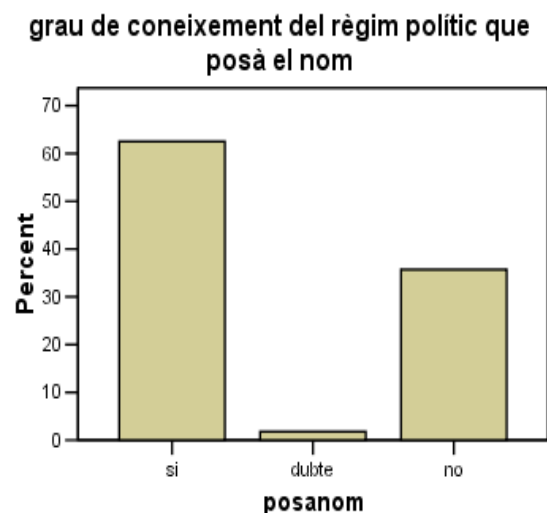

El nom de José Antonio Primo de Rivera és un dels més importants del franquisme. El fet de ser exhaltat com a màrtir per la dictadura, el rellançà en molts espais públics encara que, sovint, molta gent no sap quin és el pes específic que tingué el personatge real en la construcció del franquisme. Tot i això, els blocs es

diuen de José Antonio, obviant els cognoms. Aquesta és la promoció on hi ha més gent que afirma saber de qui es tracta (34%). Val a dir però, que només es dóna per vàlid el saber el nom complet del personatge i fer algun comentari que el relaciona amb el franquisme. Amb aquesta laxitud, però, més de la meitat encara confirmen que no saben qui és (52%).

Respecte el règim, com és habitual en totes les promocions, el número de persones que el coneixen és superior (63%). Tot i això, la forta presència d'immigrants fa que un 36% afirmi que no sap quin règim polític hi havia quan es va construir la casa.

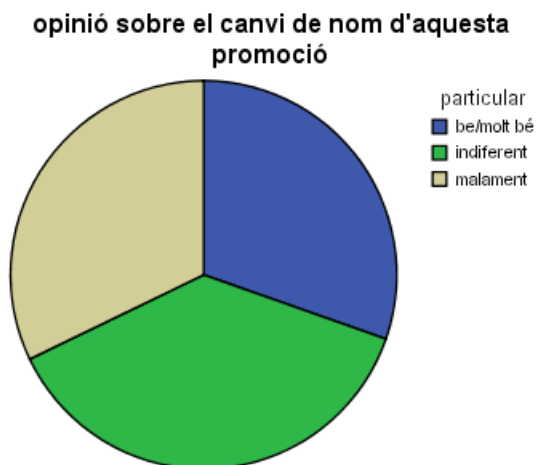

En aquestes cases, com en la majoria, són poques les persones que es posicionen en contra de retirar els noms franquistes dels espais públics. Aquí són el 9%. La resta es reparteixen a parts iguals entre partidaris (45%) i indiferents (46%).

Ara bé, cal remarcar que el bloc que no es posiciona està protagonitzat, com és comprensible, per immigrants extracomuntaris.

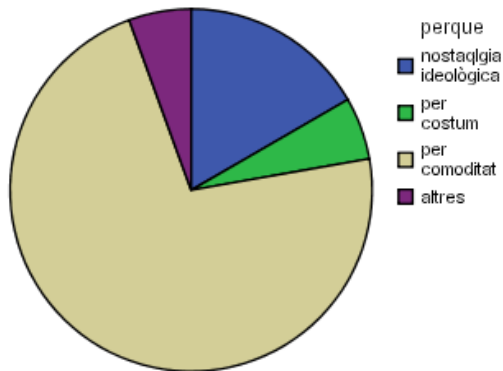
Malgrat la poca reticència als canvis generals, quan es tracta de tocar els seu bloc la cosa canvia. Aleshores els partidaris baixen al 30% , els indiferents també es redueixen en vuit punts fins al 38%, i els contraris augmenten considerablement fins representar el 32%, dos punts per sobre dels partidaris.

Aquesta major reticència al canvi de nom, majoritàriament, no respon a qüestions ideològiques, sinó a motius burocràtics. El fet que el canvi de nom pugui afectar tota la documentació dels veïns és un fet que, en bona part, els preocupa i ho comenten obertament. Els partidaris del canvi accepten aquesta problemàtica sense

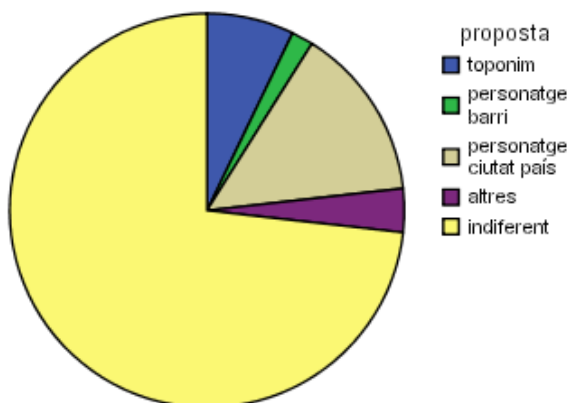
fissures, però entre els indiferents, caldria veure què passa. Els immigrants opten, aquí i arreu, per la indiferència, tot i que no és del tot segur que realment els és igual aquest canvi.

motius pels quals s'oposa al canvi

Per acabar es consulta què pensen en el cas que sigui inevitable. Gairebé tres de cada quatre (73%), confirmen que els és indiferent, que no tenen cap preferència en aquest sentit. La restes, a banda del 14% que opta per un personatge de la ciutat, són testimonials.

preferències en cas que es produeixi el canvi

CONCLUSIONS I PROPOSTA

Els blocs de José Antonio són uns dels quatre conjunts que tenen el nom com adreça, fet que dificultarà el canvi, o si més no obligarà a treballar amb peus de plom. El canvi, com sospiten bona part dels veïns, comportarà modificacions en la documentació oficial i un seguit de tràmits burocràtics que s'han de tenir en compte alhora de tractar el tema. Tot i això, no podem oblidar que una tercera part continua mostrant-se partidària del canvi i una majoria es declara indiferent.

No hem d'oblidar l'objectiu final de l'estudi, la retirada dels noms de la dictadura franquista dels espais públics, i aquesta és una qüestió que compte, en aquesta promoció, amb un ample suport i un mínim rebuig. El cas de José Antonio és evident, així que s'ha d'optar per la seva retirada.

El fet és que el conjunt són tots els blocs, però no tots tenen el nom per adreça. És a dir, una part dels habitatges es troben a l'Avinguda de Madrid, a Ramon Soldevila o República Paraguai. Aquest fet redueix el canvi substancial als tres blocs que resten sota el nom. Malgrat tot, és molt difícil integrar el blocs en els carrer que els envolten, diluir-los en la nomenclatura existent.

Existeixen, per tant, dues possibilitats:

1. El canvi de nom dels blocs.
2. Integrar-los dins l'avinguda de Madrid. A l'altra banda de l'encreuament entre Paraguai i Madrid hi ha el pavelló del Col·legi Maristes, amb el número 40. El bloc posterior a la sortida de Ramon Soldevila a l'Avinguda de Madrid és el 48. Queden penjats, per defecte, els números 42 i 44, que sembla que no corresponen a cap casa. En aquest cas podria optar-se per repartir-los entre els blocs.
 - blocs 1 (escales 1, 2, 3 i 4); i bloc 2 (escales 5, 6 i 7). Aquests podrien convertir-se en el número 42, blocs A i B
 - bloc 3 (baixos 8 i 10 i escala 9). Aquest podria ser el número 44 de l'Avinguda de Madrid, amb els baixos 1r i 2n per a les portes exteriors.

RUIZ DE ALDA

FÍTXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció: 1941

Número d'habitatges: 100 cases

Promotor: Obra Sindical del Hogar³

El conjunt, format per una combinació de casetes i pisos que no sobrepassen la primera planta, està construït en cinc voreres en forma de dos carrers, i la banda d'un tercer.

Actualment, les cases anomenades de Ruiz de Alda, formen part de la distribució de carrers de Lleida sense mantenir el nom original. Situades entre la plaça dels Pagesos, Ronda i els blocs construïts al seu voltant, unes són dins el carrer Lluís Millet, les altres són Manuel de Falla, i les últimes es troben al carrer de la Mariola.

Per altra banda, no queda constància del nom oficial, ni en plaques commemoratives ni, com s'ha dit, en el llistat de carrers. Així doncs, tot i que el nom resta en el record d'alguns veïns i en les escriptures de propietat, les cases de Ruiz de Alda no tenen cap referència pública que les identifiqui com a tal⁴.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

El 1941, Lleida, que fou bombardejada pels franquistes i posteriorment es convertí en front de guerra durant vuit mesos, quedà força devastada. En aquest context, l'Obra Sindical del Hogar, va participar en diferents promocions d'habitatges, algunes destinades a militars o excombatents. Aquest és el cas de les cases de Ruiz de Alda, construïdes, per aquelles dates, allunyades del nucli urbà de la ciutat. I com s'ha explicat a la introducció, la dictadura aprofitava aquestes actuacions per homenatjar els qui considerava que eren els seus màrtirs, en aquest cas Ruiz de Alda.

³ Joan Vilagrassa Ibarz: "Creixement urbà i agents de la producció de l'espai: el cas de la ciutat de Lleida 1940-1980". Barcelona, 1990. Editat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

⁴ En els mesos que dura aquest projecte, però, l'Ajuntament hi ha instal·lat unes banderes de propaganda en que utilitzen el nom de "CASES DE RUIZ DE ALDA".

RUIZ DE ALDA I MIGUÉLEZ, JULIO

Estella (Navarra), 1897 – Madrid, 1936

El 1913 ingressa a l'acadèmia militar de l'Artilleria de la qual en surt en grau de tinent. En la carrera militar ascendeix i exerceix de capità, tot i que posteriorment estudia i per entrar al servei d'Aviació Militar. En aquest terreny desenvolupa, sens dubte, els seus mèrits extrapolítics més rellevants.

El 1926, juntament amb Ramon Franco, germà de Francisco, i dos militars més, travessen l'Atlàntic amb l'avió Plus Ultra. El repte, desenvolupat amb èxit entre Palos (Espanya) i Buenos Aires (Argentina), es converteix en proesa aprofitada com a propaganda política per part de la dictadura de Primo de Rivera. Amb tot, Ruiz de Alda aconsegueix, com aviador i militar, una notorietat destacable.

A partir d'aleshores, Ruiz de Alda no només escriu un llibre sobre l'aventura titulat "De Palos al Plata", sinó que s'interessa en la idea d'estudiar les possibilitats mercantils d'unes hipotètiques línies aèries hispanoamericanes.

Amb l'arribada de la República, Ruiz de Alda passa a una altra escena de la vida pública espanyola: la política. Participa activament, al costat de José Antonio Primo de Rivera de la fundació i direcció de Falange Española, un moviment influenciat ideològicament i organitzativa pel feixisme italià, dirigit per un poderós Benito Mussolini. Falange, amb Ruiz de Alda com un dels seus líders més destacats, construeixen bona part del discurs que, posteriorment, serà la base ideològica sobre la qual caminarà la dictadura Franquista. Una exaltació d'Espanya com nació única i final, la qual ha de ser alliberada i salvaguardada del comunisme que assetja Europa i amenaça la societat espanyola a través la República. La Falange era, com les JONS, una organització obertament antidemocràtica i, per defecte, contrària a la II República. Aquesta línia política, sustentada en l'agitació al carrer i l'acció violenta contra organitzacions i personalitats d'esquerra, dona protagonisme a l'organització, però no pas suport popular.

El 1934, a Valladolid, Ruiz de Alda participa de la fusió entre Falange i les JONS d'Onésimo Redondo per tal d'enfortir un moviment feixista espanyol capaç de forçar la ruptura de la República. El març de 1936, Falange española i de las JONS fracassa estrepitosament a les eleccions i es llença obertament a una estratègia de desestabilització política. A conseqüència de les seves activitats violentes, així com de les afeccions colpistes, és il·legalitzada la Falange i detinguts els seus dirigents, entre ells Ruiz de Alda, empresonat a Madrid. Després del cop militar encapçalat pel general Franco, les autoritats republicanes decideixen el seu afusellament.

ELS VEÏNS

Les casetes de Ruiz de Alda foren, segons expliquen alguns veïns, destinades a militars. Ara bé, el fet que a Lleida es construïssin blocs de pisos explícitament destinats a aquesta població (cases d'oficials i sots-oficials), fa dubtar que no sigui una afirmació del tot correcta. Si bé hi devien accedir personal de l'exèrcit, bona part dels qui anaren a viure no ho eren.

Actualment però, el creixement de la ciutat les ha integrades i ara formen part del barri de la Mariola. Aquesta és una barriada popular, on la gran majoria és classe treballadora, amb un índex important de persones al límit del llindar de la pobresa. De fet, les casetes són una de les varies promocions de protecció oficial que hi ha al barri.

DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

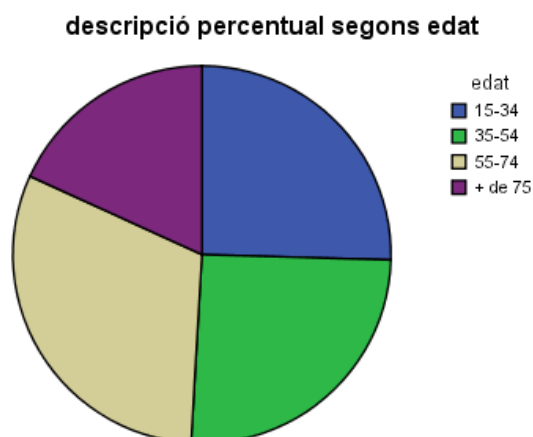
Es pren com a referència les dades del padró de 2004 d'IDESCAT.

- Població estimada: 276 persones
- Amb un 10% de marge d'error, l'interval de confiança és del 90%
- L'enquesta és sobre 55 persones majors de 15 anys.

ELS RESULTATS

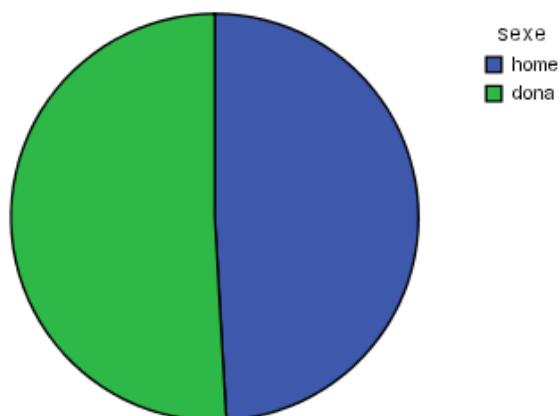
DADES GENERALS.

Tot i que els intervals són força grans (20 anys), queda palès que hi ha una forta presència de gent gran, (la meitat passen dels 55 i d'aquests, un 18% són majors de 75 anys)

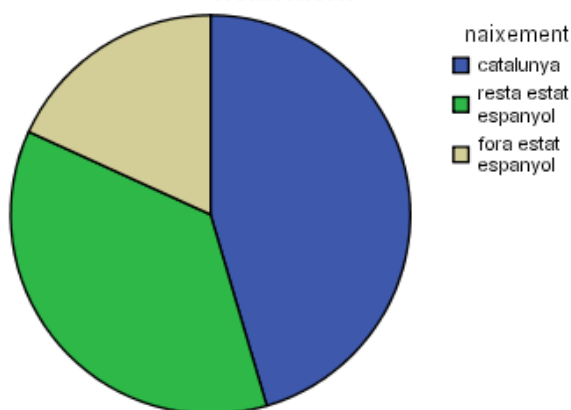
L'enquesta ha reflectit una paritat gairebé idèntica entre homes i dones, amb un 51% de dones enquestades respecte el 49% d'homes.

descripció percentual segons sexe

La procedència dels habitants també és força dispar. Tot i això, gairebé la meitat (45%), són nascuts a Catalunya. En aquest sentit s'hi contenen des de les persones més grans, que viuen a les cases des del primer dia que es van construir, com els fills d'aquests o famílies que les han comprat posteriorment. Per altra banda, més d'una tercera part provenen de la resta d'Espanya (36%).

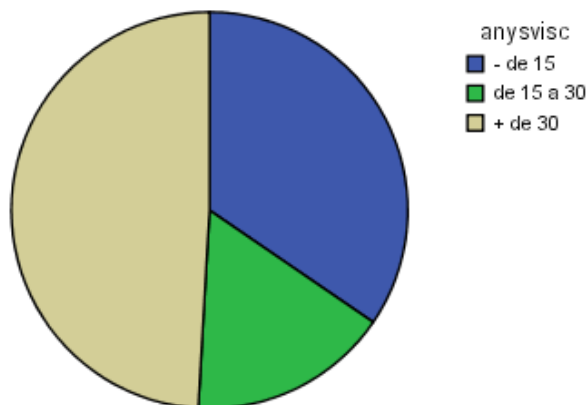
descripció percentual segons lloc de naixement

mers propietaris o els seus hereus. Gairebé la meitat (49%) fa més de trenta anys que hi viu, i un 35% fa entre quinze i trenta anys que hi és. Si tenim en compte que la població entrevistada té més de 15 anys, això vol dir que una part important hi ha viscut tota la vida.

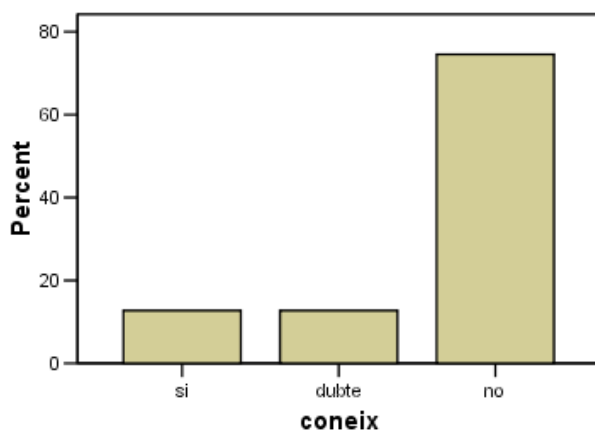
Per altra banda, i tenint en compte que unes quantes cases han estat venudes o llogades, un 16% fa menys de quinze anys que hi és.

descripció percentual segons anys viscuts a l'edifici

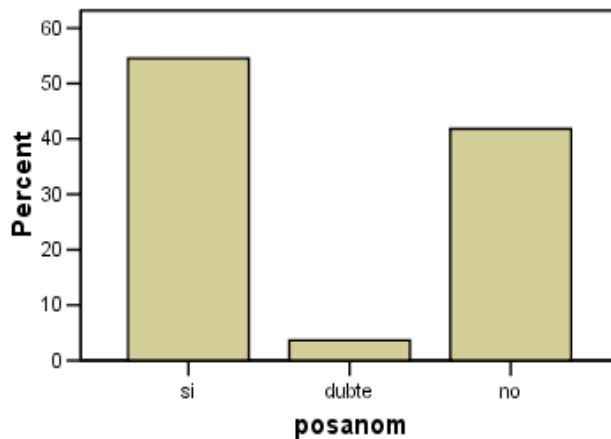
Només un 12% de les persones que han contestat les preguntes han demostrat tenir nocions bàsiques sobre la història del personatge que dona nom al conjunt de les cases on viuen. Per contra, tres de cada quatre (73%), afirma que no sap res de res.

grau de coneixement del personatge que dóna el nom

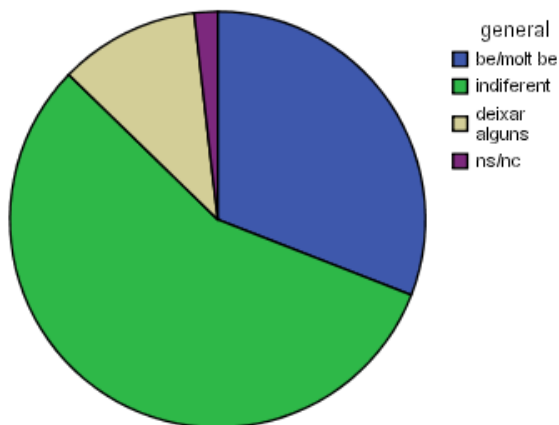
Quan es parla del règim polític, també és força elevada la proporció de veïns que afirmen no saber-ho (42%). Aquest percentatge és molt elevat si tenim en comte que la relació d'immigrants de fora de l'estat són el 18%. Per altra banda, un 4% dubta de la resposta correcta i un 53% afirma que es va aixecar les cases durant el franquisme.

grau de coneixement del règim politic que posà el nom

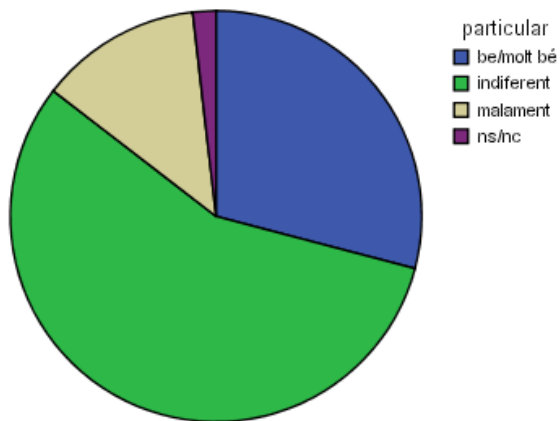
Seguint en la lògica de la neutralitat, gairebé sis de cada deu (57%) els és indiferent els canvis de nom en general. Tot i això, un 30% està a favor de canviar el noms i només un de cada deu enquestats creu que no és una bona opció.

opinió respecte la retirada dels noms franquistes dels espais públics

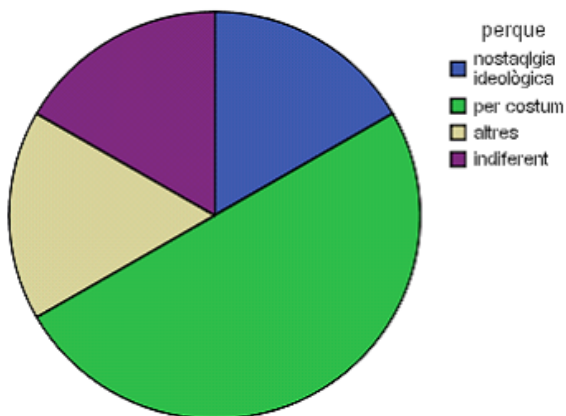
Pel que fa a modificar el nom concret de Ruiz de Alda, els percentatges no varien gairebé gens. No existeix, en aquest cas, un distanciament entre els plantejaments generals i els particulars. El fet que Ruiz de Alda no sigui un nom oficial en els carrers, no variïn en aquesta pregunta respecte l'anterior.

opinió respecte el canvi de nom d'aquesta promoció

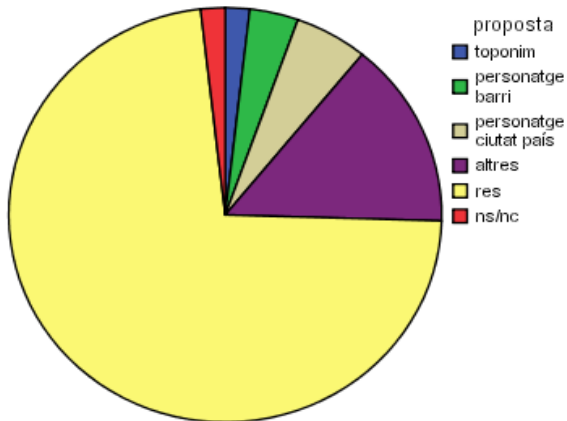
Entre els pocs que es posicionen en contra de la retirada del nom, la majoria argumenten una qüestió de costum, les altres respostes es reparteixen a parts iguals les causes.

motius pels quals s'oposa al canvi

Per finalitzar, en preguntar el nom que prefereixen que es posi, la majoria continua apostant per retirar el nom i no posar-hi res, deixar els carrers tal i com estan (73%). El fet que no ho posi enlloc, que són les casetes de Ruiz de Alda, fa que els enquestats no tinguin gaire interès en el canvi d'un nom que no els afecta.

preferències en cas que el canvi es produeixi

CONCLUSIONS I PROPOSTA

Com s'ha vist al llarg del cas, aquesta promoció en particular és poc conflictiva pel que fa als canvis de nom.

Només l'actual propaganda de l'Ajuntament enunciant les millores del barri, recorden públicament que allò són les cases de Ruiz de Alda. A banda d'aquest detall transitori de propaganda institucional, no hi ha constància oficial del nom. Només resta en les escriptures particulars dels propietaris, però el fet que estiguin integrades al mapa de carrers amb els noms citats al començament, fa que el canvi resti, exclusivament, en una declaració pública per part de l'administració corresponent.

Els autors del treball desconeixem si existeix documentació oficial de la Generalitat que tracta les casetes sota el nom de Ruiz de Alda, però si és així, aquest seria l'únic espai on caldria fer els canvis. I en aquest cas, no cal buscar alternatives ja que la realitat actual són els noms dels carrers Lluís Millet, Manuel de Falla i Carrer de la Mariola.

ONÉSIMO REDONDO

FÍTXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció: 1954

Número d'habitatges: 80 pisos

Promotor: Obra Sindical del Hogar⁵

La promoció anomenada d'Onésimo Redondo, fou construïda a les afores de Lleida, juntament amb tres promocions més, (dues de Regiones Debastadas i l'altra sot el nom de Germans Recasens), a l'actual barri de Balàfia. Aleshores era als afores, a tocar de la carretera de Viella.

Durant els anys setanta, l'Ajuntament va urbanitzar el barri al voltant de les quatre promocions convertint-les en illes de cases, envoltades dels corresponents carrers i, per defecte, perdent el nom d'Onésimo Redondo a efectes pràctics i legals. Avui en dia, les quatre bandes de l'edifici, corresponen als carrers Garraf, les Valls d'Andorra, la Conca de Barberà i Francesc Castelló i Aleu.

En aquesta promoció no hi queda cap placa commemorativa que recordi, sobre el terreny, el nom amb que fou batejada.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

Juntament amb la promoció anomenada dels Germans Recassens Gasió i dues més de Regiones Debastadas, la d'Onésimo Redondo es va aixecar als afores de Lleida, les quatre a la vora de la carretera de Viella, actualment Alcalde Porqueras.

REDONDO ORTEGA, ONÉSIMO

Quintanilla de Abajo (Valladolid), 1905 – Labajos (Segovia), 1936

Llicenciat en Dret a la Universitat de Salamanca, és conegut per la seva carrera política, desenvolupada fonamentalment durant la II República.

El 1931 funda el setmanari *Libertad* a Valladolid. En aquest hi desenvolupa un discurs força diferent al tradicional de la dreta espanyola fins aleshores. Amb ús del llenguatge importat del feixisme italià emprà mots com "sindicalisme", "camarada" o

⁵ Joan Vilagrassa Ibarz: "Creixement urbà i agents de la producció de l'espai: el cas de la ciutat de Lleida 1940-1980". Barcelona, 1990. Editat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

“revolució”; històricament d’esquerres arreu de l’Estat espanyol. Contrari a la República i partidari d’un règim totalitari i fortament centralista, és el primer a proclamar el lema que, posteriorment, seria assumit amb força per la dictadura de Franco: “España una, España grande, España libre”.

El mateix any, i animat pel ressò de la seva revista, funda les Juntas Castellanas de Actuación Hispànica que, juntament amb Ramiro Ledesma Ramos, criden a l’aixecament armat contra la República. El seu discurs és, des d’un primer moment, una proclama constant sobre la grandesa d’Espanya i el seu Imperi d’Ultramar, la importància de la raça hispànica i la cultura espanyola tradicional. Partidari d’uns valors morals conservadors i, com s’ha dit, admirador del Feixisme italià, Onésimo Redondo redacta les bases del seu ideari polític, el qual es converteix, més tard, en un referent per a la dictadura franquista. Aquest passa per una exhaltació d’Espanya com a nació única i bressol del Gran Imperi que, segons preveu, tornarà a ser gran quan derrocin la República. El centralisme polític és, per altra banda, indispensable per la construcció d’un estat fort i capaç de regular tota la vida política, econòmica, social i cultural espanyola. Així, tot i no sentir-se identificat ni amb les dretes ni les esquerres d’aleshores, carrega ideològicament contra el marxisme, considerant les organitzacions de classe com un mal que s’ha d’exterminar. No creu, per tant, en la lluita de classes sinó en una harmonització del treball i el capital en benefici d’una Espanya que ha de recuperar la grandesa de segles passats. La necessitat d’una plataforma més important el porta a fundar les Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalistas (JONS).

La seva activitat d’agitació colpista, però, el condueix a un enfrontament constant amb la justícia de la República. El seu interès de desestabilitzar la República passa, inevitablement, per l’agitació i la violència política. Aquest fet l’obliga, durant una temporada, a refugiar-se a Portugal, des d’on organitza el retorn i la construcció d’un moviment feixista més incident en la vida política espanyola.

D’aquesta manera, quan retorna, refunda el setmanari de Valladolid i el 1934 decideixen fusionar les JONS amb la Falange Española de José Antonio Primo de Rivera i Ruiz de Alda. La nova organització del Feixisme espanyol es presenta públicament a Valladolid i uneix dos moviments d’una naturalesa idèntica.

L’agitació contra la República i els moviments d’esquerres des de la Falange són constants, i s’aguditzen a partir de la victòria aclaparadora del Front d’Esquerres de 1936. Des d’aleshores, la dedicació de Redondo és la de fomentar un aixecament armat contra la legitimitat republicana a favor d’un nou règim que imposi el seu ideari. Onésimo Redondo participa activament el cop d’estat que encapçala el General Franco des d’Àfrica i decideix participar de forma activa en l’alçament militar, fins al

punt que va morir, els primers dies de la Guerra Civil, arran d'un enfrontament imprevist amb milicians lleials la República.

ELS VEÍNS

Aquesta promoció es troba, com s'ha dit, dins el Barri de Balàfia. Els qui varen adquirir els pisos, a mitjans dels anys cinquanta, foren veïns de Lleida o de pobles relativament propers que participaren del procés per comprar-los. En aquesta, a diferència d'altres, no existeix la idea que els van entrar-hi a viure-hi fossin militars. Per altra banda, no es pot assegurar que no existissis cap tipus de favoritismes per raons personals o polítiques.

El barri de Balàfia, tot i ser eminentment de classe treballadora, no es caracteritza per la conflictivitat social i, alhora, té un reconegut teixit associatiu. Actualment, com tota la ciutat, es troba en un procés d'expansió urbanística en totes bandes.

La població, en aquests blocs, és majoritàriament gran. Tot i això, alguns dels pisos han estat revenuts a gent més jove o llogats, tan a població autòctona com immigrants.

DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

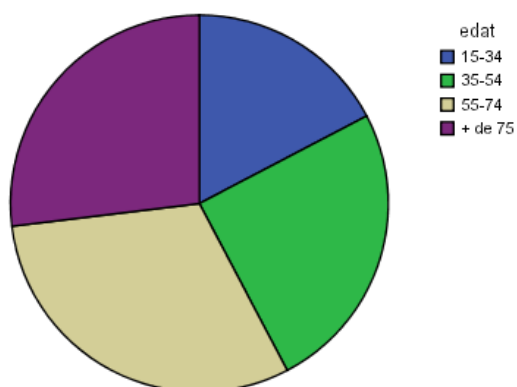
Es pren com a referència les dades del padró de 2004 d'IDESCAT.

- Població estimada: 221 persones
- Amb un 10% de marge d'error, i un interval de confiança del 90%
- La mostra realitzada és de 52 persones majors de 15 anys.

ELS RESULTATS

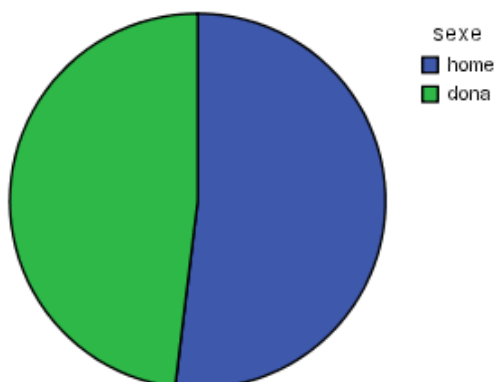
Com es pot comprovar el gràfic següent, més d'una quarta part té més 75 anys, una població amb una presència de gent gran força elevada. Tot i això, el gruix poblacional recau entre els 35 i els 55 anys.

distribució percentual segons edat

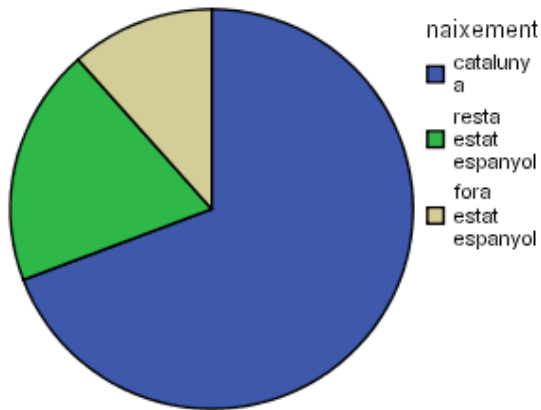
En aquesta promoció, com en la resta, la paritat és gairebé exacta. En aquest cas, i contrariant el sentit majoritari de la societat, els home enquestats han estat una lleugera majoria.

distribució percentual segons sexe

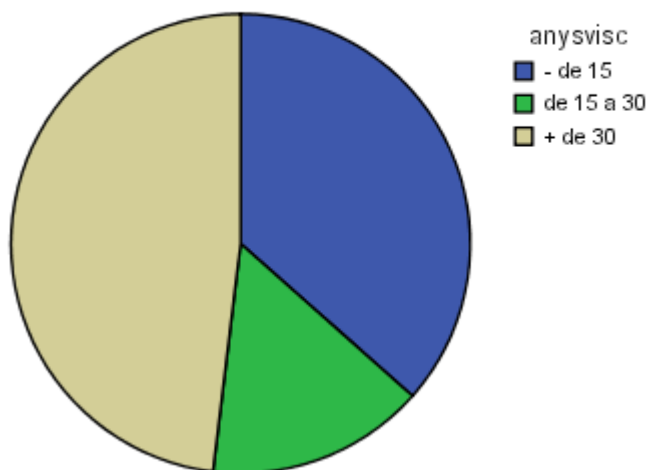
A la promoció d'Onésimo Redondo, com s'ha dit, hi accediren majoritàriament gent de Lleida i altres pobles de comarques veïnes. Aquest fet es veu perfectament en la gràfica que ens mostra com set de cada deu entrevistats és nascut a Catalunya, un 19% són nascuts a la resta d'Espanya i poc més d'un de cada deu és immigrant de fora de l'Estat. En aquest sentit, a més, caldria veure quants anys feia que vivien aquí els que van néixer en altres comunitats autònomes.

distribució percentual segons lloc de néixement

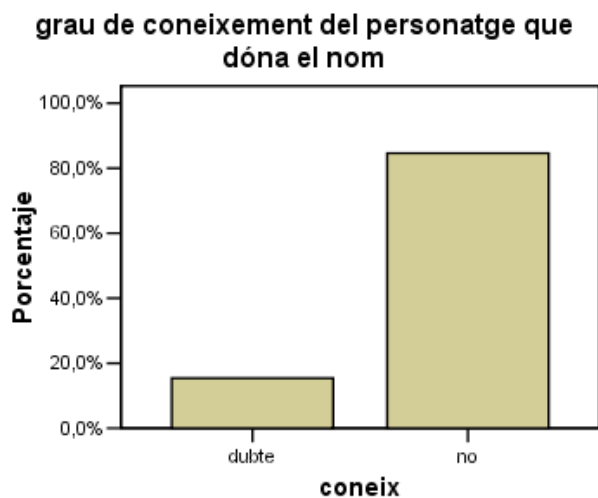
De la mateixa manera que gairebé la meitat dels veïns hi són des del primer dia, també és cert que, amb el pas dels anys, algunes de les promocions han passat a mans dels hereus, han estat venudes o llogades. Aquest fet explica que un 48% faci més de trenta anys que hi viu i un 37% no fa ni quinze anys que hi són. En aquest sentit, el fet que bona part de la gent que va comprar el pis el 1954 fos d'una mateixa generació (eren parelles joves), el relleu generacional també sigui relativament brusc.

distribució percentual segons anys viscuts a l'edifici

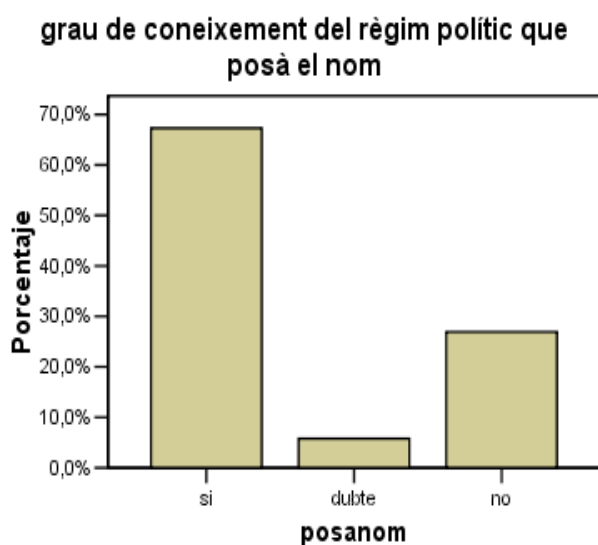

Encara que Onésimo Redondo és personatge important en la història política i ideològica del feixisme espanyol durant la República, i un pilar fonamental en la creació de Falange, el moviment polític per excel·lència del Franquisme, no s'ha trobat cap veí que sabés absolutament res. Un 85% el desconeix completament, i un 15% diu que dubta i no s'atreveix a afirmar res. La seva resposta, en aquest cas, és massa

vaga per entendre que sap alguna cosa sobre el personatge tot i que intueix que és alguna cosa vinculada al franquisme, tot i que no n'està segur.

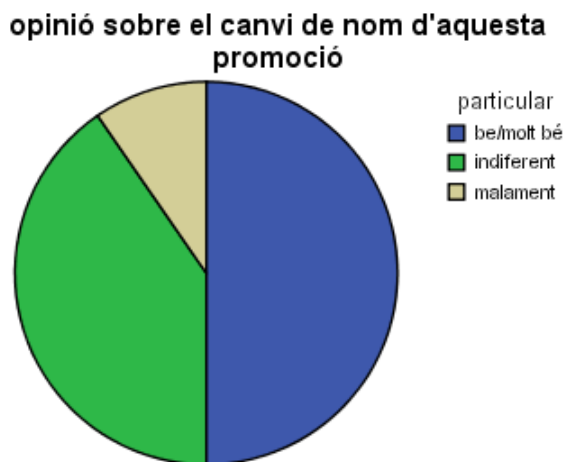
En canvi, un 67% sap que hi havia el règim franquista quan es va construir. En aquest sentit, i si aprofundíssim en el tema, veuríem que el pes dels qui afirmen no saber-ho (27%), recau majoritàriament en els joves i els immigrants. Tot i això, més d'un 30% diu que no ho sap o que dubta, una xifra que està per sobre de l'11% de població immigrant extracomunitaria. La gent gran, en aquest bloc, o té unes mínimes nocions de la història que han viscut, o tenen menys por a dir res que tingui a veure amb política que en altres promocions.

Quan la pregunta és sobre la retirada dels noms franquistes en general, la majoria dels enquestats afirmen que hi estan d'acord (54%), gairebé quatre de cada deu prefereixen no decantar-se per cap resposta que pugui interpretar-se políticament a favor o en contra de cap ideologia o règim, i menys del 10% considera que no s'haurien de tocar. En aquest sentit, és entre els immigrants i la gent gran en qui recau l'opció de la indiferència, mentre que els pocs contraris són, gairebé tots, gent d'edat molt avançada.

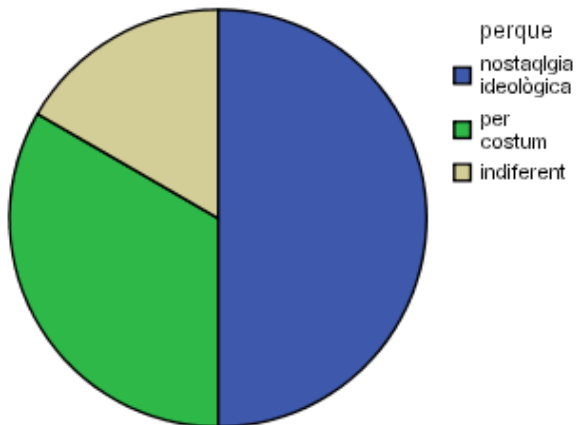

La relació de respostes quan es tracta de canviar el nom concret de l'edifici, ens dóna un lleu correlació de dades. Tan sols augmenten dos punts els indiferents (40%), i dos més els contraris al canvi (10%).

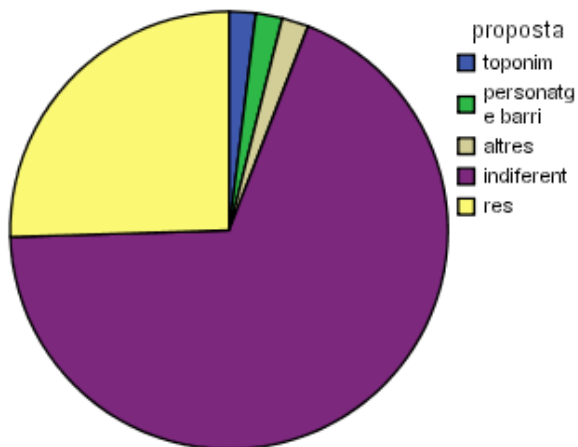
En el cas que es mostrin contraris al canvi, se'ls demana el perquè. Aquests, majoritàriament, és per raons ideològiques. Tot i això, cal recordar que es tracta d'una de cada 10 persones.

motius pels quals s'oposa al canvi de nom

Per últim es pregunta quin nom prefereixen que hi posin enlloc d'Onésimo Redondo. Majoritàriament diuen que els és igual, per un percentatge important considera que el millor és deixar els noms dels carrers i no tocar res, argumentant que la seva adreça legal és la del carrer que li correspon i que tampoc hi ha cap placa que recordi el nom original de la promoció.

preferències en cas que es retiri l'actual

CONCLUSIONS I PROPOSTA

Com en altres promocions estudiades, la d'Onésimo Redondo no es troba en una situació d'oficialitat, de reconeixement en la distribució de carrers oficial de la ciutat.

Aquest fet, juntament amb el fet que no hi hagi cap placa commemorativa, fa de fàcil resoldre. Els veïns no mostren gaire o gens reticència al canvi d'un nom que, en ocasions, no saben ni que existia.

ADIGSA ha de canviar el nom en la seva documentació interna, però no cal fer cap canvi ni proposar d'instaurar cap altre nom perquè la realitat així ho aconsella.

3 D'ABRIL

FÍTXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció: 1950

Número d'habitatges: 109 cases

Promotor: Obra Sindical del Hogar⁶

El grup dels xalets del 3 d'abril està format per 109 cases amb jardí. Foren construïdes a les afores, a la vora del Camp d'Esports. Delimitats per aquest i la carretera d'Osca, els xalets s'estenien al llarg de quatre carrers. En els noms originals, els carrers que distribuïen els xalets tenien noms de batallons de l'exèrcit franquista que conquistà la ciutat a partir de 1938.

Avui en dia han perdut la denominació de grup i són un conjunt de xalets situats a la zona alta de la ciutat. Lluny de relacionar-se amb la resta de promocions, l'Ajuntament va rebatejar els carrers i optà, majoritàriament, per noms neutrals: Navarra, Canigó, Aneto, Biciberri, Independència. Els més exteriors del grup es troben al Passeig de Ronda, doctor Fleming i Rovira Roure.

En cap banda no s'hi ha trobat restes de cap placa commemorativa i només en els habitants que hi duen més anys saben del sobrenom que les acompanya. A banda que gairebé ningú no sap l'origen del nom, també hi ha molta gent que no sap que el bateig original dels xalets era del 3 d'abril.

HISTÒRIA I DENOMINACIÓ

Construïdes el 1950 per l'Obra Sindical del Hogar, els xalets del 3 d'abril tenen un origen, o si més no una realitat diferent a la resta de promocions de protecció oficial. La mateixa construcció dels edificis resta lluny dels pisos que la mateixa institució va fer a l'actual Balàfia, el casc antic o la Mariola. Eren i són xalets amb jardí, un model que pretenia reflectir una Lleida de progrés, un règim que cuidava dels seus ciutadans. Ara bé, tot i la propaganda de l'època que anunciava la promoció com una construcció destinada a la classe treballadora, la realitat fou ben diferent. Mentre les classes menys afavorides optaven als pisos de vint-i-quatre, cinquanta o setanta m², els xalets del 3 d'abril, construïts sobre terrenys individuals de 200 m², els ocuparen famílies

⁶ Joan Vilagrassa Ibarz: "Creixement urbà i agents de la producció de l'espai: el cas de la ciutat de Lleida 1940-1980". Barcelona, 1990. Editat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

amb més recursos econòmics i, en molts casos, amb càrrecs polítics en el règim o les diferents organitzacions polítiques del mateix.

3 D'ABRIL

La data que dóna nom al conjunt correspon al dia que les tropes franquistes entraren a la ciutat de Lleida, el 1938.

ELS VEÏNS

Ja s'ha apuntat en l'apartat anterior que els primers ocupants dels xalets, en una part important, foren persones d'una certa capacitat econòmica i responsabilitat o simpatia per les estructures de la dictadura a Lleida. A banda de les famílies que mantenen la propietat de les cases, els xalets són construccions de planta, amb jardí, situades en una de les zones més cares de Lleida. Aquesta realitat fa que la venda o el lloguer de les cases no recaigui en persones d'un baix poder adquisitiu i que, per defecte, no hi hagi immigrants extracomunitaris en la mateixa proporció que la resta de promocions. De fet, la presència d'immigrants és purament testimonial i no respon, en cap cas, a la immigració amb pocs recursos econòmics.

En bona part, per tant, els veïns dels xalets són de rendes mitjanes o altes.

DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

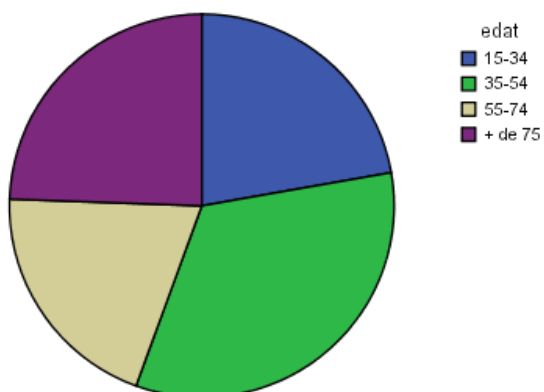
Es pren com a referència les dades del padró de 2004 d'IDESCAT.

- Població estimada: 301 persones
- Amb un 11,3% de marge d'error, l'interval de confiança és del 90%
- L'enquesta és sobre 45 persones majors de 15 anys.
- Les enquestes es feren durant el setembre de 2005

ELS RESULTATS

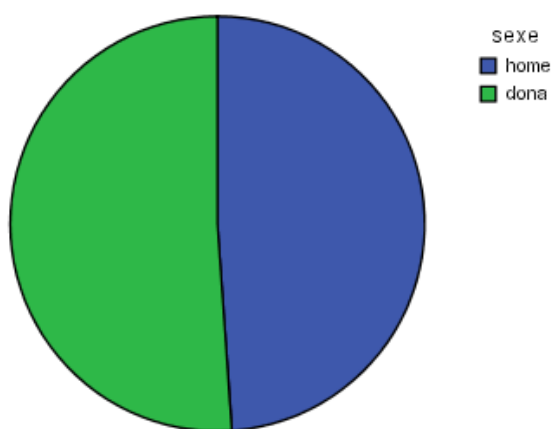
Com es veu en la gràfica, el percentatge de gent gran és molt elevat, un de cada quatre (24%) passa dels 75 anys. El pes d'habitants entre els 35 i els 54 anys. Aquesta generació, en una part són els fills dels primers propietaris, però majoritàriament corresponen a matrimonis que han adquirit la propietat dels habitatges en els últims quinze anys (34%).

distribució percentual segons edat

En aquests xalets també s'han entrevistat un xic més de dones (51%) que d'homes.

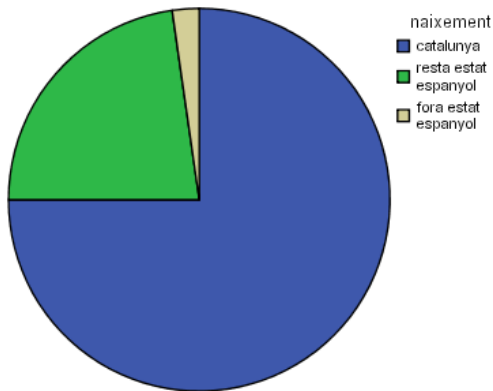
distribució percentual segons sexe

Tot i que originàriament hi devia haver més habitants de la resta de l'estat, doncs no és estrany trobar-hi gent gran que no parla català i exigeix la interlocució en castellà tot i afirmar que duen més de quaranta anys vivint en aquests xalets, la presència d'habitants nascuts al país és majoritària (73%). En aquest sentit cal tenir en compte que els nascuts en famílies que vivien als xalets ja són tots nascuts aquí, i que bona part dels nous inquilins també. Cal destacar, com s'apuntava al començament, la

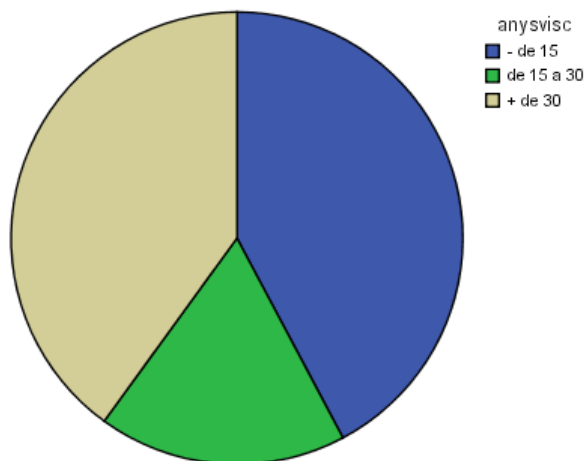
presència testimonial d'immigrants extracomunitaris, que es redueix a menys d'una dotzena de persones.

distribució percentual segons lloc de neixement

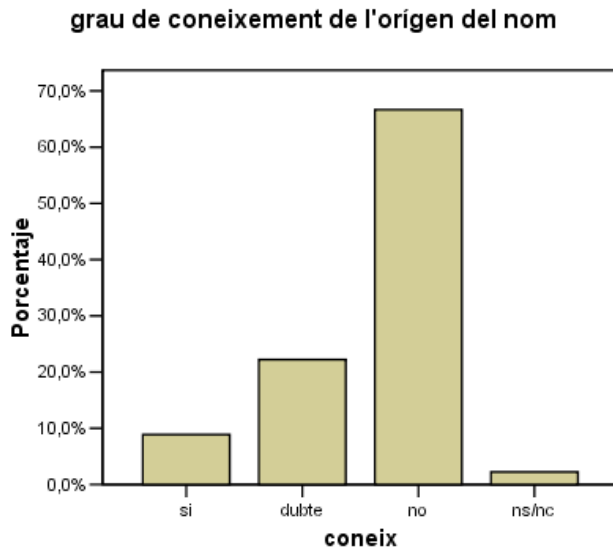
Bona part dels habitants fa més de trenta anys que hi viuen (40%), però no és menys important la gent que no fa ni quinze anys que hi viu (42%). En aquest cas no es tractaria dels fills, sinó de nous propietaris.

distribució percentual segons anys viscuts en aquesta promoció

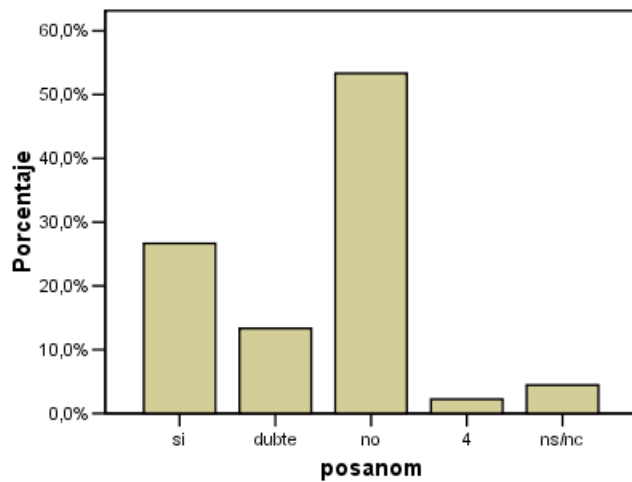
Quan arribem a l'origen del nom, la quantitat de gent que no sap de què es tracta és majoria (67%), però una part important (22%), fa comentaris relacionats amb

el règim franquista o referències vagues a la guerra. Tot i això, només un 9% en coneix el significat.

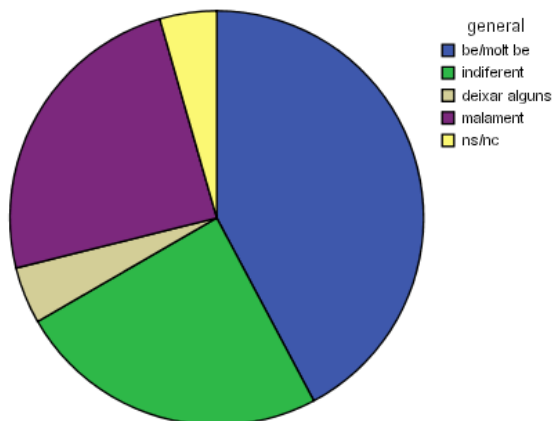
En aquesta promoció és destacable el grau de desconeixement demostrat respecte el règim polític que construí els xalets (54%). Mentre que en altres promocions es justifica bona part de la ignorància en els immigrants, aquí és difícil d'entendre. A banda de la gent gran, que a voltes opta per fer veure que no sap res quan ha de tractar temes polítics tant punxents amb desconeguts, és possible que una part dels habitants no sàpiguen ben bé l'any de construcció dels xalets, fet que provoca no saber el règim polític que els construí.

grau de coneixement del règim polític que posà el nom

Quan es pregunta sobre la retirada dels noms franquistes dels espais públics, un 42% (majoritàriament joves i de mitjana edat), hi estan d'acord. Per altra banda, un de cada quatre (25%) li és indiferent. El que més destaca en aquesta promoció respecte les altres és l'alt índex de persones que rebutgen el fet de treure els noms de la dictadura (24%). En aquest cas, en la seva majoria són gent gran, sovint persones que viuen a les cases des que les van construir i que, a voltes, reclamen l'enquesta en castellà perquè afirmen que el català no l'entenen.

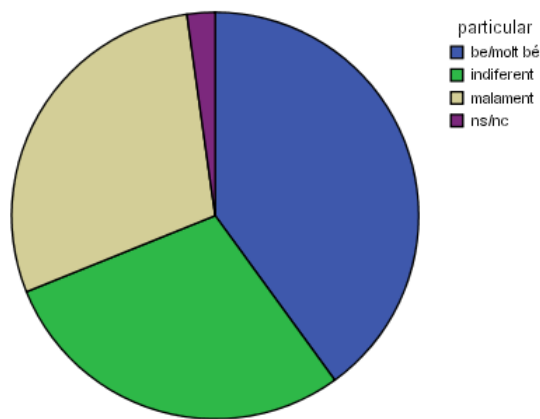
opinió sobre la retirada de noms franquistes dels espais públics

La situació legal dels xalets seria similar a la d'altres promocions on el nom és testimonial, només present en la memòria col·lectiva d'aquells que en coneixen l'origen. Aquesta manca de suport legal fa que en les altres promocions, la retirada del nom

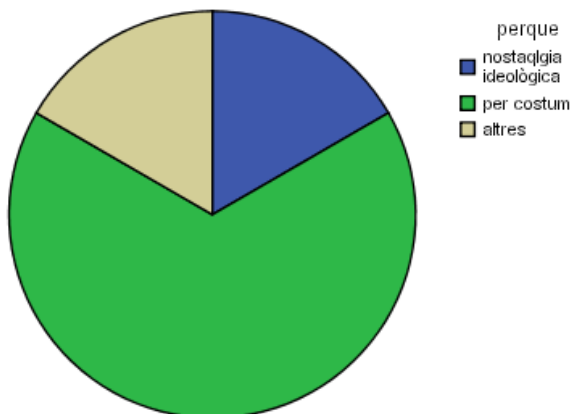
provoqui, generalment, indiferència entre el veïnat. En aquest cas, malgrat que bona part dels veïns actuals desconeixen l'existència del sobrenom, una part important es contrària a la retirada simbòlica del nom (29%). Generalment són gent gran, com en la resposta anterior. Tot i això, un 40% dels enquestats afirmen estar d'acord amb el canvi.

opinió sobre la retirada del nom concret d'aquesta promoció

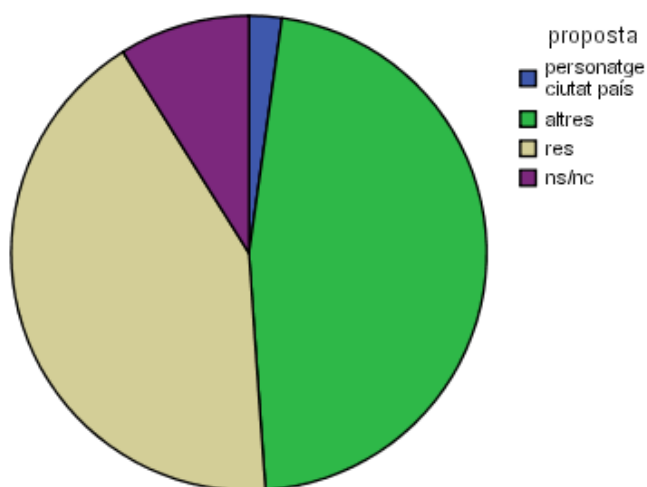
Malgrat l'evident rebuig als canvis de noms franquistes, només dos de cada deu accepten que és per raons ideològiques. La resta, tot i que també refusen que es treguin els noms franquistes en general, argumenten el seu posicionament en el costum.

motius pels quals s'oposa al canvi de nom

Les enquestes fetes als xalets mostren, a l'inrevés que la resta de promocions, que una part important dels enquestats, si s'ha de canviar el nom, no els és indiferent el canvi. Tot i que un 42% prefereixen deixar els noms dels carrers i no tocar res. Tot i això, un 46% té noms alternatius en cas que se n'hagi de posar cap. En aquest sentit, majoria coincideixen en posar-los "Xalets del Camp d'Esports", un nom que no és del tot nou ja que una part de la ciutat els coneix per aquest sobrenom.

preferències en cas que es retiri el nom actual

CONCLUSIONS I PROPOSTA

Els resultat de l'enquesta així com el treball de carrer ens mostren que la gent que viu als xalets és força diferent a la resta de promocions. En aquest sentit podem distingir entre els habitants "de tota la vida" i els nous inquilins. Entre els primers s'intueix que una part important de les cases foren per persones addictes al règim. La proporció de gent que rebutjava la conversa amb enquestadors catalanoparlants i el percentatge de gent contrària a la retirada dels noms franquistes així ho confirma. Per altra banda, les noves generacions de veïns es diferencien de la resta de promocions pel seu origen, eminentment del país, i pel nivell econòmic, més solvent que en la resta de blocs consultats.

La solució en aquest cas és evident. El millor que es pot fer és no tocar res, deixar els carrers tal i com estan.

ARQUÉS VALLVERDÚ

FÍTXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció: 1957

Número d'habitatges: 35 pisos

Promotor: Obra Sindical del Hogar⁷, en el seu moment Propietat del Ministerio del Ejercito

Aquesta promoció, la més petita construïda a Lleida, es troba en una cantonada entre els carrers Camp de Mart i Bisbe Galindo, amb una escala al primer i dues al segon.

Encara que estan integrades als noms dels carrers, per la banda nord, en una façana entrant, encara hi ha la placa original commemorativa. Tot i això, una part dels habitants no tenia constància que casa seva es conegués antigament com blocs Arqués Vallverdú i, una part considerable, no s'havia fixat mai que hi hagués una placa amb simbologia franquista que ho acredita.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

Aquests blocs, com molts altres, fou construït durant la dècada dels cinquanta, a través d'una permuta de l'Ajuntament, amb terrenys cedits a l'OSH. En aquest cas foren ocupats per ciutadans de Lleida, aparentment sense vinculació explícita amb el règim.

RAMON ARQUÉS VALLVERDÚ

Lleida 1912? – Lleida 1936

Pilot d'aviació i militant de Falange Española y de la JONS a Lleida, tenia 24 anys el 1936. El 18 de juliol, juntament amb altres destacats militants de l'extrema dreta lleidatana, participa del grupuscle armat que intenta el cop d'estat a la ciutat. El 20 de juliol, una vegada es fa evident el fracàs de la sublevació a Lleida, fou detingut al

⁷ Joan Vilagrassa Ibarz: "Creixement urbà i agents de la producció de l'espai: el cas de la ciutat de Lleida 1940-1980". Barcelona, 1990. Editat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

Castell de la Suda, on es refugià amb altres companys de revolta, tots sota les ordres del coronel Sanz Garcia.

Amb la resta de colpistes, Ramon Arqués es tancat a la presó de Lleida. Dues setmanes més tard, el 5 d'agost, se l'agrupa amb 22 presoners més per tal de ser traslladats, teòricament, a Barcelona. Tot i aquesta primera notícia, el grup és conduït al cementiri de Lleida, on són tots afusellats. En aquesta saca, com s'ha especificat en la introducció històrica, hi troben la mort bona part dels dirigents locals de la dreta lleidatana que el 18 de juliol fracassen en l'intent per controlar la ciutat a favor del colpisme liderat per Franco.

ELS VEÏNS

Actualment, el bloc d'Arquès Vallverdú, situat a la falda oest del castell, manté una combinació de gent gran, habitants primers de l'edifici, alguns hereus de les primeres famílies, i una varietat de gent més jove o mitjana edat que ha comprat o llogat els pisos. Entre aquests, i pel fet que és un finca relativament vella i de dimensions no gaire grans, hi ha immigrants extracomunitaris, com veurem tot seguit

DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

Es pren com a referència les dades del padró de 2004 d'IDESCAT.

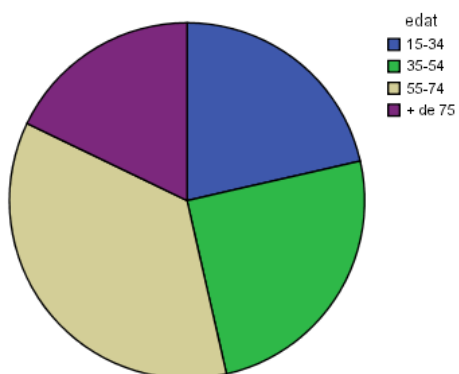
- Població estimada: 96 persones
- Amb un 13% de marge d'error, l'interval de confiança és del 90%
- L'enquesta és sobre 28 persones majors de 15 anys⁸.

ELS RESULTATS

Tot i que la distribució és similar a la resta, aquí hi ha una presència important de gent entre els 55 i els 74 anys (36%). A més a més un 18% tenen més de 75 anys. És forta, per tant, la presència de gent de mitjana i tercera edat si tenim en comte que el tercer grup més elevat és el que va dels 35 als 54 anys amb un 25%.

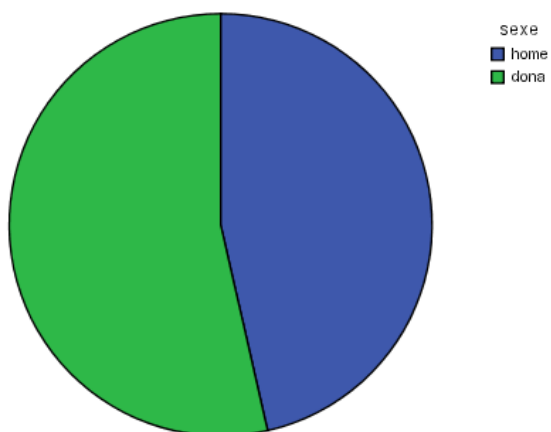
⁸ . En ser una promoció amb només 35 pisos fa que la població sigui molt menor a la resta i que, per defecte, una enquesta segons els paràmetres estàndards de confiança marcats, s'hagués d'entrevistar gairebé tots els veïns. Així que, tot i que proporcionalment s'han entrevistat més persones respecte el global, el marge d'error teòric és una mica superior a la resta.

descripció percentual segons edat

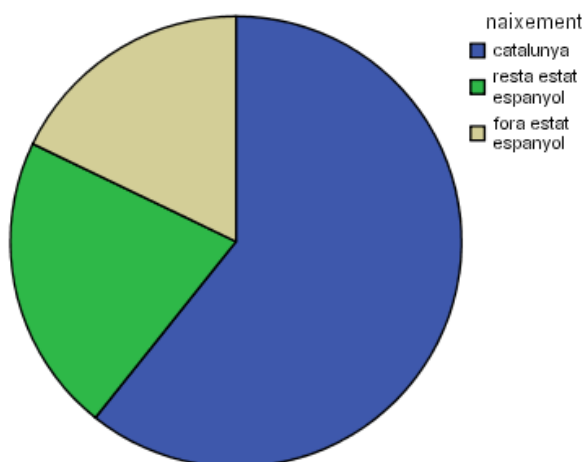
En aquest bloc també s'han entrevistat més dones (52%) que homes.

descripció percentual segons sexe

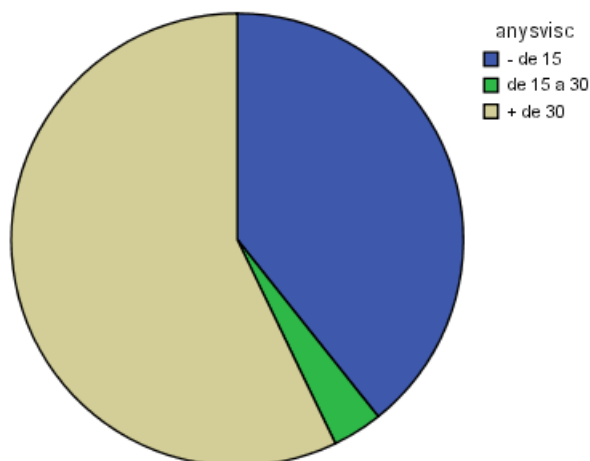
La majoria de la gent és nascuda a Catalunya (61%). Tot i això, aquest bloc té una presència important d'immigrants extracomunitaris, superior al conjunt de la ciutat (18%).

descripció percentual segons lloc de naixement

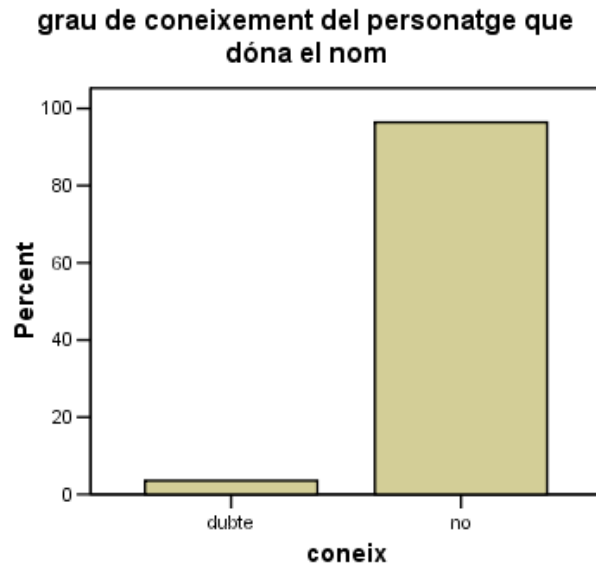
El fet que es combinen els primers veïns i noves generacions d'immigrants o altres llogaters fa que, en aquest promoció, existeixi un pinçament entre aquells que fa més de 30 anys que hi viuen, una majoria del 57%. Per altra banda hi ha els qui no fa ni quinze anys que hi viuen, els quals representen el 39%. Segons les dades recollides, només un 4% fa entre 15 i 30 anys que hi viuen.

descripció percentual segons anys viscuts a l'edifici

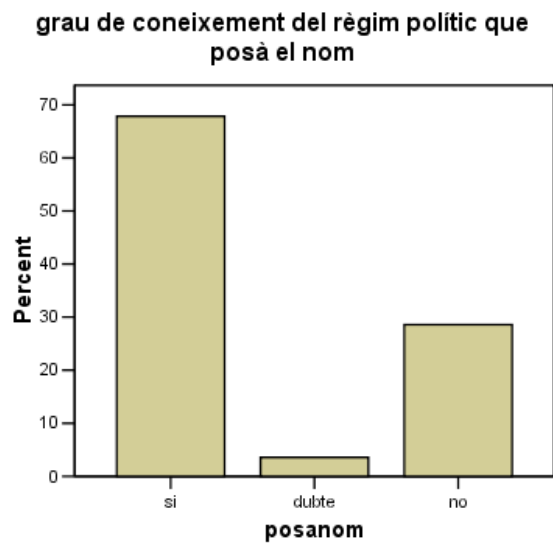

Malgrat que bona part dels habitants fa més de 30 anys que hi viuen, no ha estat possible trobar cap veí que sapigués qui era en Ramón Arqués Vallverdú. Malgrat això, s'ha de tenir en comte que existeix un cert marge d'error, així que no

descartem que hi hagi algú entre el veïnat que ho sàpiga. El que queda clar és que és un personatge absolutament desconegut per una gran majoria dels seus habitants.

Tot i que ningú no conegui el personatge, sí que hi ha un 68% que sap reconèixer el règim polític que li posà el nom. Malgrat aquesta dada que s'acosta als set de cada deu, un 28% afirma que no ho sap, una xifra superior al 18% d'immigrants detectats. Aquesta referència és necessària ja que acostuma a ser aquest col·lectiu el més ignorant respecte la història recent del nostre país.

Una vegada es pregunta sobre la retirada de noms franquistes, una quarta part diu estar-hi en contra (25%), mentre que un 32% hi està a favor. Certament que aquesta xifra a favor dels noms franquistes només és comparable a l'expressada en els xalets del 3 d'abril, però també cal recordar que quan es tracta amb poques enquestes, amb facilitat salten els percentatges.

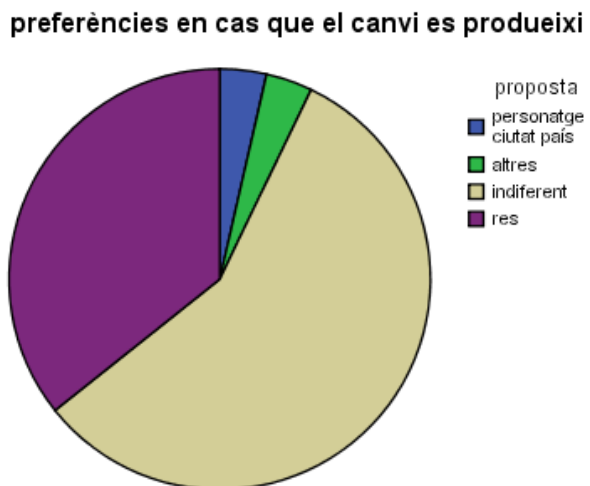
Els resultats s'endevinen un xic contradictoris sobre la tònica general ja que, quan es pregunta sobre la retirada concreta de la placa de l'edifici, el canvi del seu bloc en particular, creix el percentatge dels qui s'hi mostren a favor (43%) en detriment de la indiferència. Els contraris fins i tot augmenten tres punts (28%).

Encara que hi ha, entre els enquestats, una quarta part contrària al canvi, aquest sector es divideix en dos, al 50%, quan han d'explicar la seva negativa. Una meitat es decanta per qüestió de nostàlgia ideològica i l'altra ho fa per una raó de costum.

Quan s'arriba al final i es planteja les preferències en cas que es canvi, una majoria opta per opinar que li és igual el què facin (57%). Per contra, un 36% pensa que el millor és no fer-hi res més, deixar els noms dels carrers i punt

CONCLUSIONS I PROPOSTA

El percentatge de veïns que es mostren contrari al canvi, tot i ser una quarta part del total, no és una quantitat preocupant en cas que s'opti, finalment, per retirar la placa.

De fet, aquesta és la proposta més lògica en cas que es tiri endavant la consolidació de noms amb una menor càrrega totalitària.

Així, el que es proposa és eliminar la placa commemorativa i prou.

RECASSENS GASSIÓ

FÍTXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció: 1954

Número d'habitatges: 80 pisos

Promotor: Obra Sindical del Hogar

Aquesta promoció té forma d'illa de cases, amb dos escales de veïns a cadascuna de les quatre voreres. Així, queda integrada entre els carrers Garraf, Conca de Barberà, Valls d'Andorra i Germans Recasens Gasió.

L'Ajuntament, com es pot comprovar, va adoptar el nom de la promoció per batejar el carrer d'una de les quatre bandes de la promoció.

En la façana que dóna al carrer de Germans Recasens, encara hi ha una placa commemorativa amb la següent inscripció: "Delegacion Nacional de Sindicatos. Grupo Hnos Recasens Gasió. 80 viviendas." A més a més hi ha els símbols de Falange Española i el de l'Obra Sindical del Hogar.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

Tot i ser construïdes, aleshores, als afores de Lleida, el Bloc de Recasens Gasió fou aixecat a la vora del d'Onésimo Redondo y de dos blocs més de Regiones Destruídas, una iniciativa del Règim arreu de l'Estat per reconstruir part dels desperfectes causats per la Guerra.

Els blocs eren destinats a famílies de classe treballadora, una realitat que encara es manté entre el veïnat. Amb els anys, Lleida ha crescut i el bloc ja està integrat dins el perímetre construït de la ciutat. Tot i això, fins no fa gaires anys, aquesta promoció es trobava al límit amb l'horta.

GERMANS RECASSENS GASIÓ

Fills d'una família lleidatana d'arrelades conviccions catòliques i tradicionalistes. El pare, Joan Recasens, havia estat dirigent de la Joventut Catòlica i regidor de l'Ajuntament i va ser un dels líders civils de l'alçament antirepublicà de 1936. Els fills, van sortir amb armes el 18 de juliol per tal d'apoderar-se de la ciutat. En fracassar el cop d'estat són detinguts, empresonats i afusellats.

ELS VEÏNS

Balàfia és un barri de gent treballadora, sense una imatge d'habitatges de classe alta ni problemes de marginalitat social. En aquest sentit, el bloc de Recasens Gasió s'adapta a aquesta realitat.

DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

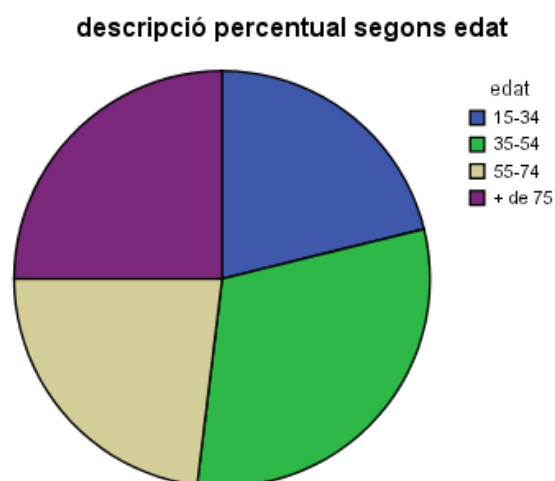
Es pren com a referència les dades del padró de 2004 d'IDESCAT.

- Població estimada: 221 persones
- Amb un 10% de marge d'error, i un interval de confiança del 90%
- La mostra realitzada és de 52 persones majors de 15 anys.
- Les enquestes es varen realitzar entre el gener i el febrer de 2006

ELS RESULTATS

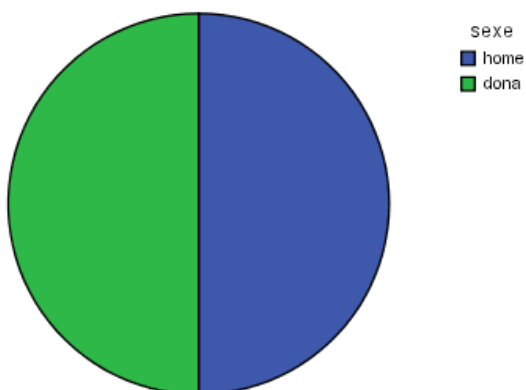
DADES GENERALS

La distribució segons edat ens dona una proporció amb una certa panxa en la franja de mitjana edat (31%). Tot i això cal destacar els majors de 75 anys, que són el 25% del total.

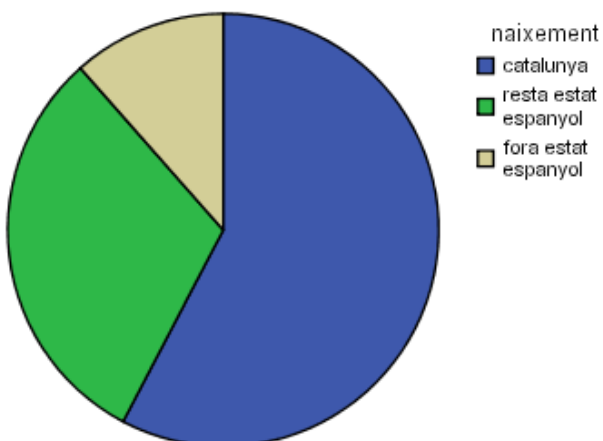
En aquesta promoció es va enquestar els mateixos homes que dones.

descripció percentual segons sexe

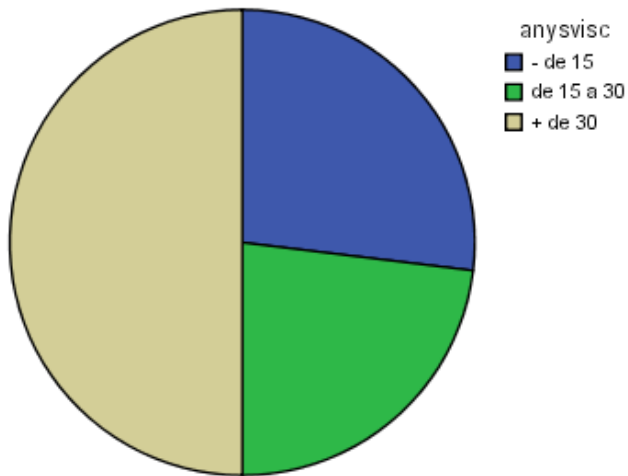
Gairebé 6 de cada deu veïns són nascuts a Catalunya (57%). Molts però, són fills de primers veïns que eren immigrants espanyols. D'aquests, en queda una tercera part (31%), mentre que els nousvinguts de fora de l'estat representen l'11%.

descripció percentual segons lloc de naixement

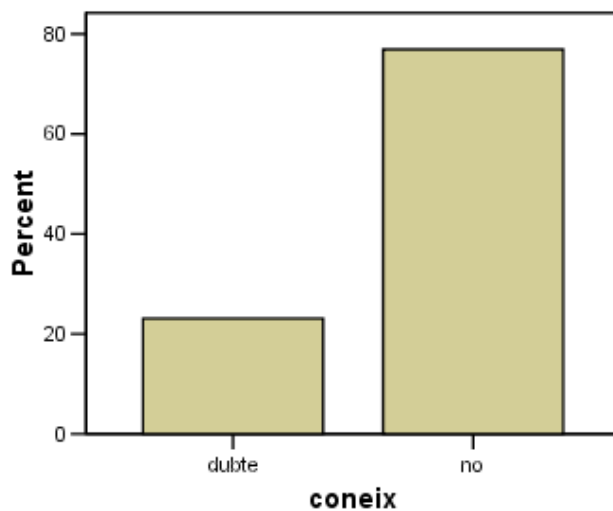
Poc més de la meitat fa més de 30 anys que viu a l'edifici (51%). La resta es divideixen gairebé a parts iguals, tot i que tenen més presència els que fa menys de 15 que hi viuen (26%)

descripció percentual segons anys viscuts a l'edifici

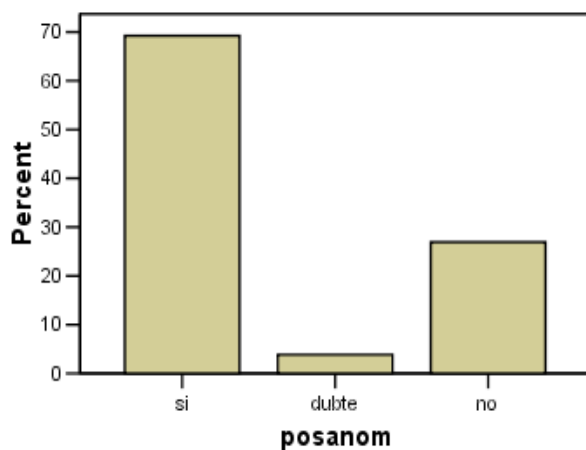
Ningú no ha respòs afirmativament i correcta quan es pregunta sobre els germans Recassens. Tot i això, un 23% ha mostrat dubtes, i un 77% ha dit obertament que no en sap res.

grau de coneixement del personatge que dóna el nom

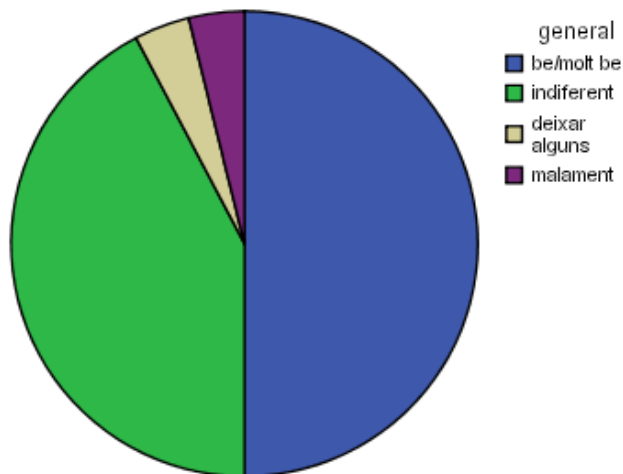
Malgrat no saber res dels germans Recassens, una majoria saben quin règim va construir ia casa (69%). Un 27% però, diu que no ho sap.

grau de coneixement del règim que posà el nom

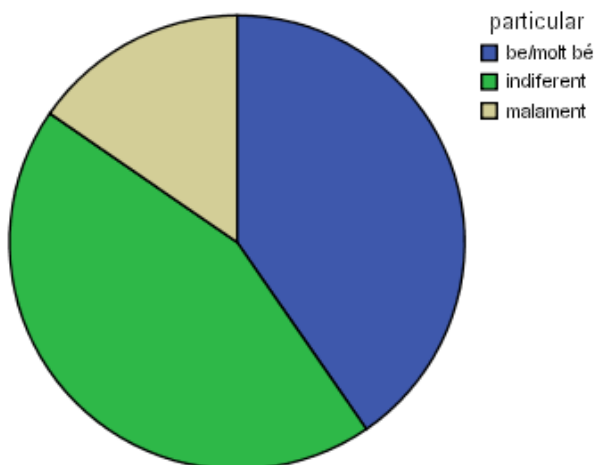
La meitat dels enquestats afirmen que els sembla bé retirar els noms franquistes, i un 42% els és indiferent. Només un 8% en deixaria alguns o no en retiraria cap.

opinió respecte la retirada de noms franquistes dels espais públics

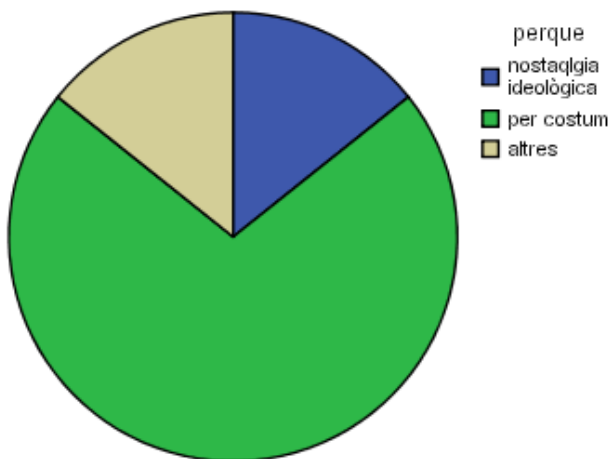
Quan es tracta de tocar la placa i canviar el nom concret, els qui s'hi mostren a favor es queden amb un 41%, els indiferents augmenten dos punts (44%), i els que s'hi mostren contraris són un 15%.

opinió respecte el canvi de nom de la promoció

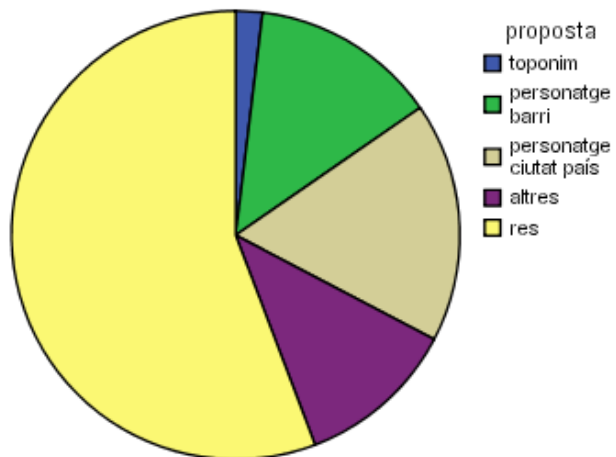
Tot i aquest moviment d'opinió vers la indiferència o el doblament dels contraris als canvis, aquests argumenten, majoritàriament, qüestions de costum.

motius pels quals s'oposa al canvi de nom

Quan es pregunta sobre les preferències, la majoria opta per no deixar-hi res. Deixar els carrers tal com estan i no posar cap altre nom (56%). Tot i això, un 17% hi posaria un personatge del país o la ciutat, un 13% opta per un del barri i un 11 ha fet propostes.

preferències en cas que el canvi es produeixi

CONCLUSIONS I PROPOSTA

Tot i que la promoció està integrada a la ciutat, l'Ajuntament va posar el nom dels germans Recassens al carrer que dóna a la banda de la promoció on hi ha la placa.

Els veïns però, es mostren partidaris o indiferents a la retirada dels noms franquistes en la seva majoria.

Per tant, la millor opció és retirar la placa commemorativa i prou. Un altre tema és el carrer, però això és competència de l'administració local.

CARRERA CEJUDO

FÍTXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció: 1954

Número d'habitatges: 115

Promotor: Obra Sindical del Hogar

A través del Ministeri de l'exèrcit, es construí aquesta promoció, que consta de tres edificis que formen una U gegant. La façana central, amb cinc escales que donen al carrer Bonaire, és el bloc principal. Perpendiculars a aquest casa s'aixequen dues ales, més petites, amb només dues escales en cadascuna, que deixen al descobert una petita plaça. Aquestes quatre portes són numerades al carrer Camp de Mart.

En dia d'avui, i molts anys després de dissoldre el bloc en els carrers citats, no queda constància enlloc del bateig original de la casa. El nom de Carrera Cejudo queda, per tant, en els arxius d'Adigsa i en la memòria dels inquilins més antics.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

Com en altres promocions de l'època, la connivència entre Ajuntament, Exèrcit i l'Obra Sindical del Hogar, permeté aquesta construcció de 115 habitatges a la falda del castell, en el popularment conegut com a Camp de Mart, aleshores rebatejat com a General Yagüe. El bloc, tot i ser la mateixa temporada que algunes de les altres promocions, fou construïda amb unes altres pretensions. Els tres blocs són de pisos, generalment, més grans que en la resta d'edificis de l'època.

JOSÉ CARRERA CEJUDO

Madrid 1893 - ?

Enginyer, llicenciat en Dret i polític conservador. Militant de la CEDA en els anys de la República, era un reconegut exponent de la dreta catòlica més conservadora d'Espanya. Tot i haver nascut a Madrid i haver començat la seva carrera política a Castella com alcalde i president de la Diputació de Sòria, abans de ser traslladat a Lleida també fou Delegado de Zona del Sindicat Nacional de Madera. Integrat a l'exèrcit franquista durant la Guerra Civil, Carrera Cejudo era Jefe de Transportes i Oficial d'Enginyers.

Amb aquest historial polític, el 1945, fou nomenat Governador Civil de Lleida, càrrec que ocupà fins el 1951. Durant els sis anys que exercí el càrrec, Carrera Cejudo també va accedir a la Presidència del Lérida Balonpié, embrió secundari de la futura Unió Deportiva Lérida (1945). Mentre exercí com a Governador Civil intentà, en vana, neutralitzar "El Caliu", un grup de pressió local que agrupava personalitats de la dreta social tradicional i que es convertí, amb la protecció d'Eduardo Aunós, en un nucli important de poder, principalment a l'Ajuntament de Lleida. "Los Grajos de Fernando", el grup que pretenia contrarestar la influència del "Caliu", tot i l'evident suport del governador, no aconseguí els seus objectius, en bona mesura perquè els implicats van demostrar molt poc interès.

Després de sis anys en el càrrec, Carrera Cejudo el nomenaren Director General de Montes, motiu pel qual abandonà Lleida per tornar a Madrid.

ELS VEÏNS

Els blocs de Carrera Cejudo són situats al mig de Lleida, al límit entre la zona alta i la falda del Castell. Els pisos, en el seu moment, eren força grans. Ara, amb el pas del temps, tot i ser una mica envellits respecte la resta d'edificis de la zona, continuen essent uns habitatges decents. Aquest fet fa que la proporció de famílies amb pocs recursos, com ara els immigrants extracomunitaris. Com veurem a continuació, bona part dels inquilins hi són des del començament, i altres pisos es reparteixen entre hereus i nous veïns, tots de diferent procedència.

DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

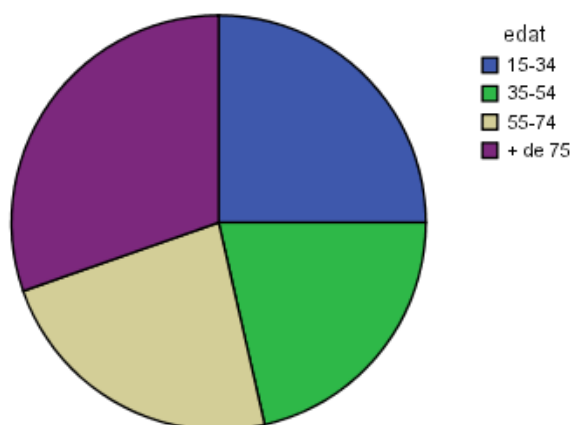
Es pren com a referència les dades del padró de 2004 d'IDESCAT.

- Població estimada: 317persones
- Amb un 10% de marge d'error, i un interval de confiança del 90%
- La mostra realitzada és de 56 persones majors de 15 anys.
- Les enquestes es van realitzar entre el febrer i el març de 2006

ELS RESULTATS

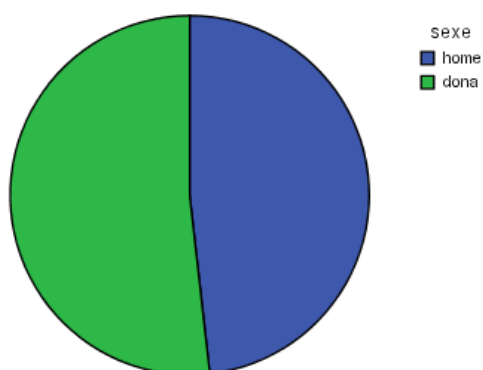
Com en moltes altres promocions, és molt important la presència de gent gran (30%). Tot i això, la resta, es reparteix força entre els altres quatre intervals (25%, 22% i 23% de més joves a més grans).

distribució percentual per edat

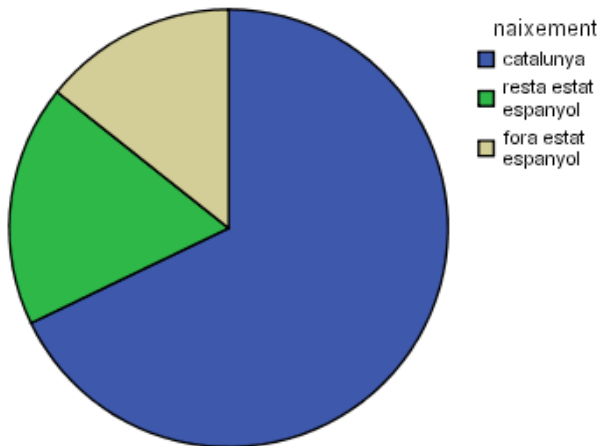
En la distribució per sexes, un 52% són dones

distribució percentual per sexe

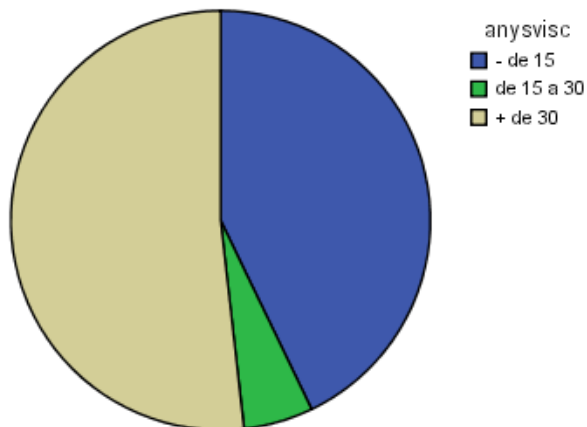
A diferència d'altres promocions de la mateixa època, la proporció de nascuts a la resta d'Espanya i d'immigrants extracomunitaris és força baixa. Els nascuts a Catalunya són gaire set de cada deu (68%), mentre que els que vingueren de la resta de l'Estat són un 18% i els extracomunitaris són un 14%.

distribució percentual segons lloc de naixement

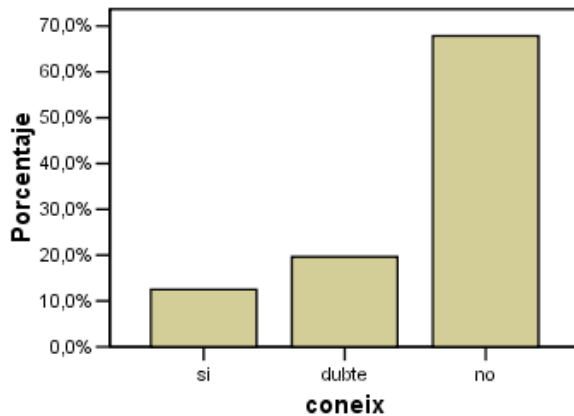
Els canvis generacionals, els immigrants, els pisos d'estudiant o les noves adquisicions fa que el bloc sigui una combinació evident entre aquells que hi viuen "de tota la vida", que són el 52%, i els que hi són de fa pocs anys (43%).

distribució percentual segons anys viscuts a l'edifici

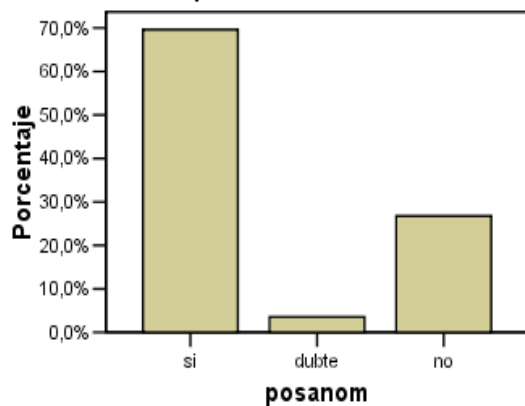
Quan es consulta sobre qui era Carrera Cejudo, només un 12% en sap dir alguna cosa. Tot i això, és més que en altres promocions. Hem de sumar-hi, a més, un 20% que dubta sobre el tema. En aquest grup genèric del dubte i el coneixement, però, només s'hi engloba gent gran o que hi du molts anys. La resta, un 68%, no en tenen ni idea.

**grau de coneixement del personatge que
dóna el nom**

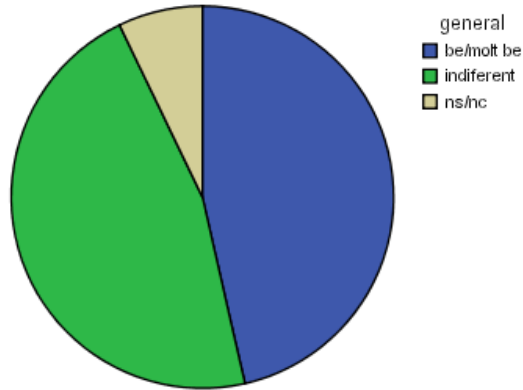
En canvi, com és habitual, els qui coneixen el règim polític que posà el nom és més elevat que no pas quan es parla del nom. Tot i això, entre les noves generacions i els nouvinguts, el desconeixement és més elevat. Així, en total, un 70% sap de quin règim es tracta. En aquesta promoció, a diferència d'altres, la gent gran que hi viu de fa molts anys contesta la pregunta afirmativament.

**grau de coneixement del règim polític que
posà el nom**

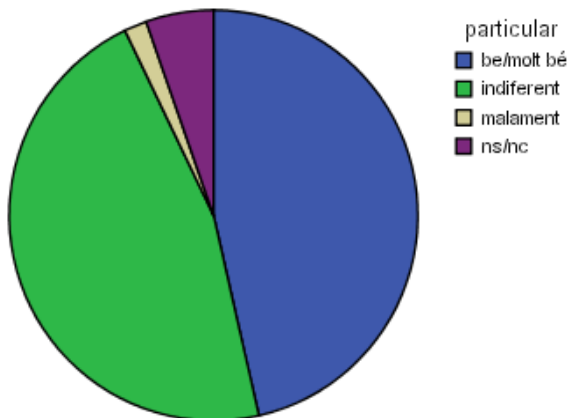
Si es pregunta què pensen sobre retirar els noms franquistes en general, com arreu, majoritàriament hi estan a favor (47%) o es mostren indiferents (47%). En aquest sentit ningú s'hi mostra contrari obertament i el 6% restant no contesta aquesta pregunta. Caldria veure si el perquè es neguen a contestar.

opinió sobre la retirada de noms franquistes dels espais públics

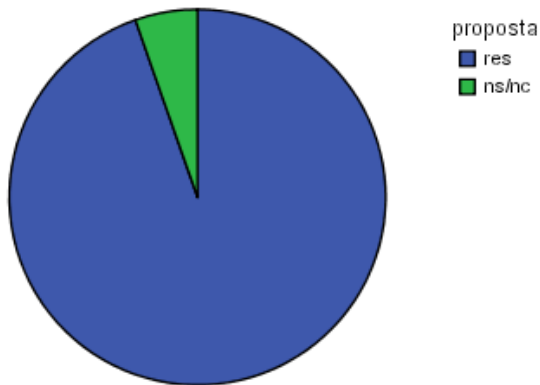
En concretar la pregunta al canvi del nom particular de Carrera Cejudo, les xifres a favor i indiferents es mantenen, i un 2% passa del no contesta a mostrar-se contrari al canvi

opinió sobre la retirada del nom concret d'aquesta promoció

Al final de l'enquesta es pregunta quines són les preferències d'actuació respecte el nom, i majoritàriament, i tenint en compte que viuen al carrer Bonaire o Camp de Mart, opten per no tocar res (95%). Deixar els carrers tal i com estan i, respecte el nom, només un 5% opta per no contestar la pregunta.

preferència de nom en cas que es retiri l'actual

CONCLUSIONS I PROPOSTA

La divisió d'edat entre la generació més gran i els nous inquilins marca, també, el coneixement sobre el sobrenom. En molts casos, quan es feia l'enquesta, s'havia d'explicar el bateig original de la casa. Aquesta realitat ve donada pel fet que les cases són integrades als carrers de la ciutat, no hi ha plaques commemoratives, ni existeix cap estigma al voltant dels blocs ja que, en la seva majoria, pertanyen a classe treballadora de rendes mitjanes.

Per tant, en aquest cas, el millor és no tocar ni dir res al voltant d'aquesta promoció i el temps, amb els canvis generacionals, farà desaparèixer el nom.

GERMANS ABIZANDA (TORRES DE SEGRE)

FÍTXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció: 1955 ?

Número d'habitatges: 96 pisos

Promotor: Obra Sindical del Hogar

Situades als afores de Torres de Segre, a la carretera que du al pantà d'Utxesa, aquesta promoció consta de quatre blocs allargassats afilerats en dues bandes.

Les dimensions dels pisos són extremadament reduïdes (24 m²), i actualment ja s'ha condicionat el seu entorn més immediat asfaltant els carrers i construint una petita plaça.

Actualment ja no són els blocs Hermanos Abizanda perquè l'Ajuntament de Torres de Segre, en condicionar l'entorn, va nomenar els dos extrems i l'eix central de la promoció amb tres noms diferents, talment com tres carrers. Aquests són: Antoni Gaudí, Joan Carles i Príncep d'Asturies.

En els seus orígens hi havia una placa similar a les que s'exhibien en altres promocions que s'inclouen en aquest estudi. Actualment no queda rastre de cap inscripció.

Tot i això, a cada porta a peu de carrer o escala, juntament amb el número, hi ha una rajola amb el símbol de l'OSH.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

Malgrat el nom oficial d'Hermanos Abizanda, al poble sempre han estat conegudes com les "cases barates". Els fets de trobar-se molt allunyades del nucli urbà i de ser pisos extremadament petits, va fer que bona part de la gent que hi anà a viure fossin treballadors amb pocs recursos econòmics. Segons alguns veïns, els pisos es van construir al mateix temps que el pantà d'Utxesa per tal que visquessin els treballadors desplaçats per l'obra. Aquesta dada però, no ha estat possible de contrastar-la.

GERMANS ABIZANDA

Josep Abizanda Puntas era notari i un dels signants del manifest fundacional de l'Acció Social Popular (ASP) adherida a la CEDA, fou el candidat per Acció Popular a les eleccions de febrer de 1936 per la circumscripció de Lleida. Lluís Abizanda Puntas era tinent d'artilleria i membre de Falange i Diego Abizanda Puntas, era director de banca i tresorer provincial de Falange, va ser regidor d'Hisenda de la primera comissió gestora municipal franquista, i autor d'una moció de felicitació a Franco aprovada per l'Ajuntament de Lleida, l'11 de gener de 1939, en conquerir-se definitivament tota la ciutat. També fou l'autor d'una proposta de canvi de noms de diversos carrers de Lleida per noms franquistes, i l'impulsor encerclar amb un tancat ràpidament la fossa del cementiri on hi havia els afusellats mentre les autoritats no dictaminessin la manera d'homenatjar els allí enterrats.

Josep Abizanda Puntas, l'any 1936 tenia 34 anys, va ser un dels directors del suport civil a la conspiració militar de juliol i membre actiu d'aquesta ja que ell va rebre la visita del cap de propaganda de la CEDA a Lleida, vingut des de Madrid, i connectà amb el comandant d'infanteria Luis Josa de Gomar qui va comprometre's a establir contactes amb el Regiment nº 26 destacat a Lleida. El seu domicili particular va ser un dels focus de la conspiració, en ell es trobaven el tinent de la guàrdia civil Zamora i el tradicionalista Joan Recasens.

Com la resta dels dirigents civils de la insurrecció, Josep Abizanda, es va personar al Castell Principal (Seu Vella) on foren reduïts el 20 de juliol per les forces lleials que els conduïren a la presó. Pocs dies després, el 5 d'agost, fou executat en la saca del cementiri de Lleida juntament amb els altres membre sollevats.

Luis Abizanda Puntas, l'any 1936 tenia 30 anys, era tinent d'artilleria retirat perquè s'havia acollit a la llei del Govern d'Azaña de reforma de l'exèrcit. D'ideologia falangista el dia 20 de juliol era, juntament amb el seu germà Josep, un dels organitzadors de la sublevació a Lleida, destacat al Castell on van ser fets presoners per les forces lleials al Govern de la República. Reclòs a la presó Provincial fou assassinat 20 dies després que el seu germà. El dia 25 d'agost la columna "Los Aguiluchos" de Garcia Oliver, de pas cap al front d'Aragó, després d'incendiar la Catedral, es presentà a la presó i exigí el lliurament de 20 presoners que foren traslladats en grups de 7 persones cap al Camp de Mart per ser afusellats. Segons un testimoni, un pres comú va anar assenyalant als milicians de la columna, quins eren els presos que s'havien d'endur.

ELS VEÏNS

Com en el moment de la seva construcció, les condicions de la promoció genera un veïnat amb uns recursos econòmics escassos. Malgrat trobar-se en una situació d'extraradi, el fet de trobar-se en un poble limita l'existència d'una població marginal i conflictiva.

DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

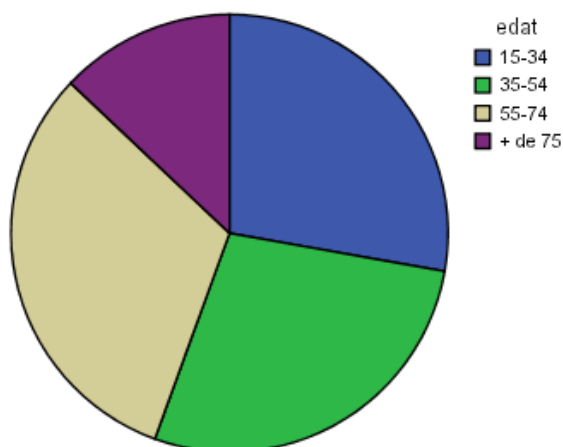
Es pren com a referència les dades del padró de 2004 d'IDESCAT.

- Població estimada: 234 persones
- Amb un 10% de marge d'error, i un interval de confiança del 90%
- La mostra realitzada és de 54 persones majors de 15 anys.
- Les enquestes es van realitzar durant el febrer de 2006

ELS RESULTATS

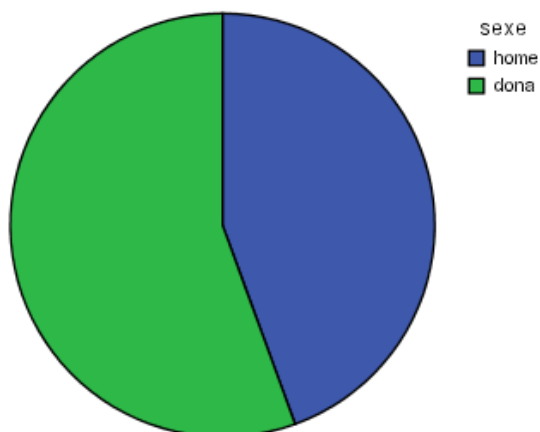
La distribució d'edat en aquesta promoció és força similar a la resta de la població, amb un percentatge de majors de 75 anys d'un 13%. Per contra, hi ha un pes important de persones entre els 55 i els 74 anys (31%)

descripció percentual segons edat

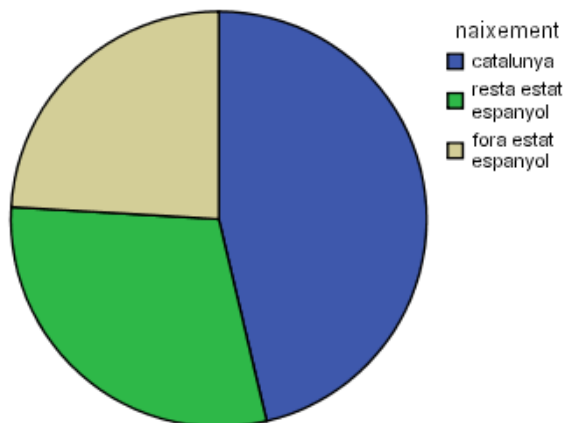
En aquesta promoció s'han enquestat un 52% de dones.

descripció percentual segons sexe

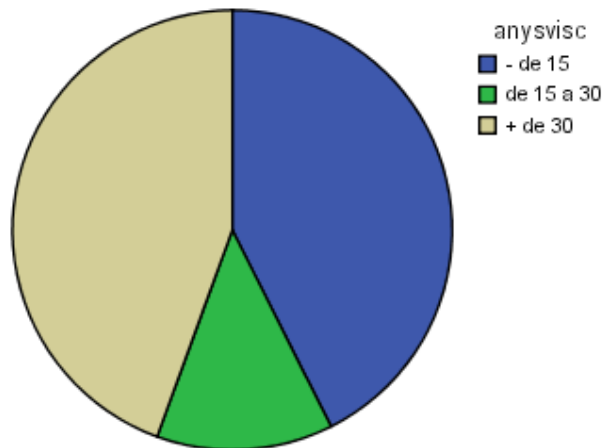
La majoria de la població que hi viu és nascuda a Catalunya (46%), tot i això, el pes de la immigració extracomunitària és força important (24%), gairebé similar als nascuts a la resta de l'Estat (28%).

descripció percentual segons lloc de naixement

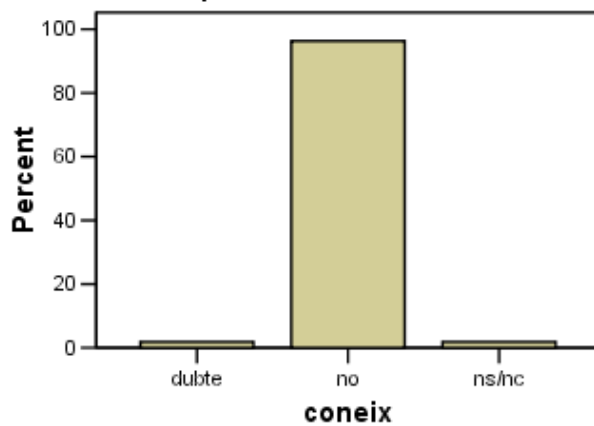
El percentatge elevat d'immigrants, juntament amb el relleu generacional fa que la majoria de la gent faci pocs anys que hi viu (el 43% en fa menys de quinze), o molts. El 44% fa més de trenta anys.

descripció percentual segons anys viscuts a l'edifici

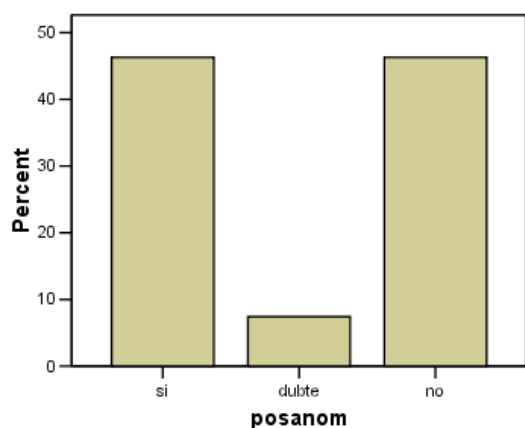
Com en les altres promocions, el coneixement que els habitants tenen dels personatges que donen el nom és mínim. De fet, en aquest cas, ha estat impossible trobar ningú que en fes cap referència mínima. Així, un 2% dubta, un altre 2% no contesta i un 96% afirma que no ho sap.

grau de coneixement dels personatges que donen nom

A més a més, els qui diuen que tampoc saben el règim polític que posà el nom és un 46%. Certament que els immigrants sempre són un col·lectiu que respon negativament a la pregunta, però en aquest cas el percentatge és molt més superior a la seva presència. Cal sumar-hi, per tant, una part de la població que diu no saber-ho, una resposta que difícilment es pot contrastar si és certa o no.

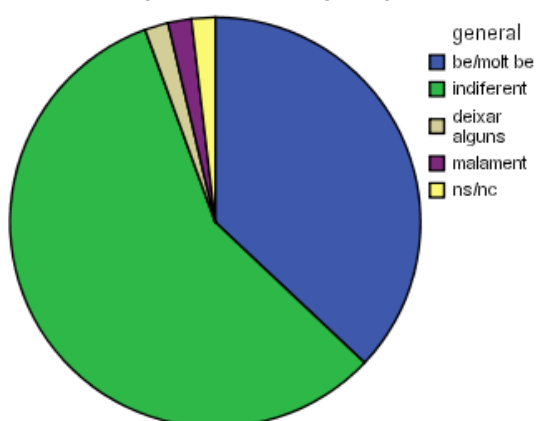
grau de coneixement del règim polític que va posar el nom

Alhora de parlar dels noms franquistes en general, a un 37% li sembla bé el canvi i un 57% li és indiferent aquesta qüestió.

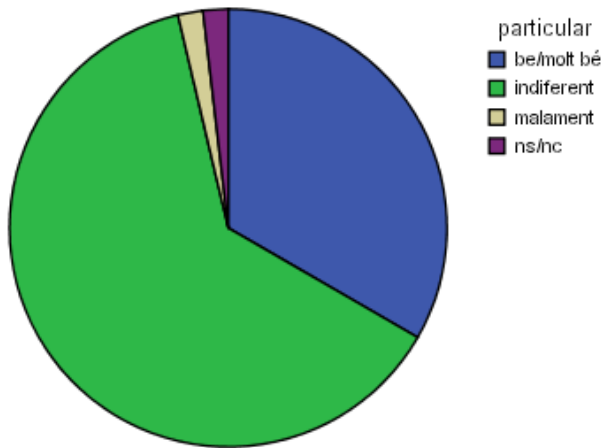
El percentatge que opina el contrari és absolutament marginal i no passa de 4%.

opinió sobre la retirada de noms franquistes dels espais públics

En aquesta, com en totes les promocions on el canvi no afectarà a les adreces, quan es pregunta sobre el nom concret no hi ha gaire variacions. Els contraris es mantenen igual i augmenta en sis punts els indiferents (63%). Els que hi estan obertament a favor es queden una tercera part del total (33%).

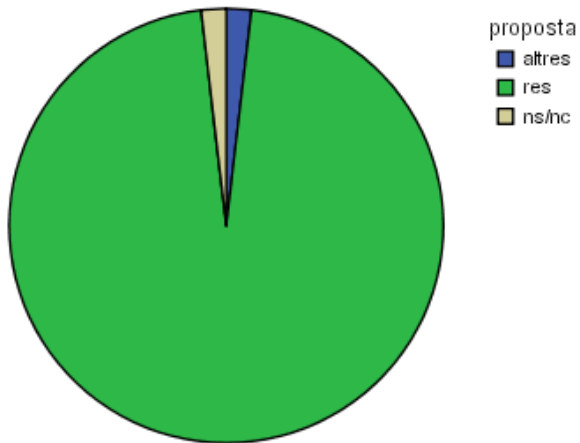
opinió sobre el canvi de nom de la promoció

En aquesta promoció no analitzem els qui es mostren contraris perquè només és un enquestat del total.

Al final, en consultar sobre quines preferències tenen, gairebé tothom opta per no tocar res i deixar els carrers (96%), sense necessitat de rebatejar els blocs.

preferències en cas que el canvi es produeixi

CONCLUSIONS I PROPOSTA

Els blocs d'Hermanos Abizanda, ja des d'un principi, no eren anomenats amb aquest nom. Com s'explica en el punt historiogràfic, sempre se n'han dit "cases barates".

A més a més, en retirar-se les plaques commemoratives i rebatejar-se els carrers es perdé tota referència al nom original.

L'única cosa que queda pendent són les rajoles amb el símbol de l'OSH, les quals s'hauria de veure si ningú sap què volen dir.

Per tant, si es volen retirar les plaquetes no se sap quina reacció poden causar entre els veïns, però no hi ha cap actuació més en aquest sentit.

JOSÉ TORREGASSA (SOLSONA)

FITXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció: 1956

Número d'habitatges: 119

Promotor: Obra Sindical del Hogar.

La promoció batejada amb el nom de Josep Torregassa, més coneguda popularment pel nom de "cases barates" fou edificada a les afores de Solsona, quedant avui en dia integrada totalment a la ciutat.

Està constituïda per 9 blocs de pisos, que actualment es localitzen pels noms del carrers. L'Ajuntament de Solsona va retirar la placa principal de la promoció distribuint-la així per carrers, els qual són: Alcalde Moles, carrer Picasso, Alcalde Bolós, Josep Vicenç Foix i la carretera de Torà.

Tot i la retirada de la placa del Sindicat, encara conserva les plaques que identifiquen cada bloc amb una lletra, és l'única empremta, a part de la memòria històrica dels veïns, que queda del nom original de la promoció.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

JOSEP TORREGASSA

Fou l'únic solsoní que va morir durant la Guerra Civil al bàndol nacional. Una bala de canó li va perforar el pit mentre es trobava prop de la ciutat de Lleida. Un fet curiós és que els veïns que viuen al barri de Torregassa el recorden a més a més com un cunyat de l'Alcalde Serra ja que va festejar molts anys amb una de les seves germanes.

ELS VEÏNS

Vint anys després del final de la Guerra Civil encara queden moltes obres per fer i refer. A Solsona, ja entrats els anys 50 es construeix una promoció de pisos per tal que els treballadors vinguts sobretot d'Andalusia puguin adquirir una habitatge.

La construcció de la carretera que uneix Coll de Jou amb Organyà farà venir als primers immigrants, seguidament l'obra del Pantà de Sant Ponç atraurà una segona tongada d'Andalusos cap a la capital del Solsonès.⁹

La promoció, encara que fou ubicada a les afores de la ciutat, avui constitueix un barri dins la ciutat. Tot i l'arribada d'immigrants andalusos, la població del barri està completament integrada, la formen majoritàriament gent gran i la gran part són habitatge principal.

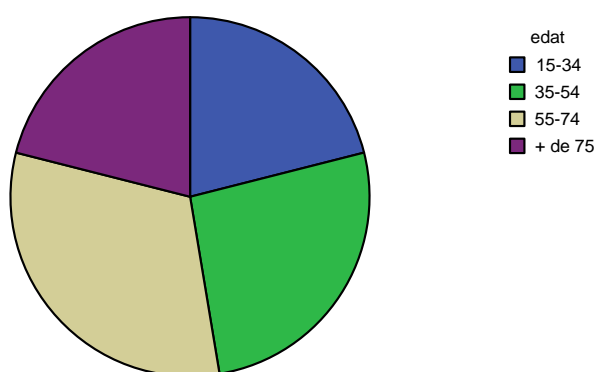
DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

- Població estimada: 180 habitants
- Amb un 10% de marge d'error i un interval de confiança del 90%
- La mostra realitzada és de 57 persones majors de 15 anys.
- Les enquestes s'han fet durant el mes de març de 2006

ELS RESULTATS

En aquesta promoció, veiem com els quatre grups d'edat estan bastant equiparats, només destacaria per una mínima diferència el grup d'edat comprès entre els 55-74 anys.

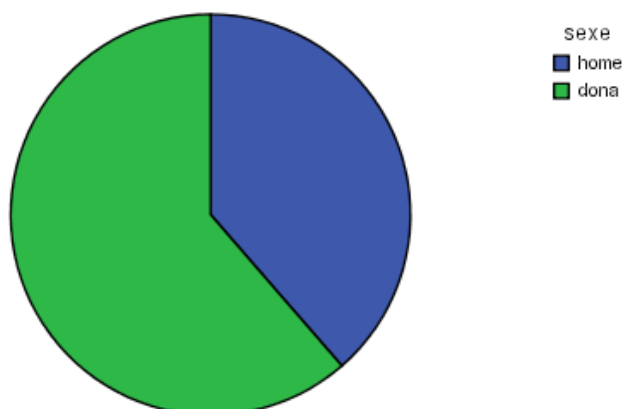
distribució percentual segons edat

Per altra banda, la dona representa més de la meitat dels enquestats, amb una representació de més del 60%.

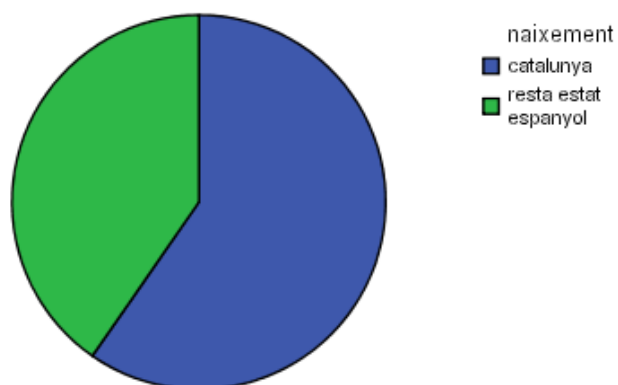
⁹ Narcís Clotet, Quico Riu i Pere Riu: *Solsonins. Que en arbitrari passeig per la ciutat de Solsona i sota la llum darrera del segle XX.*

distribució percentual segons sexe

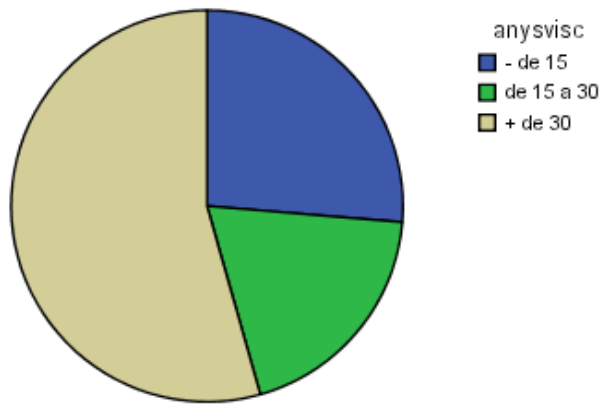
Tot i l'afluència d'immigrants durant la primera meitat del segle XX, avui en dia, més de la meitat de la població del barri de Torregassa, ja ha nascut a Catalunya són els descendents dels primers nousvinguts.

distribució percentual segons lloc de naixement

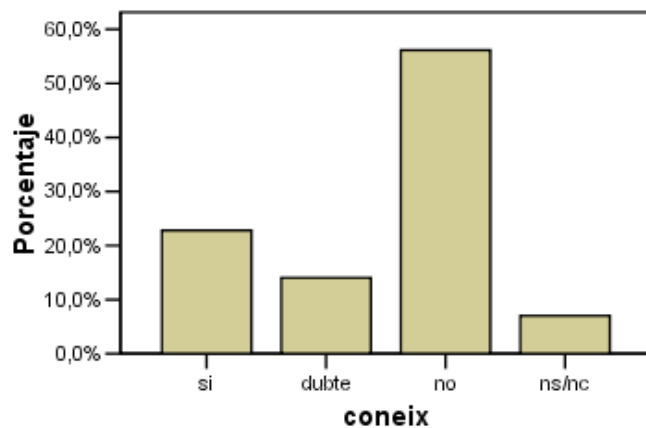
La majoria de les persones entrevistades, viuen a la promoció des del primer dia o són els seus fills i familiars.

distribució percentual segons anys viscuts a l'edifici

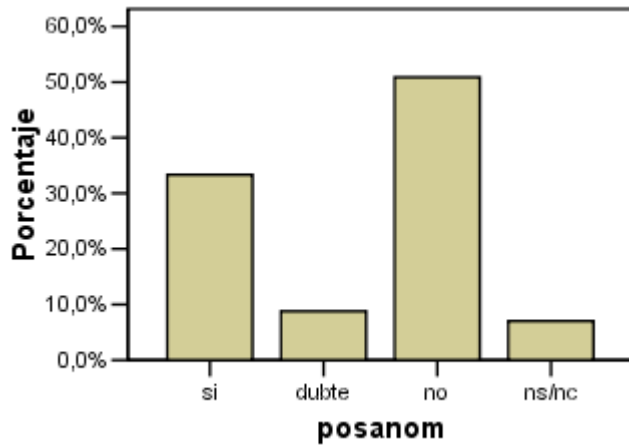
Una vegada preguntàvem sobre el nom de la promoció i el seu origen, més d'un 50% desconeixia la identitat del personatge. Tot i així, com hem dit abans, aquesta promoció es coneix més popularment amb el nom de "cases barates" deixant en segon terme el nom real.

grau de coneixement del personatge que dóna el nom

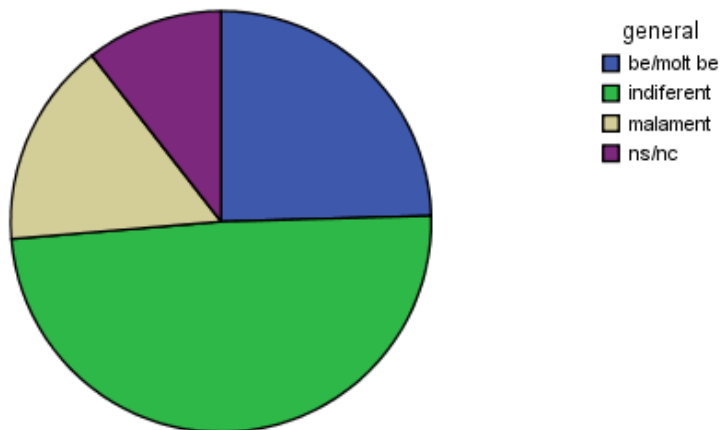
Per altra banda, l'origen del nom de la promoció és més conegut. Recordem que durant la Dictadura molts immigrants varen venir a la comarca per treballar en les obres de millora del país impulsades pel govern de Franco. Avui en dia, encara hi viuen, sinó ells, els seus descendents.

grau de coneixement del règim que posà el nom

En aquest cas, veiem com més de la meitat dels enquestats, està d'acord o li és indiferent la retirada de la simbologia, nom o qualsevol reducte franquista de les places, carrers i cases de Catalunya.

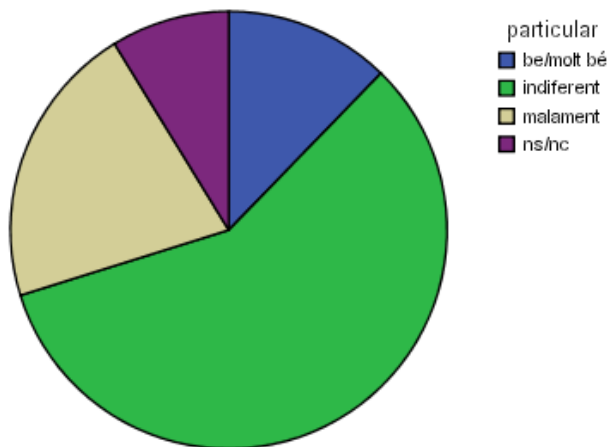
opinió sobre la retirada dels noms franquistes dels espais públics

Però, quan es tracta d'opinar sobre la retirada del nom i simbologia franquista dels blocs, els veïns es difonen en diferents opinions respecte la retirada de noms a tota Catalunya.

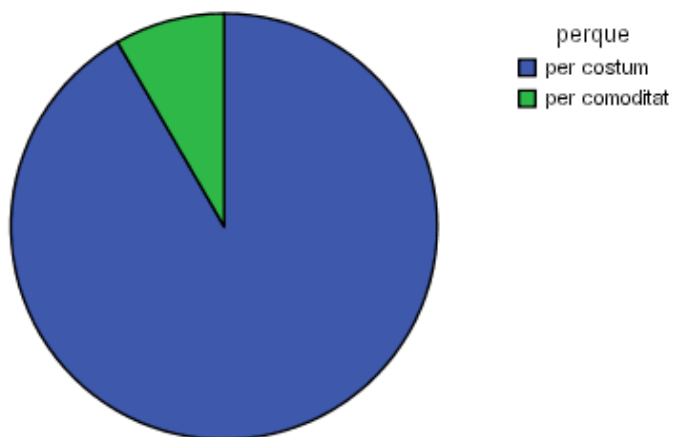
Podem observar com un 30% de la població està en contra del canvi de nom, la raó, la costum del nom.

opinió sobre el canvi de nom d'aquesta promoció

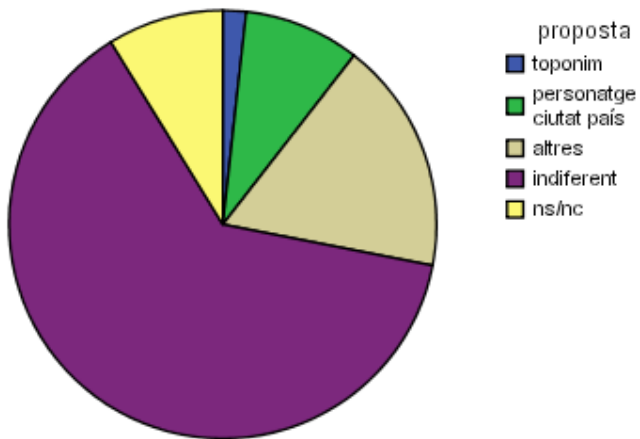
I la raó, per la qual s'oposen al canvi de nom, és molt clara, per costum.

motius pels quals s'oposa al canvi de nom

Quant a la proposta de nom, els veïns mostren una clara indiferència, hem de tenir en compte que fa un parell d'anys l'Ajuntament de Solsona va integrar la promoció als carrers de la ciutat i actualment els veïns es guien per aquests.

preferències de nom en cas que es retiri l'actual

CONCLUSIONS I PROPOSTA

Com hem vist al llarg de les enquestes, la població d'aquesta promoció no presenta problemes a l'hora de fer un canvi de nom a les seves vivendes.

L'Ajuntament, va integrar-les als carrers de la ciutat i no consta cap element que recordi el nom de Josep Torregassa, simplement queda present en el record dels veïns.

FRANCISCO BOLDÚ NIUBÓ (PALAU D'ANGLESOLA)

HISTÒRIA I SITUACIÓ ACTUAL

Durant la dècada dels cinquanta, com en tantes poblacions de l'estat, es construïren cases i blocs de protecció oficial. En el cas del Palau, es tracta d'una vintena de cases situades, inicialment, als afores del poble. En aquest cas, com en altres, foren batejades amb el nom d'un falangista de Lleida, Francisco Boldú.

Malgrat la recerca, no ha estat possible documentar qui va promocionar els habitatges, però actualment, i des de fa molts anys, les cases són propietat dels seus habitants i queden fora de la protecció oficial. De fet, moltes han estat modificades en la façana o fins i tot han aixecat pisos sobre l'obra original.

Actualment, és difícil distingir la promoció original, i totes han quedat integrades, des dels vuitanta, en els carrers Pau Casals, Cervantes, Verdaguer i Francesc Boldú.

Així, malgrat es perdé el nom sobre la promoció, l'Ajuntament va mantenir el nom en un dels carrers que creuen l'antiga promoció.

BIOGRAFIA

FRANCISCO BOLDÚ NIUBÓ

La implantació de Falange a Lleida fou tardana en comparació a la resta de províncies catalanes i no va constituir-se oficialment fins al maig de 1935. Boldú, mestre de professió, va ser cap provincial de Falange Española y de las JONS a Lleida en substitució de Pablo Valledor Díaz.

Col·laborà en la preparació de la insurrecció militar contra el govern, però abans del cop, el dia 14 de juliol fou empresonat juntament amb la direcció de la Falange lleidatana. Els aldarulls viscuts a Lleida a causa de l'assassinat de Calvo Sotelo, el 13 de juliol, varen fer que en un registre al seu domicili es trobessin armes fet que comportà la seva detenció i també la d'un grup d'unes 50 persones, en la seva majoria falangistes.

Donada la seva absència va fer-se càrrec del partit el també professor José Martínez de San Miguel Falcó, que seria executat el 6 de desembre de 1936 a causa de la seva participació en la revolta.

La resta de falangistes i els militars sollevats alliberaren a Boldú i els falangistes empresonats perquè s'unissin a la rebel·lió. Francesc Boldú fou detingut al Castell de Lleida on estava fent guàrdia juntament amb altres elements civils de la revolta, el dia 20 de juliol de 1936. Poc després el 27 d'agost de 1936 fou condemnat a mort pel primer Tribunal Popular de Lleida i executat.

CONCLUSIÓ

ADIGSA ja no té cap tipus de control sobre la promoció, no hi ha plaques i les úniques restes que queda és el carrer, el qual és competència de l'Ajuntament.

FRANCESC PUYOL REÑÉ (ARTESA DE LLEIDA)

FITXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció:

Número d'habitatges: 50

Promotor: Obra Sindical del Hogar

La promoció d'Artesa de Lleida coneguda amb el nom de Germans Puyol Reñé, està formada per cases de planta baixa afilerades i avui en dia englobades en els carrers del poble.

Actualment no hi ha cap element que recordi el nom originari ni cap placa amb simbologia franquista, l'Ajuntament d'Artesa va decidir treure-la integrant així les casetes a la xarxa de carrers avui coneguts amb el nom de carrer Pla d'Urgell, Hortes, Noguera, Nord, Segarra i Plaça Salvador Giné Gias. La numeració també ha canviat respecte la que es va assignar principalment.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

Francesc Reñé, d'Artesa de Lleida, va ser condemnat a mort durant la segona etapa del Tribunal Popular i executat.

ELS VEÏNS

Les casetes que engloben la promoció es van construir, com quasi totes les promocions del Sindicat a les afores del poble, tot i així ara poc a poc han quedat dins d'ell degut a la construcció de noves promocions al voltant seu.

Els veïns que hi viuen són majoritàriament gent gran, els mateixos que van adquirir les habitatges una vegada construïdes.

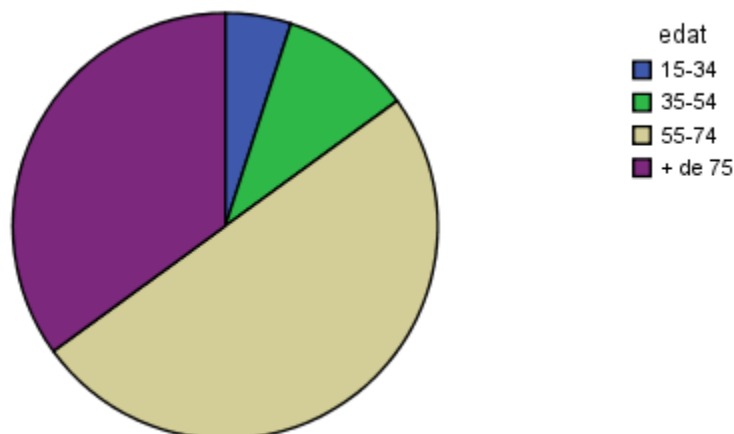
DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

- Població estimada: 101 habitants
- Amb un 11,3% de marge d'error i un interval de confiança del 90%.
- La mostra realitzada és de 40 persones majors de 15 anys.

ELS RESULTATS

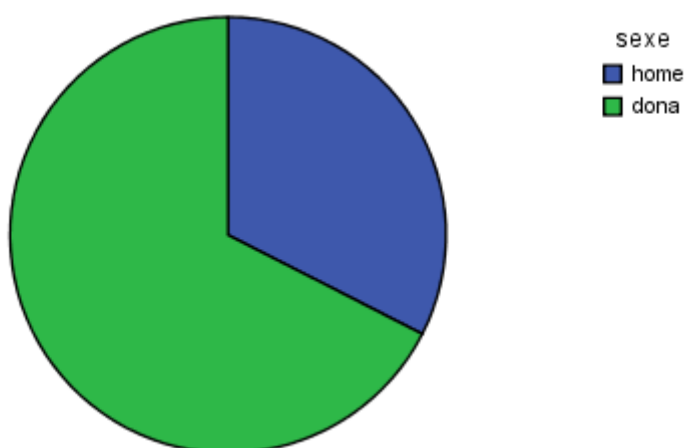
En aquesta promoció, la gent major de 55 anys és la més representativa, tot i així, el 50% dels enquestats estan compresos entre 55 a 74 anys.

distribució percentual segons edat

En aquesta promoció el percentatge de dones és molt elevat, representant quasi un 75% dels enquestats. Cal tenir en compte que aquests veïns formen una població molt envellida i recordem que l'esperança de vida de les dones és més alta respecte la dels homes.

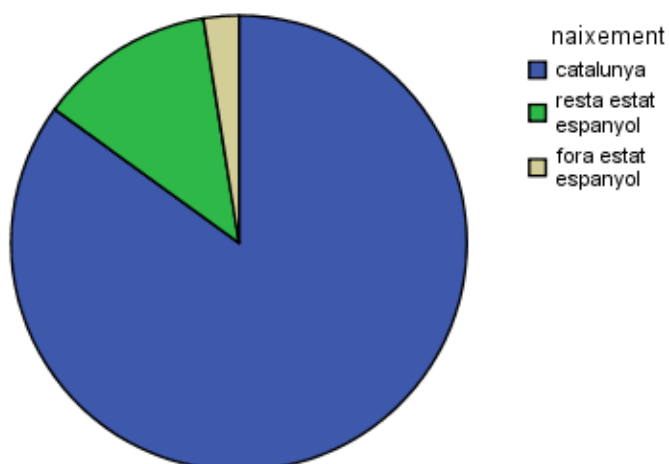
distribució percentual segons sexe

En aquest cas, foren els mateixos veïns del poble i les rodalies els qui van adquirir la compra d'aquestes cases, fet que reflexa al resultat que més de tres quartes parts dels veïns hagi nascut a Catalunya.

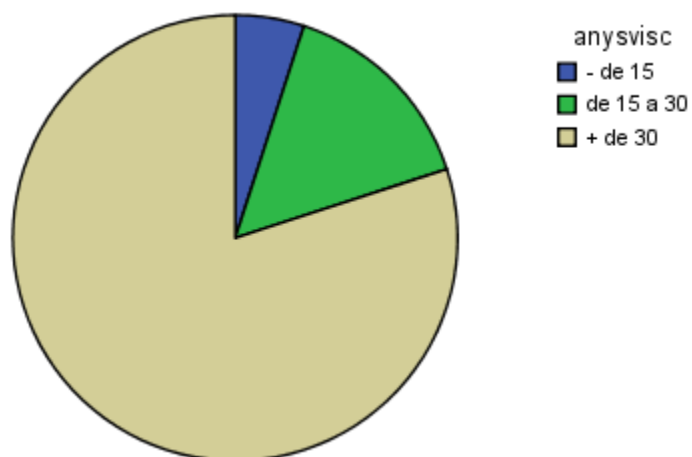
La presència d'immigrants és escassa.

distribució percentual segons lloc de naixement

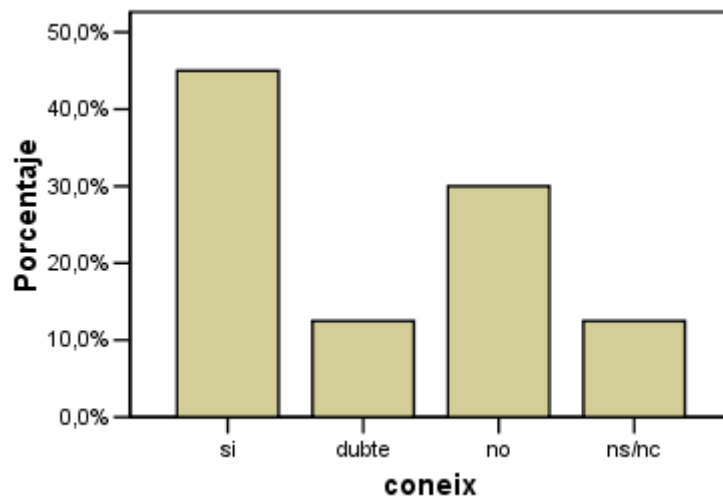
Recordem que la població d'aquesta promoció està molt envellida, un 75% dels enquestats fa més de 30 anys que hi viuen. L'altre 25% representen els descendents d'aquests o nouvinguts que han comprat una casa posteriorment.

distribució percentual segons anys viscuts a l'edifici

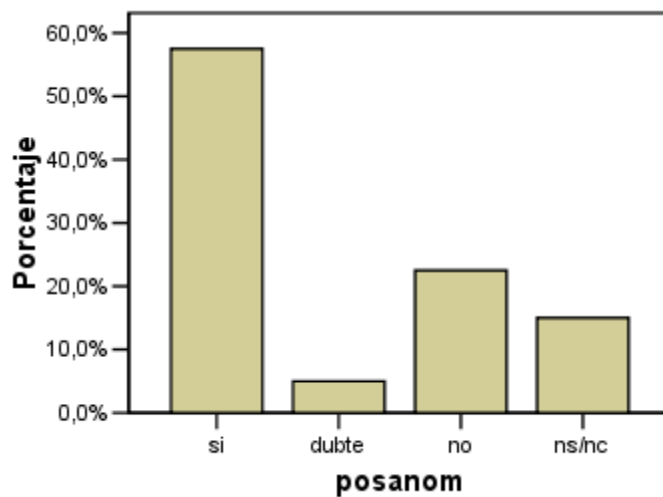
Quasi bé la meitat dels veïns coneix la identitat dels personatges que donen nom a la promoció.

grau de coneixement del personatge que dónael nom

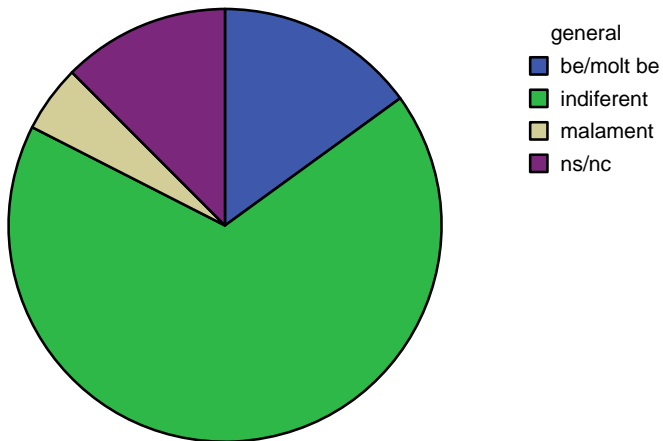
Però, quan preguntem sobre qui va posar el nom de la promoció, sorprèn com quasi un 60% dels veïns sap que fou la Dictadura Franquista, cal tenir en compte, tornem a repetir, que el fet que hi visqui tanta gent gran fa que la memòria història encara estigui molt present

grau de coneixement del règim que posà el nom

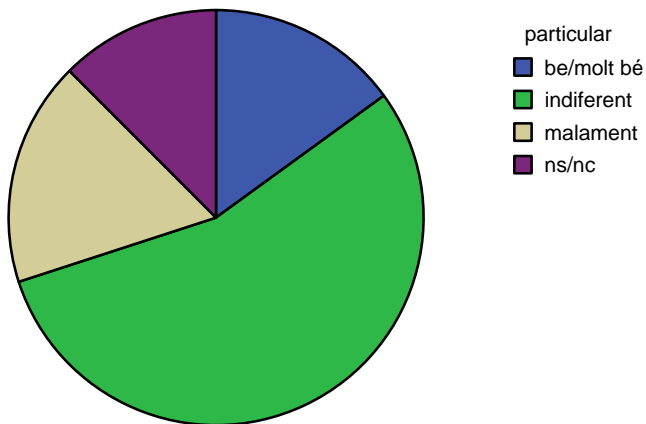
Quant a la retirada del record franquista de Catalunya, la població mostra una clara indiferència, només un 10% d'aquesta està en contra.

opinió sobre la retirada dels noms franquistes dels espais públics

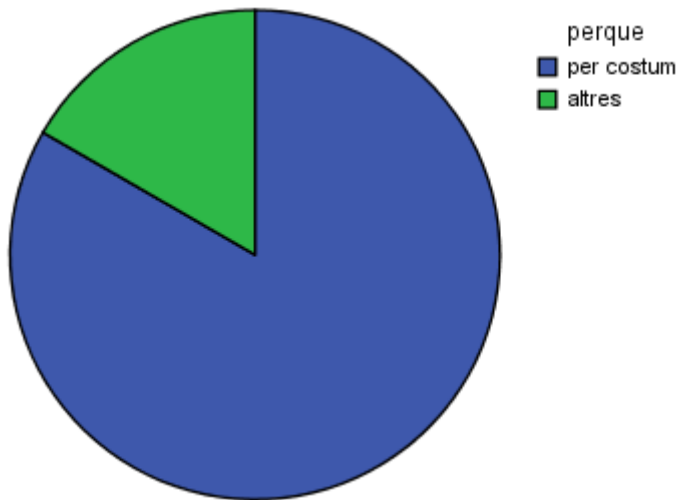
Per altra banda, és curiós com l'opinió varia quan proposem un canvi de nom de la promoció, la indiferència baixa augmentant fins un 25% l'opinió contrària a la retirada del nom.

opinió sobre el canvi de nom d'aquesta promoció

El motiu a l'oposició de la retirada del canvi de nom, és amb majoria, el costum.

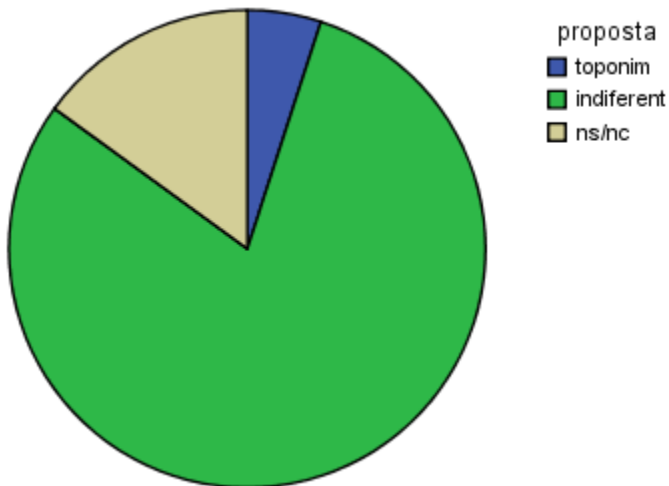
motius pels quals s'oposa al canvi de nom

Finalment, a la pregunta de quin nom preferirien els veïns, segueixen mostrant una clara indiferència. L'Ajuntament, creant els nous carrers va fer desaparèixer el nom de la promoció i actualment els veïns es refereixen a ella pels nous noms i la nova numeració.

Tot i així, en cas d'haver-hi un canvi, l'opció de la toponímia és la més escollida.

preferències de nom en cas que es retiri l'actual

CONCLUSIONS I PROPOSTA

Tal com hem vist durant l'anàlisi, la població de la promoció, majoritàriament mostra una clara indiferència per la retirada del nom originari.

Avui en dia es coneixen pels carrers creats per l'Ajuntament i el fet que no hi hagi cap element que doni constància, fa que els veïns s'hagin adaptat a la nova situació.

EDUARDO TORROJA (PONT DE SUERT)

FITXA TÈCNICA I SITUACIÓ ACTUAL

Any de construcció:

Número d'habitatges: 80

Promotor: Obra Sindical del Hogar

La promoció està dividida en edificis de blocs de pisos, cadascun conserva la placa amb el número i la lletra corresponent i encara es conserva la placa original que recorda el seu nom i el seu promotor.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

La promoció construïda a Pont de Suert, fou deguda a la implantació de l'empresa ENHER durant el primer quart del segle XX com a conseqüència de l'explotació del riu per part de les centrals hidroelèctriques.

Els habitatges foren batejats amb el nom d'Eduardo Torroja, personatge emblemàtic de la zona i president de la companyia ENHER, la qual tenia el centre neuràlgic a Pont de Suert.

EDUARDO TORROJA I MIRET

Madrid, 1899- Madrid 1961

Fill del tarragoní perit agrònom, Eduardo Torroja Caballé fou enginyer de camins canals i ports, acadèmic de l' Acadèmia de les Ciències i arquitecte va dirigir l' "Instituto Técnico de la Construcción y del Cemento" i un renovador de les estructures de formigó. La seva obra es caracteritza per la utilització d'aquest material que intentarà combinar amb les tècniques més avançades i l'elegància. Va divulgar la millora de la qualitat de la construcció basada en un coneixement científic, tant de materials com de tècniques i va aplicar les formes geomètriques a l'arquitectura. Totes aquests aspectes, es poden veure plasmats a l'església parroquial de Pont de Suert, d'una sola planta en forma lobular flanquejada per dues formes ovoides al costa dret. Ell, fou el seu impulsor i creador l'any 1958.

Presidí la companyia Enher, la qual va fixar el seu centre neuràlgic a Pont de Suert.

L'any 1961, mor prematurament, no sense haver deixat un llegat arquitectònic d'alegoria religiosa que s'uneix amb l'estil i construccions romàniques de la Vall de Boí.

ELS VEÏNS

Aquesta promoció es va construir a les afores de Pont de Suert, eren les cases dels treballadors, les varen fer allunyades dels xalets dels familiars dels tècnics superiors d'Enher.

Actualment el poble ha crescut integrant aquestes vivendes. Tot i així, avui en dia, els veïns que hi viuen no són només els familiars d'aquests treballadors. Hem de tenir en compte que moltes vivendes són de segona residència o de lloguer de temporada d'hivern.

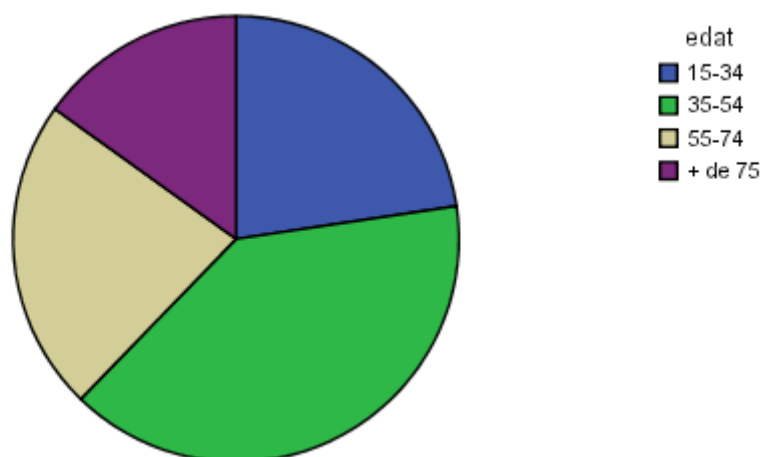
DADES TÈCNIQUES DE L'ENQUESTA

- Població estimada: 337
- Amb un 10% de marge d'error i un interval de confiança del 90%
- La mostra realitzada és de 57 persones majors de 15 anys.
- Les enquestes han estat fetes durant el març de 2006.

ELS RESULTATS

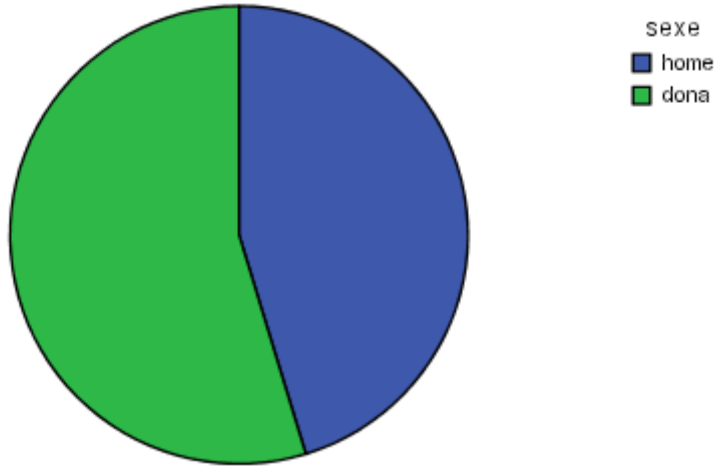
En aquesta promoció, veiem com la població jove és la més representativa entre els enquestats.

distribució percentual segons edat

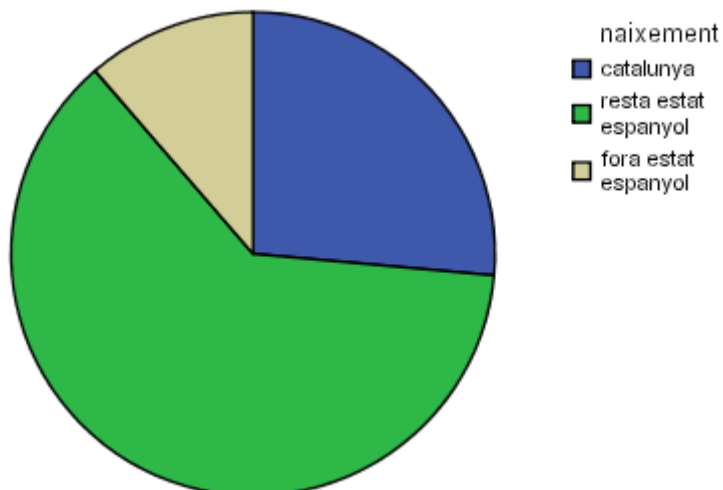
Com bé mostra l'enquesta, veiem com la paritat de sexes és quasi exacta.

distribució percentual segons sexe

Hem de recordar, que aquesta promoció es va edificar expressament pels treballadors de la companyia Enher, molts dels quals eren immigrants que venien de fora de Catalunya, aquest fet és molt clar en el resultat de l'enquesta sobre el lloc del naixement dels enquestats.

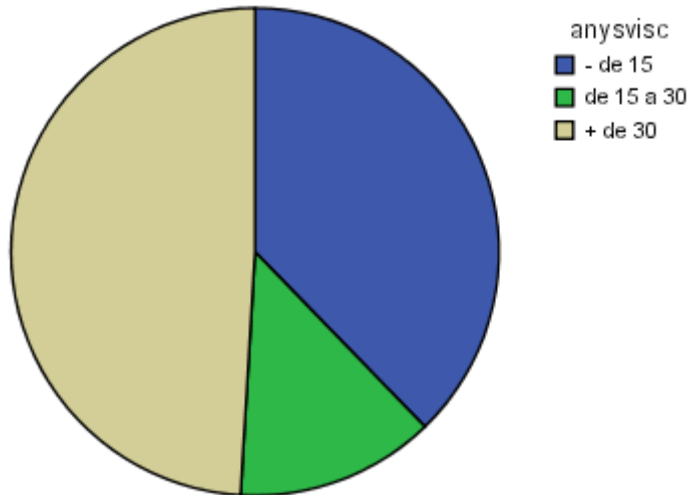
distribució percentual segons lloc de naixement

Tornem a recordar que la raó per la qual es va construir aquesta promoció també influeix en els anys que fa que hi viuen els veïns, com veiem, el 50% fa més de

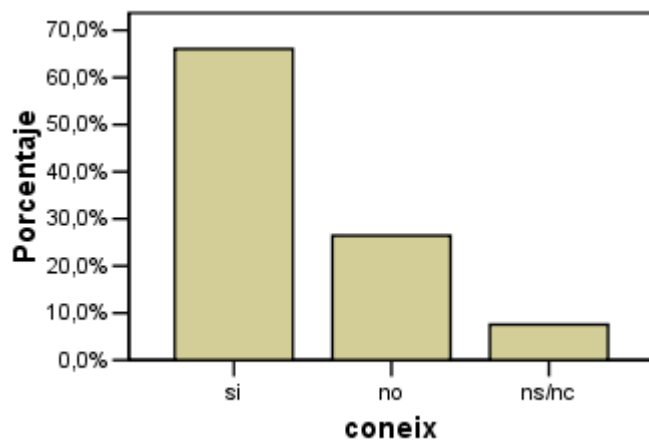
trenta anys que s'hi van instal·lar. L'altre meitat, representa, quasi bé tota, la població que va adquirir els pisos com a segona residència o són llogaters.

distribució percentual segons anys viscuts a l'edifici

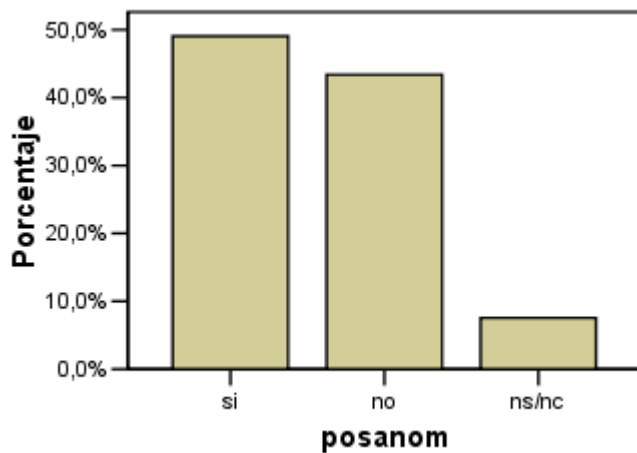
Eduardo Torroja, com hem dit abans, era una figura molt coneguda, més d'un 60% dels enquestats coneixia la identitat del personatge.

grau de coneixement del personatge que dóna el nom

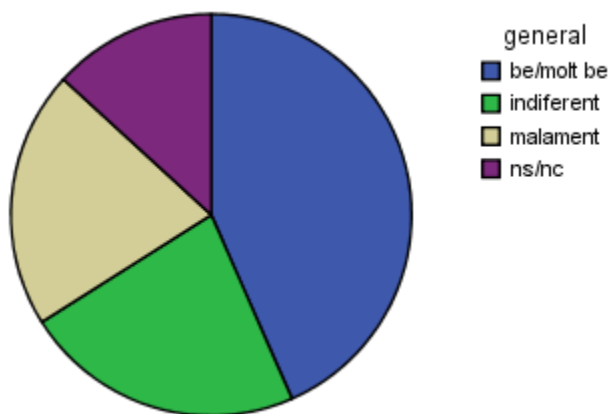
Per altra banda, els veïns demostren que desconeixen qui va dedicar el nom als blocs, un 40% desconeix la dictadura franquista com autora de l'homenatge a l'enginyer.

grau de coneixement del règim que posà el nom

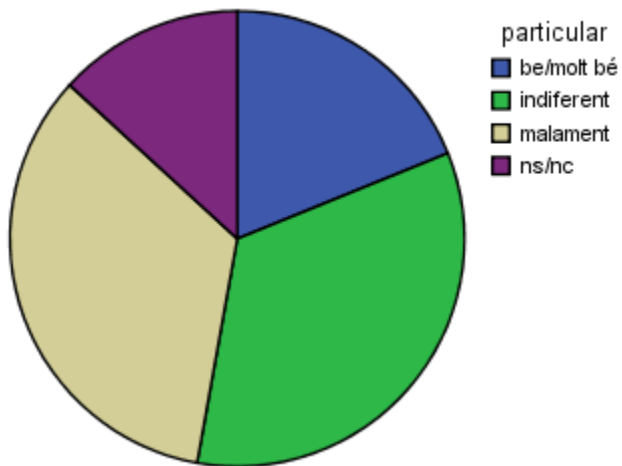
Quan preguntem per la retirada de la simbologia franquista de Catalunya, quasi la meitat dels enquestats està d'acord, envers un 25% que no hi està d'acord.

opinió sobre la retirada dels noms franquistes dels espais públics

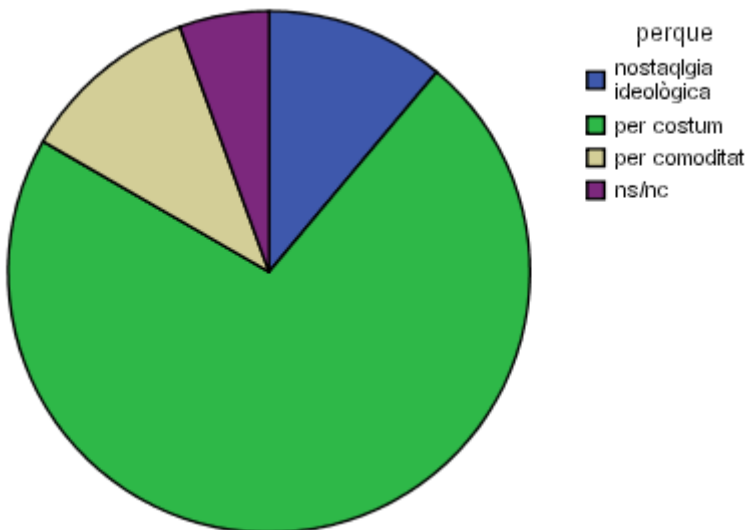
Per altra banda l'opinió sobre el canvi de nom de la promoció varia els percentatges respecte la retirada en general. En aquest cas un 35% està en desacord del canvi de nom i el 20% que està d'acord, no vol canviar el nom, simplement demana només canviar la simbologia franquista i conservar el nom.

opinió sobre el canvi de nom d'aquesta promoció

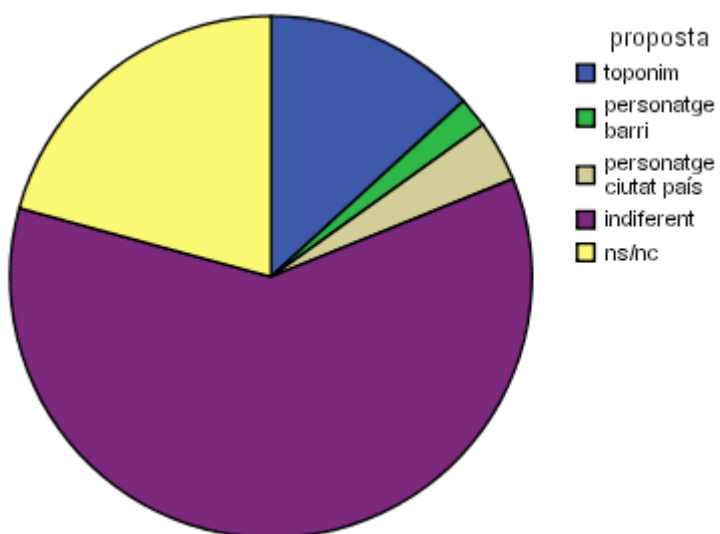
Quan preguntem la raó per la qual s'oposen al canvi de nom, la resposta és rotunda, és per costum.

motius pels quals s'oposa al canvi de nom

Finalment, els veïns mostren una clara indiferència a l'hora de proposar un altre nom en cas de canvi.

preferències de nom en cas que es retiri l'actual

CONCLUSIONS I PROPOSTES

Els veïns d'aquesta promoció, no estan d'acord amb el canvi de nom, el personatge que li dóna nom és molt admirat.

Per altra banda, no hem trobat cap document on apareguin clarament les tendències polítiques del personatge.

Com a proposta, podem afegir, la permanència del nom de la promoció, tot i així, els veïns estan d'acord amb la retirada dels símbols franquistes que encara perduren a les plaques.

LA SINDICAL (CERVERA)

SITUACIÓ ACTUAL

Els dos blocs anomenats popularment “la sindical”, són d’una arquitectura més moderna que la resta de promocions estudiades.

Enlloc no hi ha cap placa commemorativa de res.

Avui en dia, els blocs són al carrer Ciutadella, perfectament integrats al plànol de la ciutat.

HISTÒRIA

Després d’investigar en els arxius de l’Ajuntament no hi ha hagut manera de trobar les permisos d’obra de la promoció per saber quan es van fer i qui.

Com que no hi havia manera d’obtenir informació oficial, es va optar per preguntar entre els veïns. En aquesta via es van trobar persones que afirmen viure-hi des del primer dia i que això data del 1982.

Interrogats per l’origen del nom, hi ha una versió que pot esdevenir la més possible.

Els blocs foren dissenyats, en el seu moment, per l’Obra Sindical del Hogar en les acaballes del Règim o en els primers anys de la Transició, a finals dels anys setanta.

El fet que es planegessin i construïssin en un moment de tants canvis seria l’explicació per la qual hi ha aquesta certa confusió. En tant que no foren els sindicats de treballadors, és gairebé segur que ho projectà l’OSH.

Tot i això, la promoció fou construïda i habitada durant els primers anys del règim actual.

CONCLUSIONS I PROPOSTA

Així, queda provat que aquesta promoció, tot i que el nom és possible que provingui d’una organització del Règim, ningú no ho relaciona i, amb els anys, va perdent el nom perquè no és una promoció amb una identitat i construcció prou significativa per assumir una identitat col·lectiva pròpia.

La millor opció és, per tant, no tocar res.

OBSERVACIONS GLOBALS RESPECTE ELS RESULTATS OBTINGUTS

RESPECTE L'EDAT

Com s'ha apuntat en l'explicació de la mostra, en aquestes promocions existeix una proporció de gent gran superior a la mitjana de la ciutat de Lleida o de les poblacions de referència. La dada, com s'afirma, recau en el fet que la majoria de primeres famílies que hi anaren a viure, eren parelles joves, més o menys de la mateixa generació.

El fet que encara hi visquin fa que el tall generacional entre aquests primers propietaris i els actuals sigui força marcat. En aquest sentit, a banda que no tothom tenia exactament la mateixa edat ni tenia els fills en el mateix moment, també cal remarcar l'arribada de la immigració de fora de l'estat. Aquesta, com veure, té un pes important i, en certa manera, ha equilibrat les desigualtats d'edat.

RESPECTE EL SEXE

Com en la resta de la societat, existeix una paritat gairebé idèntica, sovint alterada, anecdòticament, per una major presència de dones.

RESPECTE L'ORÍGEN

A grans trets, la majoria de la gent que hi viu ha nascut a Catalunya. Tot i això, podem distingir diferències entre les generacions més grans i les més joves. Entre la gent més gran existeix una presència important de gent vinguda d'arreu de l'Estat, un fet que s'aguditza o és més testimonial segons la promoció.

Quan ens centrem en la gent entre jove i de mitjana edat, la majoria són nascuts a Catalunya, però entre els forans són majoria els que provenen de fora de l'estat. El fet que la immigració actual sigui un fenomen més aviat modern fa que, en aquestes cases, no hi trobem immigrants extracomunitaris vells. Tot són, majoritàriament, menors de 40 anys.

Tot i això, com s'ha dit, en totes les franges d'edat, en la majoria de promocions, bona part dels habitants són nascuts a Catalunya.

RESPECTE ELS ANYS QUE HI DUEN

En aquestes promocions de protecció oficial existeix mobilitat, però malgrat tot hi ha molta gent que hi viu des del primer dia o que l'ha heretada dels pares. D'uns anys ençà sí que hi ha més immigrants extracomunitaris que lloguen o compren els pisos, però en molts casos els habitants hi són de fa trenta, quaranta o cinquanta anys.

RESPECTE EL GRAU DE CONEIXEMENT

Com s'ha vist en la introducció historiogràfica, els noms de les promocions responen a dues categories bàsiques: o personatges importants en la història general del falangisme espanyol (Ruiz de Alda o Jose Antonio Primo de Rivera), o personatges relativament importants de les dretes locals, en tant que morts durant la Guerra (la gran majoria) o pel fet d'haver ostentat càrrecs de poder durant la dictadura (Carrera Cejudo).

Abans de continuar, cal destacar que, en aquesta pregunta hi ha quatre opcions, se sap, es dubta, no se sap, o no es vol contestar. Per tal de considerar que la persona enquestada coneix el personatge que dona nom a la promoció, només cal que més o menys intueixi de qui es tracta. Confirmar que era un falangista important, per exemple, es dóna per afirmatiu en el coneixement.

Tot i aquesta benevolència en les exigències, el grau de coneixement és mínim, francament baix. Exceptuant els Blocs de José Antonio, (on es dóna per vàlid el fet de completar el nom de José Antonio Primo de Rivera), en cap cas no es supera el 5% en el grau de coneixement.

Per altra banda es pregunta si saben quin règim polític hi havia quan es va construir l'edifici i posar el nom. En aquest sentit cal separar els immigrants extracomunitaris de la resta. Aquests desconeixen, o se suposa que no saben gran cosa de la història del nostre país, per tant contesten que no saben res. I segurament són respostes sinceres.

Per altra banda hi ha els ciutadans catalans nascuts al país o a la resta de l'estat. En aquest cas cal remarcar que molts casos, els més joves, desconeixen totalment l'origen i, potser per falta d'interès o necessitat, responen que no saben quin règim polític posà el nom a uns edificis que tenen més de trenta anys. Mentre els joves es mouen en entre l'afirmació, el dubte o el desconeixement, la gent de mitjana edat respon, en la seva majoria, que sap quin règim polític hi havia. Entre aquesta població no existeixen gaires dubtes ni fissures.

Tot i això, cal remarcar que no són poques les persones d'edat avançada que, davant la pregunta, diuen que no saben res. Afirment rotundament que no saben quin règim polític hi havia quan compraren la casa. A banda d'aquells casos en que pot haver-hi certs problemes de memòria, en molts altres no és creïble tanta ignorància. A més a més s'ha de tenir en compte que, en moment de dubte, s'acompanya la pregunta amb les tres possibilitats existents: la república, el franquisme o el règim actual. Malgrat l'ajuda, molta gent gran continuava afirmant que sabia pas de quin règim polític es tractava.

Aquest fet podria donar-se per diverses raons, però la més probable és que, en tractar-se de temes polítics, prefereixin decantar-se per la ignorància i el no posicionament. Davant d'un desconegut que els pregunta directament sobre política, opten per no dir res i afirmar sense complexes que no saben si quan van comprar la casa, fa cinquanta anys, Franco era viu o no.

RESPECTE LA RETIRADA DE NOMS FRANQUISTES

En aquesta pregunta sí que es deixa entreveure un cert posicionament ideològic. En aquest sentit també cal distingir entre els immigrants extracomunitaris i els ciutadans nascuts a Catalunya o la resta de l'Estat.

Entre els nouvinguts, el posicionament general és el de la indiferència, el no posicionament. Ni a favor ni en contra. Cal esmentar, aquí, una dada curiosa. Tot i que no són gaires els immigrants sud-americans enquestats, en tots els casos han afirmat que estan en contra de la retirada dels noms franquistes. És possible que tot plegat hagi estat una coincidència, però certament que tots es mostren contraris a que es canviïn els noms. El que caldria veure, malgrat això, és el què opinarien si la pregunta parlés dels noms republicans, per exemple.

A banda d'aquest apunt, la majoria de la gent es decanta a favor de la retirada o de la indiferència. Són una franca minoria, en totes les promocions, els qui defensen la continuïtat dels noms. Tot i això, cal destacar que és entre la gent més gran on es dona una major opció d'indiferència. Aquestes respostes, sovint, venen acompanyades d'un rebuig explícit per la política, optant obertament per la no posició, i també per un discurs de cansament, de vellesa que ja no cal que es preocupi per aquestes coses. Aquesta tendència, és possible que s'accentuï més en una enquesta davant de persones desconegudes que no en la intimitat. És a dir, altra volta retornem a la teoria que davant de persones que no coneixen, s'opta per la ignorància i el no posicionament. Per altra banda, en trobar-se amb una pregunta formulada per un

enquestador, creuen que hi ha una resposta correcta més enllà de la seva opinió personal, i per no “equivocar-se”, decideixen no dir res.

Per altra banda, entre la gent més jove que opta per la indiferència, no hi ha cap necessitat de justificar-se, accepten obertament que els és igual i punt. No incideixen en cap altre aspecte que justifiqui la seva opció.

Tot i això, són molts els qui no tenen cap problema per afirmar que estan a favor de la retirada dels noms, així com una minoria també confirma que està en contra. Cal recordar, en aquest punt, que són els immigrants sud-americans els qui ajuden a augmentar els percentatges de contraris als canvis.

Encara que no sigui una tendència perfecta, sí que es percep, en general, un sentiment més favorable a la retirada dels noms franquistes entre els enquestat nascuts a Catalunya i els catalanoparlants. En canvi, és entre la gent castellanoparlant on s'accentua més la resposta indiferent als canvis.

RESPECTE LA RETIRADA DEL NOM FRANQUISTA DE LA PROMOCIÓ

Després de la consulta sobre els canvis generals, s'entra a consultar sobre el canvi concret de la promoció on viu. En aquest apartat hem de distingir entre aquelles cases en les quals el nom és simbòlic, i les promocions on el nom és oficial, és la seva adreça.

Mentre que en les primeres no hi ha diferències entre les opinions generals i les concretes, el mateix que s'opina a la pregunta anterior es respon en aquesta, quan el canvi afecta la seva pròpia adreça, existeix un posicionament general vers el rebuig i la indiferència. Es redueixen els casos favorables a favor del no posicionament, i un traspàs dels indiferents cap al rebuig.

ELS MOTIUS DE L'OPOSICIÓ

Els motius pels quals s'hi oposen evidencia que, com es deixava veure en la pregunta anterior, no és una qüestió ideològica, sinó de costums i, sobretot, de mandra o por als problemes burocràtics que això comportaria.

Exceptuant Pont de Suert, on el nom de la promoció correspon a un enginyer de la Enher i bona part dels habitants eren treballadors d'aquesta companyia, la resta de promocions tenen un cert recel al canvi pels problemes que això els durà, i no pas per un reconeixement a la figura de qui dona el nom.

RESPECTE LES PREFERÈNCIES EN EL NOU NOM

Arribats al final de l'enquesta, es pregunta sobre quines són les preferències en cas que s'hagi

de canviar el nom. En aquest sentit també hem de distingir entre els noms testimonials i els que tenen una funció burocràtica.

En els primers casos s'opta, majoritàriament, per retirar el nom, (si es que en queda cap constància), i deixar els carrers tal com estan.

En les promocions on el nom actua com un carrer, les respostes varien substancialment vers la indiferència. Gairebé en la seva totalitat, aquells que no s'han posicionat en les preguntes anteriors tampoc ho fan en aquesta. I per una altra banda, molta gent que opina sobre la retirada, en el moment de l'enquesta, opta també per la indiferència. També és cert que, en una enquesta tant ràpida, no es deixa temps per pensar gaire. Tot i això, se'ls hi plantegen diferents opcions: un topònim, un personatge del barri, un de la ciutat o el país, els és igual o tenen una alternativa.

En definitiva, la majoria dels habitants, o ignoren totalment els orígens del bloc i la història recent del nostre país, fet que els porta a una indiferència respecte aquests temes, o estan a favor de retirar els noms franquistes i opten per eliminar els símbols i diluir-se definitivament en els carrers de Lleida.

ANNEX

PROPOSTES DE NOM

En aquest annex s'hi adjunten totes les propostes que han fet els veïns. Algunes, com es pot comprovar, cauen pel seu propi pes. Tots els noms estan ordenats en funció de les promocions. Cada nom que es diu té la seva entrada, però si es repeteix, entre parèntesi, es contempla el número total de vegades que s'ha proposat. A banda dels noms concrets que es proposen, també hi ha algun comentari en referència al tema que es va considerar interessant de tenir en compte. En aquest cas s'afegeix entre comes”

PROMOCIONS DE LLEIDA

FRANCO GAMINDE

- “ciudad sin ley”
- “alcalde de Lleida” (2)
- “cap nom de polític”
- “algun nom neutral”
- “un nom català”

RAMIRO LEDESMA

- Santiago Carrillo
- Mariola
- “nom de gitano famós” (2)
- Torete
- Zapatero
- Gitanos
- “cap nom polític”
- “un nom per a tota la vida” (2)
- Ortega
- Vila Antonia
- Del Sol (3)
- “un nom de dona”
- “un nom bonic i luxós”
- Jordi Pujol

- Sin Ley
- Carmelo
- Falletes
- “qualsevol escollit per la comunitat de veïns” (2)
- “un nom apropiat”

RECASENS GASSIÓ

- “El nom dels qui els vàren matar”
- “cap nom polític”

RUIZ DE ALDA

- “alcalde de Lleida”

BARÓ I BONET

(Cap proposta)

ONÉSIMO REDONDO

- Ernest Lluch

CARRERA CEJUDO

(Cap proposta)

JOSÉ ANTONIO

- Josep Trueta (2)

3 D'ABRIL

- “Cap nom polític” (8)
- “participació dels veïns en l’elecció”
- “un nom català” (2)
- Camp d’Esports (2)

ARQUÉS VALLVERDÚ

(Cap proposta)

LES ALTRES LOCALITATS

HERMANOS ABIZANDA (Torres de Segre)

- Francesc Macià

DICCIONARI HISTORIOGRÀFIC

J.O.N.S (Juntas Ofesivas Nacional Sindicalistas) Organització política de caire autoritari fundada l'any 1931 per Ramiro Ledesma Ramos. Propugnava una revolució social anticapitalista, anticomunista i corporativista.

Les JONS, s'annexionen a les Juntas Castellanas de Acción Hispánica (JCAH) d'Onésimo Redondo.

L'any 1934 es fusionen amb la Falange Española fundada per José Antonio Primo de Rivera.

Van recolzar l'alçament contra la República del General Francisco Franco.

C.E.D.A (Confederación Española de Derechas Autonómicas) Organització de dretes fundada a Madrid l'any 1933. Aglutinava diversos grups en contra de les esquerres i la Monarquia sota l'emblema “ *Religión, familia, patria, orden, trabajo y propiedad*”.

El seu líder fou l'advocat José Maria Gil Robles i va guanyar les eleccions legislatives de l'any 1933. Tot i així no governaran fins l'any 1934 coneixent-se el seu mandat per “*Bienio Negro*”.

Després de l'èxit de l'alçament, la CEDA, caurà en decadència i alguns dels seus membres més destacats formaran part del govern creat posteriorment per Franco.

FALANGE ESPAÑOLA Partit polític espanyol fundat per José Antonio Primo de Rivera a l'octubre de 1933. Al 1934 s'unifiquen les JONS amb aquest partit creant així la Falange Espanyola de les JONS.

Es pronunciava contra el liberalisme i contra el socialisme, defensava un patriotisme quasi religiós i era enemic dels nacionalismes perifèrics. deslegitimava les institucions democràtiques republicanes i el pluripartidisme. El seu model d'estat era molt similar a l'implantat per Mussolini a Itàlia.

El partit es va organitzar amb estructures paramilitars i com a símbol va adoptar els coneguts “yugo y las fechas”, la bandera roja i camises blaves.

Primo de Rivera, Ramiro Ledesma i Julio Ruiz de Alda van dirigir el partit en forma de triumvirat.

Durant la Guerra Civil, la Falange va organitzar les seves pròpies forces combatents al bàndol dels nacionals. Finalment, l'any 1936, Primo de Rivera es afusellat a Alacant.

El general Franco va fusionar el partit amb els carlistes a l'abril del 1937 naixent la Falange Espanyola Tradicionalista y de las JONS, l'únic partit permès durant la dictadura de Franco.

